

ΛΕΞΙΚΟΝ ΝΟΜΙΚΗΣ

ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝ

ΠΑΝΤΑΣ ΤΟΥΣ ΚΛΑΔΟΥΣ ΤΗΣ ΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ, ΗΤΟΙ ΘΡΓΑΝΙΣΜΟΝ ΤΩΝ
ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ, ΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ, ΠΟΛΙΤΙΚΗΝ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΝ, ΠΟΙΝΙΚΟΝ
ΝΟΜΟΝ, ΠΟΙΝΙΚΗΝ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΝ, ΕΜΠΟΡΙΚΟΝ ΝΟΜΟΝ, ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ
ΔΙΚΑΙΟΝ, ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ, ΑΛΛΗΛΕΘΝΕΣ
ΔΙΚΑΙΟΝ ΚΤΛ. ΚΤΛ.

ΣΥΓΓΡΑΦΟΜΕΝΟΝ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑΙ

ΘΕΟΔΩΡΟΥ Ν. ΦΛΟΓΑΪΤΟΥ

ΤΗ ΣΥΜΠΡΑΞΕΙ ΤΩΝ Κ. Κ.

Ἀγγελοπούλου Γεωρ.—Γλαράκη Ἀριστ.—Δαμασκηνοῦ Νικολ.
Εὐταξίου Ἰωάννου—Κωνσταντοπούλου Κωνστ.—Μελισσοῦργου Γεωργίου
Μελετοπούλου Λεων.—Μομφερράτου Ἀντ.—Μοσχονησίου Ἰωάν.
Ποταμιάνου Ἡλ.—Πετρίτση Ἀδ.—Στεφάνου Διον.—Φιλαρέτου Γεωρ.
Χρυσανθοπούλου Πέτρου—Ψαρρᾶ Ξενοφῶντος.

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ Δ. ΦΕΞΗ

Πλατεία Λουδοβίκου, ἔναντι τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς καὶ τοῦ Νέου Δημοτ. Θεάτρου.

1895

Ἄμα τῇ ἐκδόσει τοῦ 12ου τεύχους ἡ συνδρομὴ ὀρίζεται εἰς δραχμὰς 80.

Ἄπαντα τὰ κατωτέρω ἀποστέλλονται τῷ αἰτοῦντι ἅμα τῇ παραλαβῇ τοῦ ἀντιτίμου (ἐλ. ταχ. τελῶν).

Διὰ τὸ ἐξωτερικὸν αἱ τιμαὶ ἐννοοῦνται εἰς χρυσόν.

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ

ΠΡΑΚΤΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ

ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝ

Ἀστρονομίαν, Χημείαν, Οἰκιακὴν Οἰκονομίαν, Ἱατρικὴν, Μετεωρολογίαν, Κηπουρικὴν, Κτηνιατρικὴν, Δενδροκομίαν, Γεωργίαν, Ζωολογίαν, Ὑγιεινὴν, Φαρμακευτικὴν, Νομικὴν, Φυσικὴν, Μεταλλείαν, Μεταξοσκωληκοτροφίαν, Γεωλογίαν, Φυτολογίαν, Ἀμπελοουργίαν, Μελισσοκομίαν, Ὄρυκτολογίαν, Ἀνθοκομίαν, Ἀνθρωπολογίαν, Τέχνας κτλ.

Συγγραφὴν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ μεγάλου Ἑγκυκλοπαιδικοῦ Λεξικοῦ Larousse, τῆς Ἑγκυκλοπαιδείας Jules Troussset καὶ διαφόρων ἄλλων συγγραμμάτων

2,800 ΜΕΤΑ ΕΙΚΟΝΩΝ 2,800

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΜΗΤΣΟΠΟΥΛΟΥ

Τακτικοῦ καθηγ. τῆς Ὄρυκτολογίας καὶ Γεωλογίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ καὶ Πολυτεχνείῳ.

Τῇ συμπράξει τῶν κ. κ.

Ἀγγελόπουλου Γ. καθ. β. δικ. ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπ. Ἀργυροπούλου Τ. καθ. φυσ. πειρ. ἐν τῷ Ἐθν. Παν. Βουδάκη Α. καθ. χημ. ἐν τῷ Πολυτεχ. Βλάση Κων. δικηγ. Γερμανοῦ Ν. καθ. φυσ. ἐπιστ. Γκίζη Β. ὑφ. ἐν τῷ Ἐθν. Παν. Γιαννοπούλου Ἑμμ. καθ. ὄρυκτολογ. ἐν τῷ διδ. Δαμδέρῳ Α. καθ. φαρ. χημ. ἐν τῷ Ἐθ. Παν. Δασκαλάκη Α. δικηγ. Εὐαγγελίδου Τ. διδ. φιλ. Ζαλούχου Α. ὑφ. φυσ. δικ. ἐν τῷ Ἐθ. Παν. Ζωχιοῦ Ι. καθ. φυσιολ. ἐν τῷ Ἐθν. Παν. Ἡλιάδου Γ. ἐσ. ἱατροῦ ἐν τῷ Δημ. Νοσ. Κόνσολα Δ. καθηγ. μαιευτ. ἐν τῷ Ἐθνικ. Παν. Κοκκίδου Δ. καθ. ἀστρ. ἐν τῷ Ἐθ. Παν. Καλλιδωκᾶ Α. ὑφ. ἱατροδ. ἐν τῷ Ἐθ. Παν. Κονδύλη Π. καθ. διδ. Ἀρσак. Κολλινιάτου Ι. καθ. ἀρχ. ἐν τῷ Πολυτ. Κυριακίδου Ε. δημοσ. Καστρομένου Π. ὑφ. ἀρχ. Καρδαρά Τ. ἱατροῦ συγγρ. Ἱατρ. Οἶκογ. Κεφαλᾶ Τασ. διδ. ἱατρ. Καλαποθάκη Α. δημοσ. Λαζαρίμου Ι. καθ. τοπ. ἐν τῷ Πολυτ. Ματαράγκα Π. λογίου. Μεταξᾶ Ι. β. παθ. Ἐθ. Παν. Νικολαΐδου Ρ. καθ. ἀνκτ. ἐν τῷ Ἐθ. Παν. Ποταμιάνου Η. βουλ. δικηγ. Παπαδημητράκοπούλου Θ. καθ. Πέτρου Θ. βουλ. δικηγ. Πάτση Σ. δικηγ. Πανᾶ Π. δημοσ. Πιλαδίου Γ. ταγματ. κτηνιάτ. καθ. Παμπούκη Π. μικροβ. ἱατρ. Παπαδασιλείου Σ. ὑφ. Ἐθ. Παν. Ρέπουλη Κ. δικ. Σπαθιώτου Δ. ἱατρ. Σολωμοῦ Ν. πρ. καθ. Σχ. Εὐελπ. Κομνηνοῦ Τ. καθ. χημ. ἐν Στρ. σχ. Χρήστοδης Α. ἱατρ. συγγ. Νέων Φαρμάκων. Χασιώτου Δ. κοσμ. ἱατρ. σχολ. Χλωροῦ Ν. τμημ. καὶ καθ. δασολ. ἐν τῷ Πολυτεχ. καὶ πολλῶν ἄλλων λογίων.

Τομοὶ ὀγκώδεις 2 = Σελίδες 2,400. — Τιμᾶται δρ. 25.

ΓΑΛΛΟ - ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ

ΣΥΝΤΑΧΘΕΝ ΥΠΟ

Κ. ΠΡΑΣΣΑ καὶ Ε. ΕΜΑΡ

Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν νεωτάτων Γαλλικῶν Λεξικῶν

LITRÉ καὶ BEAUJEAN

ΚΑΙ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝ

ΕΠΙΤΟΜΟΝ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΝ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ

Τὸ ὅλον ἔργον σελίδες 1120. Τιμᾶται δραχ. 10.

ΔΙΑΝ ΠΡΟΣΕΧΩΣ

ΕΠΙΤΟΜΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΣΥΝΤΑΧΘΕΝ ΕΠΙ Τῇ ΒΑΣΕΙ ΤΩΝ ΛΕΞΙΚΩΝ

Τῶν Robert Scott, Henry George Zidel, A. Chassang, Schmit, Σακελλαρίου, Γιάνναρη.

ὑπὸ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΖΑΛΟΥΧΟΥ

Διδάκτωρ τῆς Φιλοσοφίας Ὑφηγητοῦ ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημ.

Τὸ ὅλον ἔργον ἀπαρτισθῆσεται ἐκ 35 φυλλαδίων

[70 τυπογρ. φύλλων] ἢτοι σελίδων 1120.

ΔΙΟΔΩΣΤΕΡΟΜΗΤΑΙ

ΔΟΗΝΑΝ

πληρῶνουν διὰ τὸ ὅλον ἔργον δρ. 9.

αὐτοῦ ἐπὶ ἀποτίσει ἐλαφρῶν τινῶν δικαιωμάτων ἀποθηκεύσεως, λαμβάνων γραμματίον παρὰ λαβῆς (Warrant), καταδηλοῦν τὴν ποσότητα καὶ τὴν ἀξίαν τῶν ἀποτεθέντων ἐμπορευμάτων, διὰ τοῦ γραμματίου δὲ τούτου δύναται ὁ ἔμπορος καὶ νὰ μεταβάλῃ εἰς χρήματα μέρος ἢ καὶ τὸ ὅλον τῶν ἀποτεθειμένων ἐμπορευμάτων. Παρ' ἡμῖν ὑπάρχουσι μόνον δημόσιαι ἀποθήκαι, ὅποῖαι αἰσ τρατιωτικαὶ καλούμεναι (places de dépôt), ἥτοι στρατιωτικὰ καταστήματα, ἐν οἷς διατηρεῖται ὑλικὸν πολέμου, ὑγειονομικῆς ὑπηρεσίας κτλ. καὶ αἱ τελωνιακαὶ ἀποθήκαι διαμετακομίσεως (entrepôts), ἐν αἷς ἀποτίθενται ἐμπορεύματα, ὑποκείμενα εἰς δασμὸν μόνον καθ' ὅσον εἰσάγονται πρὸς κατανάλωσιν ἐν τῇ χώρᾳ, δύνανται δὲ νὰ ἀποσταλῶσιν ἐκ νέου εἰς οἷονδ' ἥποτε μέρος τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἀποτίνοντα μόνον δικαιώματα διαμετακομίσεως.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀποκατάστασις. Κατὰ τὸν Ποινικὸν ἡμῶν νόμον (ἄρθ. 21 καὶ ἐπ.) ἡ καταδίκη εἰς ἐγκληματικὴν ποινὴν, ἡ καταδίκη ἐπὶ πλημμελήματι (ἀναγομένῳ εἰς κλοπὴν, ὑπεξαίρεσιν, ἀπάτην, πλαστογραφίαν, ψευδορκίαν, ψευδὴ καταμήνυσιν ἢ συκοφαντίαν ἢ ἀφορῶντι εἰς τὰ νομίσματα, ἢ προσβάλλοντι τὰ ἥθη) εἰς φυλάκισιν ὑπερβαίνουσιν τὸ ἐν ἔτος, ἡ καταδίκη τῶν ἐν τέλει ἢ ἄλλων δημοσίων ὑπηρετῶν ἐπὶ παρεκτροπῇ τῶν δημοσίων αὐτῶν καθηκόντων, κατὰ δὲ τὸν ἐκλογικὸν καὶ ἄλλους τῆς πολιτείας νόμους ἡ καταδίκη καὶ ἐπὶ πολλὰς ἐκλογικαῖς παρεκτροπαῖς ἢ ἄλλοις τισὶν ἀδικήμασι, ἐπιφέρει σὺν τῇ στερήσει τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας καὶ τὴν στέρησιν τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων καὶ ἰδιαιτέρων τιμῶν (ἐν γένει ἢ ἐν μέρει). Ἡ στέρησις αὕτη κατὰ τὴν ρητὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 564 τῆς Ποινικῆς Δικονομίας παραμένει καὶ

μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἢ ἐξάλειψιν τῆς ποινῆς, ἐκλείπει δὲ μόνον διὰ τῆς ἀποκαταστάσεως, ἣτις ἐπαναφέρει τὸν ἀποτίσαντα τὴν ποινὴν αὐτοῦ εἰς ἣν διετέλει πρότερον κατάστασιν, ἀποδιδούσα εἰς αὐτὸν κατὰ πάντα τὰ πολιτικὰ δικαιώματα, ὧν ἐστερήθη διὰ τῆς ποινικῆς ἀποφάσεως. Ὅθεν ἀποκατάστασις λέγεται ἡ πρᾶξις, δι' ἧς ὁ καταδικασθεὶς, μετὰ τὴν ἀπότισιν ἢ τὴν παραγραφὴν τῆς ποινῆς αὐτοῦ, ἀνακτᾶται καὶ τὰ πολιτικὰ δικαιώματα, ὧν ἐστερήθη διὰ τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως.

Χορηγεῖται δὲ ἡ ἀποκατάστασις διὰ Βασιλικοῦ διατάγματος, προκαλουμένου ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης, τῇ γνωμοδοτήσει τοῦ ἀρμοδίου Ἐφετείου μετὰ παρέλευσιν πενταετίας ἀπὸ τῆς συμπληρώσεως τοῦ χρόνου τῆς ἐπιβληθείσης ποινῆς ἢ ἀπὸ τῆς παραγραφῆς αὐτῆς, τῇ αἰτήσῃ τοῦ καταδικασθέντος, προσάγοντος ἀποδεικτικὸν τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς, ἐπικεκυρωμένον ὑπὸ τῆς προϊσταμένης διοικητικῆς ἀρχῆς, περὶ τῆς κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἀγαθῆς αὐτοῦ διαγωγῆς. Σημειωτέον ὅτι ἡ αἴτησις μετὰ τοῦ ἀποδεικτικοῦ τούτου ἐγχειρίζεται εἰς τὸν παρ' ἐφέταις ἀρμοδίον Εἰσαγγελέα καὶ δημοσιεύεται ἐν περιλήψει διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως ὑπ' αὐτοῦ, προσκαλοῦντος μὲν τὸν βουλόμενον ἀντιτεῖναι νὰ ἐμφανισθῇ ἐπὶ τούτῳ ἐντὸς τριῶν μηνῶν. καλοῦντος δ' ἐν ταύτῳ πάντας τοὺς Εἰσαγγελεῖς καὶ λοιποὺς δημοσίους λειτουργοὺς νὰ κοινοποιήσωσιν εἰς αὐτὸν (τὸν παρ' Ἐφέταις Εἰσαγγελέα) ὅ,τι γινώσκουσι κατὰ τοῦ ἀναφερομένου· μεθ' ὃ καλοῦνται πάντες οἱ τυχόν ἀντιλέξαντες εἰς τὴν δημοσίαν συνεδρίασιν, καθ' ἣν τὸ δικαστήριον τῶν Ἐφετῶν μετὰ τὴν συζήτησιν ἀποφαίνεται 1) περὶ τοῦ παραδεκτοῦ τῆς αἰτήσεως καὶ 2) περὶ τοῦ βασίμου αὐτῆς. Ὑποβάλλεται δ' ἡ ὑπὲρ τῆς ἀποκαταστάσεως γνωμοδότησις ὑπὸ τοῦ παρ' Ἐφέταις Εἰ-

σαγγελέως εἰς τὸ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουργεῖον, δικαιοῦμενον μετὰ γνωμοδότησιν τοῦ Ὑπουργικοῦ συμβουλίου νὰ προκαλέσῃ τὴν ἀποκατάστασιν. Ἡ ἀποκατάστασις δημοσιεύεται ἐπιμελείᾳ τοῦ παρ' Ἐφέταις Εἰσαγγελέως καὶ γράφεται ἐν τῷ περιθωρίῳ τοῦ πρωτοτύπου τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀποκατάστασις εἰς ἀκέραιον καλεῖται τὸ ἐνδίκον ἐκεῖνο μέσον, δι' οὗ ἡ νομίμως παραχθεῖσα μεταβολὴ ἀναιρεῖται καὶ ἐπαναφέρονται τὰ πράγματα ἐν τῇ προτέρᾳ καταστάσει, ἥτοι τὸ γενομένον ἐντελῶς ἀπογίνεται. Ἐπιτρέπεται δ' ἡ χρῆσις τοῦ ἐνδίκου τούτου μέσου, ὡς ἂν ἐπὶ τῆς ἀδικίας βλάβῃ διὰ τῆς μεταβολῆς ἐνεκεν ἀνηλικιότητος, βίας, καὶ ἐν τισὶ θέμασιν ἐνεκεν ἀπάτης, πλάνης καὶ ἀδυναμίας ἐγκαίρου ἐνεργείας, κυρίως ὅμως ἐνεκεν ἀνηλικιότητος (Ν. 1 καὶ 2 Πανδ. (4.1)).—Κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δικαίου οἱ ἀνήλικοι, ζημιούμενοι ἐκ τῶν συναπτομένων ὑπ' αὐτῶν συναλλαγμάτων ἢ ἐγγυώμενοι ὑπὲρ ἄλλου, ἀποκαθίσταντο εἰς ἀκέραιον (Ν. 6 καὶ 7 § 3 καὶ 4 Πανδ. (4. 4)· ἀλλὰ μόνον ἐνεκα δόλου, ἀπάτης, ἢ ζημίας, ὑποχρεομένου τοῦ ἀνηλικίου νὰ ποδείξῃ τὸν δόλον, τὴν ἀπάτην ἢ τὴν ζημίαν (Ν. 6 καὶ 11 § 3 Πανδ. (4. 4)· ἐδύνατο δὲ ἡ ἀποκατάστασις νὰ προταθῇ οὐχὶ μόνον δι' ἀγωγῆς, ἀλλὰ καὶ δι' ἐνστάσεως (Ν. 9 § 3 Ν. 21 § 5 Πανδ. (4. 2)· ἀλλ' ἐπετρέπετο νὰ προταθῇ ἡ ἀποκατάστασις ἐντὸς τετραετίας μόνον ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἐνηλικιώσεως (Ν. 7 Κωδ. (2. 53). Ἄλλ' ἡ μὲν λόγῳ ἀνηλικιότητος ἀποκατάστασις εἰς ἀκέραιον δὲν ἰσχύει τανῦν παρ' ἡμῖν ὡς καταργηθεῖσα διὰ τοῦ ἄρθ. 78 τοῦ νόμου ΧΠΘ' τῆς 17 Αὐγούστου 1861 περὶ ἀνηλικίων καὶ ἐπιτροπείας, ἀργεῖ δὲ καὶ ἡ δι' ἀπάτην ἀποκατάστασις, ὡς περιλαμβάνουσα θέματα τοῦ δικονομικοῦ δικαίου· κατὰ δὲ

τῶν βεβιασμένων δικαιοπραξιῶν ἔχει ὁ βιασθεὶς οὐ μόνον τὸ ἐνδίκον τῆς ἀποκαταστάσεως μέσον, ἀλλὰ καὶ ἀγωγὴν καὶ ἐνστάσιν· ἐπίσης ἡ διὰ πλάνην ἀποκατάστασις περιλαμβάνει δικονομικὰ θέματα κατὰ τὸ πλεῖστον, ὅθεν τανῦν ἀπρακτεῖ, ἡ δὲ δι' ἀδυναμίαν ἐγκαίρου ἐνεργείας περιλαμβάνει θέματα, ἀναγόμενα εἰς τὸν πολιτικὸν καὶ δικαστικὸν ὀργανισμόν τῶν Ῥωμαίων, ὅθεν ἐπίσης ἀργεῖ ἐν τῷ νῦν.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀποκέντρωσις καὶ συγκεντρωσις εἰσὶ λέξεις νεώτεραι, πρὸς μετάφρασιν τῶν γαλλικῶν *décentralisation* καὶ *centralisation*, παρὰ τοὺς γραμματικούς κανόνας σχηματισθεῖσαι ἴσως, καὶ χωρὶς τῆς προσηκούσης ἀκριβείας· ἀναπόδραστος ὅμως ἡ χρῆσις τούτων ἐν τῷ δημοσίῳ δικαίῳ, μέχρις οὗ ἀντικατασταθῶσιν εἰς ταύτας ἐπιτηδειότεραι.

Καλεῖται δὲ **συγκεντρωσις** μὲν ἡ σῶρευσις πάσης τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας εἰς χεῖρας τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς, τῶν δ' ἄλλων μερικῶν καὶ τοπικῶν ἀρχῶν λογιζομένων ἀπλῶς ἐντολοδόχων ἐκείνης, καὶ κατὰ τὴν βούλησιν αὐτῆς ἐνεργουσῶν, **ἀποκέντρωσις** δὲ τὸναντίον ἡ ἀπονομὴ εἰς τὰς μερικὰς καὶ τοπικὰς ἀρχὰς ἀναλόγου ἐξουσίας πρὸς ἀνεξάρτητόν πως καὶ αὐτοτελεῖ ἐκπλήρωσιν τοῦ ἰδίου καθήκοντος.

Α. Τῆς συγκεντρώσεως δὲ στάδιον εἶναι ὅλη ἡ πολιτικὴ ἐνέργεια κατὰ πάντα αὐτῆς τὰ εἶδη, νομοθετικὴν τε καὶ νομοτελεστικὴν καὶ δικαστικὴν, ἐφαρμοζομένη δὲ καθ' ὅλην ταύτην τὴν ἔκτασιν δύναται νὰ ὀνομασθῇ καθολικὴ ἢ ἀπόλυτος, ἐπίσης δὲ καὶ ἡ ἀποκέντρωσις ἐφαρμοζομένη κατὰ τὴν αὐτὴν ἔκτασιν ὀνομαστέα τελεία ἢ ἀμιγής· σύνηθες ὅμως στάδιον τῆς συγκεντρώσεως εἶναι ἡ διοίκησις, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα τὸ πλεῖστον λαμβάνει, καλουμένη διοικητικὴ, ἀναγκαίως δὲ καὶ

ἡ ἀντιτιθεμένη κατὰ τὴν αὐτὴν ἔκτασιν ἀποκέντρωσις διοικητικὴ καλεῖται.

Τρόπος δὲ σωρεύσεως πολιτικῆς ἐνεργείας εἰς τὸ κέντρον εἶναι κατὰ πρῶτον λόγον ἡ διατήρησις εἰς χεῖρας τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς ὡς οἷόν τε πλείονος ἀμέσου τοιαύτης· ἀλλ' οὕτως ἀδύνατον νὰ περιληφθῇ πᾶσα ἡ διοικητικὴ ἐνέργεια, ἔστω καὶ ἡ οὐσιωδεστέρα μόνον, τὸ πλεῖστον δὲ μέρος ταύτης διεξαχτέον δι' ἄλλων ἀρχῶν, τὸ μὲν κατ' ἐντολὴν τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς ἐνεργουσῶν, τὸ δ' ἐξ ἰδίου καθήκοντος. Τούτων ἕνεκα ἀνάγκη ἄλλου τρόπου ἀπορροφῆσεως, τὸν δ' ἐν χρήσει τοιοῦτον τρία τινὰ κυρίως συνιστῶσι.

Πρῶτον μὲν ἡ ὑπὸ τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς ἐγκρίσις τῶν πράξεων τῶν λοιπῶν διοικητικῶν ἀρχῶν, πλήν τῶν πάνυ ἀσημάντων.

Διὰ τοῦ τρόπου τούτου οὐδεμία διοικητικὴ ἐνέργεια ἀξία πως λόγου δύναται νὰ ἔχῃ νόμιμον κύρος ἄνευ τῆς συναινέσεως τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς· οὕτω δὲ πληροῦται ἄριστα ὁ σκοπὸς τῆς ἀπὸ τοῦ κέντρου ἐξαρτήσεως τῆς διοικητικῆς ἐνεργείας ὅλης· μόνη ἡ βούλησις τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς κρατεῖ ἐν πᾶσι, καὶ μόνη ἡ ἀρχὴ αὕτη, ἀκριβῶς εἰπεῖν, διοικεῖ, αἱ δὲ λοιπαὶ εἰσιν ἀπλᾶ ἐκείνης ὄργανα.¹

Δεύτερον δὲ ἡ κηδεμονία τῶν δήμων.

1) Κεντρικὴ ἀρχὴ εἶναι κυρίως ἡ κυβερνητικὴ, ἡ καὶ ἀπλῶς κυβέρνησις καλουμένη, ὡς συνάπτουσα πᾶσαν τὴν νομοτελεστικὴν ἐνέργειαν, καὶ πᾶσαν τὴν διοίκησιν ὠθοῦσα καὶ ἐπιβλέπουσα· ἀλλὰ καὶ αἱ καθ' ἑκάστον διοικητικὸν κλάδον προϊστάμεναι ἀρχαί, συνέχουσιν τὴν ἐν τῷ οἰκείῳ κλάδῳ ἐνέργειαν, καὶ συνάπτουσιν αὐτὰς πρὸς τε ἀλλήλας καὶ πρὸς τὴν κυβέρνησιν, παρὰ τὸ κέντρον ἴστανται, καὶ κεντρικὰς ἀρχὰς συνιστῶσιν ἐπίσης· διὸ καὶ ἡ ἐνέργεια αὐτῶν ἰδίως κεντρικὴ διοίκησις καλεῖται, καὶ ἐκ τούτων συγκροτεῖται τὸ ὑπεύθυνον τῆς κυβερνή-

Τὴν διαίρεσιν δὲ τῆς χώρας εἰς δήμους, καὶ τὴν κατ' ἰδίαν τούτων διοίκησιν, εἰ καὶ συνιστῶσι ταῦτα βῆμα οὐσιῶδες πρὸς ἀποκέντρωσιν, καὶ οἱ ὑπὲρ τῆς συγκεντρώσεως ἀναγνωρίζουσι πως κατ' ἀνάγκην ἀναπόδραστον· διότι τὰ στενὰ τῆς πόλεως καὶ τῆς κώμης ὅρια φύσει, ὡς εἰπεῖν, ἀποτελοῦσι κύκλον ἰδιαζουσῶν ἀναγκῶν καὶ συμφερόντων, διαφόρου καθ' ἑκάστον προνοίας δεομένων. Ἡ συγκεντρωσις ὅμως, οὐδαμοῦ ἀνεχομένη τὸ ἀνεξάρτητον καὶ αὐτοτελές, ἀλλ' ἀξιοῦσα, ὡς εἴρηται, τὴν βούλησιν τοῦ κέντρου πανταχοῦ διέπουσιν, ὑποβάλλει πάλιν τοὺς δήμους εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν δημοσίων ἀρχῶν οὐ μόνον διὰ τῆς μεθόδου τῆς ἐγκρίσεως, ἀλλὰ καὶ διὰ θετικῆς τῶν δημοσίων ἀρχῶν ἀναμίξεως εἰς τὰ τῶν δήμων, μεταρρυθμιζουσῶν κατὰ τὸ δοκοῦν τὰς τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν ἐνεργείας, λογιζομένων οὕτω τῶν δήμων ἀνικάνων νηπίων.

Τὴν αὐτὴν δὲ κηδεμονίαν καθιστῶσι καὶ ἐπὶ παντὸς ἐν γένει σωματείου δημόσιόν πως χαρακτῆρα ἔχοντος, ἀναγνωρίζουσι δὲ καὶ εἰς τοὺς δήμους ἐπὶ παντὸς ἐν αὐτοῖς ἰδρύματος κοινῆς ὠφελείας καὶ καθεξῆς· οὕτω δὲ διὰ τῆς ἐγκρίσεως καὶ τῆς κηδεμονίας καθίσταται πολύπλοκον σύμπλεγμα ἐξαρτήσεως ἀπὸ τοῦ κέντρου

σεως τμήμα, τὸ ὑπουργικὸν συμβούλιον· ὅθεν εὐλόγως τὸ ὄνομα τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς κοινῶς εἰς ἀμφοτέρας ἀποδίδεται.

Οἱ τῆς συγκεντρώσεως δ' ὁπαδοὶ φερόμενοι ἀπὸ μεγάλης δυσπιστίας πρὸς πάσας τὰς δημοσίας ἀρχὰς πλήν τῆς κεντρικῆς, νομίζουν τὸν τρόπον τοῦτον ἀναγκαῖον, διότι δι' αὐτοῦ προλαμβάνονται ἢ ἐπανορθοῦνται κατ' αὐτοὺς αἱ καταχρήσεις καὶ παρεκτροπαὶ τῶν ὑποδεεστέρων ἀρχῶν, πρὸς δὲ τούτοις κατορθοῦνται κανονικὴ καὶ ὁμοιόμορφος διοίκησις, διὰ δὲ τῆς ἐνότητος ταύτης τῆς διοικήσεως ἐξασφαλίζεται ἔτι καὶ τῆς πολιτείας αὐτῆς ἡ ἐνότης.

καὶ τῆς ἐλαχίστης ἐν τῇ πολιτεία διοικητικῆς κινήσεως.

Τρίτον δὲ τὰ διοικητικὰ δικαστήρια.

Τὰ τοιαῦτα δὲ συνιστῶσι συνήθως αὐταὶ αἱ διοικητικαὶ ἀρχαί, ὡς ἔχουσι. πολλάκις δὲ καὶ σύλλογοι ἐφήμεροι ἐκ πλειόνων δημοσίων ἀρχῶν συγκροτούμενοι, ἢ καὶ διαρκεῖς ἐξ ἰδίων προσώπων. Ὑπὸ τούτων δ' ἐκδικάζονται τὸ πλεῖστον αἱ χρηματικαὶ διαφοραὶ καὶ ἄλλαι παραπλήσιοι, καθ' ἃς ἀμέσως ἡ πολιτεία ἐνέχεται· ὡς αἱ φορολογικαί, αἱ ἐκ συμβάσεων τῆς πολιτείας, αἱ ἐκ ζημιῶν ἢ ἀφαιρέσεων τῆς ἰδιωτικῆς περιουσίας διὰ δημοσίαν ἀνάγκην, ἢ ἐκ πταίσματος τῶν δημοσίων ἀρχῶν, καὶ καθεξῆς. Οὕτω δὲ ἡ διοίκησις, αὐτὴ περὶ τῶν ἰδίων πράξεων κρίνουσα, μένει ἐλευθέρᾳ τῶν προσκομμάτων, ἅπερ ἀναγκάως παρέχουσιν οἱ νόμοι ἀκριβῶς τηρούμενοι, καὶ ἡ δικαστικὴ ἐξουσία, κρίνουσα περὶ τῆς παραβάσεως ἢ μὴ τούτων.

Καὶ λόγον μὲν τοῦ θεσμοῦ τούτου οἱ ὑπὲρ αὐτοῦ προβάλλουσι τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς διοικήσεως καὶ ἐν γένει τῆς νομοτελεστικῆς ἐξουσίας ἀπὸ τῆς δικαστικῆς, ἥτις τὰ μέγιστα κατ' αὐτοὺς ἀκρωτηριάζεται, ἀναμιγνυομένων τῶν κοινῶν δικαστηρίων εἰς διοικητικὰ καθήκοντα παρὰ τὴν συνταγματικὴν ἀρχὴν τῆς διαιρέσεως τῶν ἐξουσιῶν. Ἔργῳ δέ, μὴ ἀρκούμενοι εἰς μόνην τὴν τῆς διοικήσεως ὑπὸ τοῦ κέντρου ἀπορρόφησιν, σκοπὸν διώκουσι νὰ ὑποβληθῇ εἰς τὴν βούλησιν αὐτοῦ καὶ ἡ λύσις ἔτι τῶν ἐκ τῆς διοικήσεως διαφορῶν, τῶν τε κοινῶν ὑπὲρ τοῦ δικαίου ἐγγυήσεων παραλειπομένων, καὶ ἀποφαινομένων δικαστῶν ἀμέσως ἀπὸ τοῦ κέντρου ἐξηρητημένων (ἴδε διοικητικὰ δικαστήρια).

Παραπλήσιόν τι δὲ πρὸς τὰ διοικητικὰ δικαστήρια συνιστῶσι καὶ τὰ στρατοδικεῖα καὶ ναυτοδικεῖα ἐκδικάζοντα τὰ παρὰ στρατιωτικῶν κοινὰ ἀδικήματα· διότι καὶ ἐνταῦθα σκοπὸς διὰ τῶν παρεμβαλλομένων

στρατιωτικῶν κριτῶν νὰ κρατήσῃ ἡ βούλησις τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς.

Τοιοῦτοι οἱ κυριώτεροι τρόποι, δι' ὧν τελεῖται ἡ διοικητικὴ συγκέντρωσις, εἰς οὓς δυνατὸν νὰ ὑπαχθῶσι καὶ πάντες σχεδὸν οἱ μερικώτεροι, δι' ὧν ἐπιζητεῖται ἡ σώρευσις τῆς διοικητικῆς ἐνεργείας εἰς ὀλιγίστας χεῖρας παρὰ τὴν ἀναπόδραστον ἀνάγκην τῆς διανομῆς ταύτης εἰς πολλάς, τοιαῦτα δὲ καὶ τὰ ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ τούτου σπουδαιότερα ἐπιχειρήματα. Προσθετέον ὁμως ὅτι ὁ σκοπὸς οὗτος τῆς σωρεύσεως ἀποκρούει ἔτι τὴν μονιμότητα καὶ τὴν προσήκουσαν ἀπὸ τοῦ κέντρου ἀνεξαρτησίαν τῶν δημοσίων λειτουργῶν, καὶ τάληθῇ τῆς ἱκανότητος τούτων προσόντα, καὶ ὅταν δ' ὑποχωρῇ πως εἰς τοιαῦτα ἐξ ἄλλων ἀναγκῶν, τὰ ἀποφεύγει ὡς οἶόν τε ἐπὶ ἀρχῶν διεξαγουσῶν οὐσιώδεις ἐνεργείας ἢ τὰ περιβάλλει δι' ἀσθενῶν ἐγγυήσεων, ἵνα διὰ τῆς ἐξαρτήσεως τούτων διατηρηται ἀπρόσκοπτος ἡ βούλησις τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς.

Ἡ συγκέντρωσις δέ, καὶ ὅταν περιβάλληται τὸν χαρακτῆρα τῆς διοικητικῆς μόνης, οὐδέποτε σχεδὸν περιορίζεται ἀπλῶς εἰς τὸν κύκλον τῆς νομοτελεστικῆς ἐνεργείας, ἀλλ' εἰσχωρεῖ καὶ εἰς τὰς λοιπὰς ἐξουσίας κατὰ τε τὴν ἐσωτερικὴν τούτων διοίκησιν καὶ τὴν πρὸς ταύτας συνάφειαν, μάλιστα δὲ τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν, ἀξιούσα ὅτι καὶ ταῦτα ὡς διοικητικὰ ἀντικείμενα ρυθμιστέα κατὰ τὴν βούλησιν τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς, ἀμνημονοῦσα ὅλως τῆς διαιρέσεως τῶν ἐξουσιῶν, ὑπὲρ ἧς τοσοῦτον ἀποδεικνύει ζῆλον κατὰ τὴν ἰδρυσιν τῶν διοικητικῶν δικαστηρίων, καίτοι ἐν αὐτοῖς μὲν πλαγία ὅλως ἡ πρὸς τὴν διοίκησιν συνάφεια, ἐνταῦθα δ' ἄμεσος ἡ πρὸς τὰ δικαστικὰ καθήκοντα.

Πλὴν δὲ τούτων τὸ συγκεντρωτικὸν σύστημα, ἐπιδιώκον πανταχοῦ τὴν ἐπέκτασιν τῆς διοικητικῆς ἐνεργείας, ἀναμιγνύει ἔτι τὴν πολιτείαν εἰς ἐπιχειρήσεις ἀναγο-

μένας εἰς τὸν κύκλον τῆς ἰδιωτικῆς κερδοσκοπίας, ἰδρύει δημόσια μονοπώλια, ἀναγνωρίζει εὐχερῶς προνόμια ὑπὲρ ἰδιωτῶν καὶ ἐταιριῶν, ἀναγράφει τὴν βιομηχανικὴν ἢ οἰκονομικὴν προστασίαν καὶ τὰ παραπλήσια. Ἀλλὰ ταῦτα, καίπερ στενῶς πρὸς τὴν διοίκησιν συνδεόμενα, ἀναγονται κυρίως εἰς τὴν οἰκονομικὴν, ὑφ' ἧς ἰδίως ἐξεταστέα, ἐνταῦθα δὲ ῥητέον ἀπλῶς, ὅτι τὰ τοιαῦτα, καίπερ ἀποκρουόμενα ὑπὸ τοῦ ἀληθοῦς σκοποῦ τῆς πολιτείας καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς πρὸ τοῦ νόμου ἰσότητος, ἀντιβαίνοντα δὲ καὶ πρὸς τὸ ἀληθὲς οἰκονομικὸν συμφέρον κοινωνικῶς τε καὶ πολιτικῶς, ἡ διοικητικὴ συγκέντρωσις τὰ ἀποδέχεται, διότι ἐπαυξάνει οὕτω τὴν προσφιλῇ αὐτῇ εἰς τὸ κέντρον σῶρευσιν.

Β. Τοιοῦτος ὁ γενικὸς τύπος τῆς πολιτικῆς συγκεντρώσεως καὶ ἰδίᾳ τῆς διοικητικῆς· τὸ πρῶτον δὲ βῆμα κατὰ τῆς καθόλου συγκεντρώσεως συνιστᾷ ἡ συνταγματικὴ ἀποκέντρωσις, διαχωρίζουσα τὴν πολιτικὴν ἐνέργειαν εἰς τρία εἶδη, ἐξ ὧν αἱ τρεῖς εἰδικαὶ ἐξουσίαι, καὶ ἀκριβῶς τὰ ὅρια ἐκάστης διαγράφουσα, μεθ' ὧς, ὡς προεῖρηται, ἡ συγκέντρωσις περιορίζεται κυρίως εἰς τὴν διοίκησιν. Κατὰ δὲ τὴν διοίκησιν ἡ ἀποκέντρωσις ἀποκρούει, ὡς εἰκός, πάσας τὰς ἀπορρόφητικὰς τῆς πολιτικῆς ἐνεργείας μεθόδους, ἀποδεχομένη κατὰ κανόνα τὸ αὐτοτελὲς ἐκάστης δημοσίας ἀρχῆς· τοῦτέστι τὴν ἐντελῇ διεξαγωγὴν ἐκάστης ἐνεργείας ὑπὸ τῆς οἰκείας ἀρχῆς ἐπὶ ἰδίᾳ εὐθύνῃ, χωρὶς ἀνάγκης κατὰ κανόνα ἐγκρίσεως τῶν γενομένων παρ' ἄλλης τινός· διότι τοῦτο ἐπιβάλλει πρῶτον μὲν αὐτῇ ἢ τὴν διανομὴν τῶν δημοσίων καθηκόντων εἰς πλείους ἀρχὰς προκαλοῦσα ἀνάγκη, ἥτοι, πλὴν τῆς ἐπιτηδείου πρὸς τὸν εἰδικὸν σκοπὸν διαρρυθμίσεως ἐκάστης ἀρχῆς, ἡ ἄμεσος τῶν πραγμάτων ἀντίληψις καὶ ἡ ἐπίκαιρος περὶ τούτων πρόνοια· ἡ δὲ κεντρικὴ ἀρχὴ οὐδὲ πανταχοῦ παροῦσα εἶναι, οὐδ' ἐπαρκεῖ νὰ προνοῇ

περὶ πάντων· δεύτερον δὲ ἡ ἐπὶ πιστῆς καὶ εὐστόχου ἐνεργείας προϋποτιθεμένη εὐθύνη τοῦ ἐνεργοῦντος, ἡ καὶ ζῆλον καὶ διαφέρον ἀγαθὸν ἐξεγείρει, ἀνάρμοστος δὲ καὶ ἀδύνατος, ἐξαρτωμένης τῆς ἐνεργείας ἀπὸ ξένης βουλήσεως.

Οὔτε δὲ στοιχεῖον τῆς ἐνότητος τῆς πολιτείας εἶναι ἡ ἐξάρτησις πάσης ἐνεργείας ἀπὸ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς· διότι ἄλλο ἐνότητος πολιτείας καὶ ἄλλο ἐνότητος πολιτικῆς ἀρχῆς· οὐδ' ἀσφαλίζει τὴν ἀκριβῆ καὶ ἐννομον ἐκτέλεσιν ἡ σῶρευσις τῆς διοικήσεως εἰς χεῖρας τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς, ἥτις περισπωμένη ὑπὸ τῶν γενικῶν φροντίδων, ὀλιγωρεῖ ἀναγκαίως περὶ τῶν μερικῶν, καὶ μάλιστα διὰ τὸ πλῆθος καὶ τὸ ποικίλον τῶν σωρευομένων ἀντικειμένων, πολλάκις δὲ καὶ ἐν γνώσει παραλείπει καὶ θυσιάζει τὰς μερικὰς ἀνάγκας, ἀποβλέπουσα εἰς γενικώτερα, ἀλλ' ἡ δέουσα τῆς πολιτείας ὀργάνωσις, εὐστόχως τῶν δημοσίων καθηκόντων διανεμομένων, καὶ διαχωριζομένων ἀκριβῶς τῶν ὀρίων ἐκάστης ἀρχῆς, ἔτι δὲ τῆς ἀναλόγου εὐθύνης καὶ τοῦ τρόπου τοῦ ἐλέγχου καὶ παντὸς παρεπομένου. Τὴν δ' ἀνάγκην κοινῆς διεπούσης βουλήσεως πληροῦσιν οἱ νόμοι, πρεπόντως τιθέμενοι, καὶ δεξιῶς καὶ εὐλαβῶς τηρούμενοι, ἅπερ μόνον δι' ἐπιτηδείου τῶν δημοσίων καθηκόντων διαχωρισμοῦ καὶ τῶν παρεπομένων αὐτῷ ἐγγυήσεων δυνατά.

Ὑπὸ ὑγιὲς δὲ σύστημα ἀποκεντρώσεως οὐδ' ὁ ἀναγκαῖος τῶν δημοσίων ἀρχῶν σύνδεσμος ἐλλείπει, οὐδ' ἡ ἐνότητος τῆς ἐνεργείας· διότι ταῦτα πληροῖ ἡ δεόντως ὀργανωμένη ἐποπτεία, ἥτις ὁ πρῶτιστος ὅρος τοῦ ὑπὸ τῆς ἀποκεντρώσεως προϋποτιθεμένου ἐλέγχου, ὃν ὁμῶς ἐπιμελῶς διαστέλλει ἀπὸ τῆς ἀναμίξεως εἰς ἀλλότρια καθήκοντα, ἐντόνως, ὡς εἴρηται, παρ' αὐτῆς ἀποκρουομένης. Οὔτε προσέτι ἐλλείπει τὸ ὁμοιόμορφον, ὅπου τοῦτο ἀναγκαῖον. ἥτοι ἐπὶ ἀντικειμένου ἀμέσου γε-

νικοῦ διαφέροντος, ἢ ἐνεργείας ὅλου διοικητικοῦ κλάδου, διότι τὰ τοιαῦτα, εὐστόχου διανομῆς τῶν δημοσίων καθηκόντων καθισταμένης, ἀναθετέα εἰς τὴν κυβερνητικὴν ἀρχὴν καὶ τὰς ἀπαρτιζούσας ταύτην κεντρικάς, καθ' ἃς ἡ αὐτὴ κρατεῖ βούλησις.

Ταῦτα δὲ χωροῦσι καὶ περὶ τῆς αὐτοτελείας τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν· ἐνταῦθα δ' ἀποκρούει ἔτι μᾶλλον τὴν ἀνάμιξιν τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν ὁ περιορισμένος κύκλος τῶν δημοτικῶν ἀναγκῶν ἐντὸς τοῦ Δήμου μόνου· διότι πέραν τοῦ κύκλου τούτου ἐλλείπει καὶ τὸ ἄμεσον διαφέρον, ὅπερ κύριον στοιχεῖον τῆς ἐπιμελοῦς προνοίας. Ἀποκρούουσα δ' ἡ ἀποκέντρωσις τὴν ἀνάμιξιν τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν εἰς τὰ δημοτικὰ συμφέροντα καὶ τὴν κηδεμονίαν τῶν Δήμων κατὰ κανόνα, ἀποκρούει ἔτι, τὸν αὐτὸν τηροῦσα ρυθμόν, καὶ τὴν σώρυσιν τῶν δημοτικῶν καθηκόντων εἰς τὰς αὐτὰς χεῖρας, διδάσκουσα καὶ ἐν τοῖς Δήμοις τὸν καταμερισμόν τῶν καθηκόντων εἰς πλείους ἀρχὰς κατὰ τὸ δυνατόν, καὶ ἀνάλογον ἐκάστη ἀνεξαρτησίαν.

Τὰ δὲ διοικητικὰ δικαστήρια ἀποκρούει ἡ ἀποκέντρωσις ὡς πλημμελῆ καὶ ἐπιζήμιον θεσμόν, διότι ἀντιβαίνει οὗτος εἰς τὴν θεμελιώδη συνταγματικὴν ἀρχὴν τῆς διαιρέσεως τῶν ἐξουσιῶν, καὶ ματαιοῖ κατὰ μέγα μέρος τὴν διὰ τῆς ἀρχῆς ταύτης ἀγαθὴν τῆς πολιτικῆς ὁργανώσεως οἰκονομίαν· ἦτοι τὴν ἐπιτηδείαν ρύθμισιν τῶν ἀρχῶν κατὰ τὸ εἶδος καὶ τὸν σκοπὸν τῆς ἐνεργείας ἐκάστης, διάφορα δ' ὅλως ταῦτα κατὰ τὴν δικαστικὴν καὶ τὴν διοικητικὴν ἐνέργειαν, καὶ προσέτι τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν ἐξουσιῶν ἀπ' ἀλλήλων καὶ τὸν ἀμοιβαῖον ἔλεγχον, ἅπερ παντελῶς ἐλλείπουσι συγχρομένων διοικητικῶν καὶ δικαστικῶν καθηκόντων εἰς τὰ αὐτὰ πρόσωπα. Τὸ ἄτοπον δὲ τοῦτο καταφανέστερον καὶ μεῖζον ἐνταῦθα, διότι ταυτίζεται δικαστὴς καὶ δικαζόμενος, τοῦτο δὲ καὶ ὁ κύριος τοῦ προκειμένου ἀλλοκότου θεσμοῦ σκοπός.

Ἐν τοῖς ἀνωτέρω δὲ παρατηρεῖ τις, ὅτι ἀμφοτέρω τὰντίθετα ταῦτα συστήματα, τό τε ἀποδεχόμενον τὰ διοικητικὰ δικαστήρια καὶ τὸ ἀποκροῦν ταῦτα, ἐπικαλοῦνται ὑπὲρ τῆς ἰδίας γνώμης τὴν αὐτὴν ἀρχήν, ἦτοι τὴν τῆς διαιρέσεως τῶν ἐξουσιῶν· ἀλλ' οὕτως ἡ λύσις καθίσταται πάνυ ἀπλῆ· διότι τίς δύναται σπουδαίως νὰ ἰσχυρισθῇ, ὅτι αἱ ἐκ τῆς διοικήσεως διαφοραὶ συνιστῶσι διοικητικὰ καθήκοντα καὶ οὐχὶ δικαστικά, καὶ ἐπομένως ὅτι ἡ ἐκδίκασις τούτων ὑπὸ τῶν κοινῶν δικαστηρίων συνιστᾷ ἀνάμιξιν εἰς ἀλλότρια καθήκοντα παρὰ τὴν ἀρχὴν τῆς διαιρέσεως τῶν ἐξουσιῶν; τί δ' ἄλλο εἰσιν αἱ διαφοραὶ αὗται, ἢ διενέξεις περὶ τὸ δίκαιον; καὶ τί ἄλλο καθήκον ἔχουσι τὰ δικαστήρια ἢ νὰ κρίνωσι περὶ τούτων; ἐπὶ δὲ τούτοις τίνας ἔνεκα τὰς ἀμφιβίους ταύτας διοικητικὰς ἀρχὰς ἀποκαλοῦσιν ἐπίσης δικαστήρια;

Παραπλήσια δὲ χωροῦσι καὶ κατὰ τῆς ἐξαιρετικῆς ἐπὶ στρατιωτικῶν κλπ. δικαιοδοσίας· διὰ τοῦ θεσμοῦ δὲ τούτου ἀναιρεῖται πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἡ πρώτη τοῦ δικαίου ἀρχὴ τῆς πρὸ τοῦ νόμου ἰσότητος.

Ἀποδεχομένη δ' ἡ ἀποκέντρωσις ὡς κύριον στοιχεῖον τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν δημοσίων λειτουργῶν πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ ἰδίου καθήκοντος καὶ τὴν εὐθύνην ἐπὶ παραβάσεως δι' ἐνδελεχοῦς ἐποπτείας καὶ ἐλέγχου, προϋποτίθησιν ἔτι τὴν μονιμότητα τούτων, πλήρη ἢ περιορισμένην κατὰ τὸ εἶδος ἐκάστης λειτουργίας, καὶ ἐγγυήσεις ἀναλόγους περὶ τὸν ἔλεγχον, κυρίως δ' ἐπιμελῶς διαχωριζομένων τῶν καθηκόντων τοῦ προκαλοῦντος αὐτὸν ἀπὸ τοῦ κρίνοντος.

Πλὴν δὲ τούτων τὸ αὐτοτελὲς τῶν δημοσίων ἀρχῶν, ὅπερ ὡς κύριος ὅρος τῆς ἀποκεντρώσεως ἀντεγράφη, προϋποτίθησι τὴν αὐτοδιοικησίαν αὐτῶν (1), ἦτοι τὴν

(1) Τὸν σχηματισμὸν αὐτοδιοικη-

διεξαγωγήν τῆς ἐσωτερικῆς ἐν ἐκάστη ἀρχῇ διοικήσεως ὑπὸ τοῦ ἰδίου προϊσταμένου, ἢ ἄλλου τινὸς μέλους αὐτῆς ὑπὸ τοῦ νόμου ὠρισμένου, κατὰ τὸ εἶδος καὶ τὰς ἀνάγκας ἐκάστης, τῆς δὲ κεντρικῆς ἀρχῆς καὶ πάσης ἄλλης ἀμέσως προϊσταμένης ἀπλῶς ἐφορευούσης· καὶ τὸν διορισμὸν ἔτι τοῦ βοηθητικοῦ προσωπικοῦ προτάσει τοῦ ἰδίου προϊσταμένου, ὑπὸ συλλόγου δὲ δημοσίων λειτουργῶν ἢ σωματοῦ ἐπιτηδείως ὑπὸ τοῦ νόμου ὠρισμένου καθ' ἕκαστον εἶδος ὑπηρεσίας καὶ καθεξῆς.

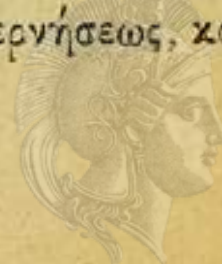
Ἐπὶ δὲ τούτοις ἡ ἀποκέντρωσις ἀποκρούει καὶ πᾶσαν τὴν ὑπὸ τῆς συγκεντρώσεως ἀποδεκτὴν κατὰ τὰ προειρημένα αὐξήσιν καὶ περιπλοκὴν τῶν δημοσίων καθηκόντων δι' ἀναμίξεως τῆς πολιτείας εἰς ἀλλότρια, καὶ περιορισμοῦ τῶν ἀτόμων, διδάσκουσα τὴν ὡς οἶόν τε μείζονα ἐλευθερίαν τῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας ὑπὸ μόνον τὸν περιορισμὸν, τοῦ μὴ ἀδικεῖσθαι τοὺς ἄλλους, καὶ τὴν ἀποχὴν τῆς πολιτείας ἀπὸ πάσης ἐπιχειρήσεως πλὴν τῶν ἰδιωτικῶς ἀδυνάτων· διότι καὶ συμφωνότερα ταῦτα πρὸς τὸν ἐπικουρικὸν τῆς πολιτείας χαρακτῆρα, καὶ προσφορώτερα πρὸς τὴν πρόοδον, κοινωνικὴν τε καὶ πολιτικὴν.

Γ. Ἄλλ' ἡ διοικητικὴ ἀποκέντρωσις εἶναι πρὸ παντὸς ἀναγκαία ἐπὶ κοινοβουλευτικῆς κυβερνήσεως ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς διοικήσεως αὐτῆς, πρὸς δὲ καὶ ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν ὑπουργῶν καὶ τῶν βουλευτῶν καὶ τῶν ἐκλογέων· διότι, ἐξαρτωμένης τῆς διατηρήσεως τῶν ὑπουργῶν ἐν τῇ ἐξουσίᾳ ἀπὸ τῆς ψήφου τῆς Βουλῆς, ἀναγκασίως αὕτη καὶ ἰδίᾳ ἢ ἐν αὐτῇ πλειονοψηφία μετέχει τῆς ἐνεργείας τῶν ὑπουργῶν, οἱ καὶ ἐπίτροποι τῆς Βου-

λῆς ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν πολιτειολόγων καλοῦνται· τούτου δὲ τεθειμένου, ἡ διὰ τῆς συγκεντρώσεως εἰς χεῖρας τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς διατελοῦσα διοίκησις περιέρχεται διὰ τῶν βουλευτῶν, ἐκόντων ἀκόντων, εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἀτομικῶς διαφορομένων φίλων των, οὕτω δὲ τὰ δημόσια καθίστανται λήυρον τῆς κρατούσης φατρίας, οἱ δὲ νόμοι καὶ τὸ δίκαιον ὄργανα πρὸς ἱκανοποίησιν ἀτομικῶν παθῶν καὶ ἀξιώσεων. Διὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον οἱ μὲν ὑπουργοὶ καθίστανται ὑποχείριοι τῶν βουλευτῶν καὶ οἱ βουλευταὶ τῶν ἐκλογέων, καὶ οὗτοι πάλιν τῶν ὑπουργῶν, καὶ τὰν ἀπαλιν οἱ ὑπουργοὶ διαφθείρουσι τοὺς βουλευτάς, καὶ οἱ βουλευταὶ τοὺς ἐκλογεῖς, καὶ οὗτοι πάλιν ἐκδιάζουσι βουλευτάς καὶ ὑπουργούς, οὕτω δ' αὖθις τὰ κοινὰ καθίστανται ἔρμαιον τῶν θρασυτέρων καὶ ἀσεβεστέρων. Οὐδὲ δύναται τις ὑπουργὸς ἢ βουλευτὴς ν' ἀντιστῇ εἰς τὴν ὁρμὴν τῶν ἀπ' αὐτοῦ ἐξαρτωμένων ἀτομικῶν ἀξιώσεων, χωρὶς νὰ καταβληθῇ ἢ συντριβῇ, διότι ἡ δύναμις τῶν ἀτομικῶν ἀναγκῶν καὶ συμφερόντων εἶναι συνήθως τοσαύτη, ὥστε πάνυ δυσκόλως οἱ πολλοὶ πείθονται, ὅτι, διώκοντες μέχρις ἄκρου τὴν ἱκανοποίησιν αὐτῶν, παραβαίνουσι δημόσια καθήκοντα καὶ βλάπτουσι τὴν πολιτείαν.—Οἱ ὑπουργοὶ νομίζουσι πρῶτιστον καθῆκον τὴν διατήρησιν τῆς ἀρχῆς εἰς χεῖράς των, καὶ οἱ βουλευταὶ τὴν διαφύλαξιν τῆς πολιτικῆς αὐτῶν δυνάμεως, ἣν νομίζουσιν ὅτι ἀσφαλίζουσιν ἐξυπηρετοῦντες ἐκ παντὸς τρόπου τὰτομικὰ συμφέροντα τῶν ἐκλογέων των· οὗτοι δὲ, διδασκόμενοι ἐκ τῶν ἀνωτέρων, νομίζουσι πάλιν δεδικαιολογημένους ἑαυτοὺς, διώκοντες διὰ τῆς ἐκλογικῆς ψήφου καὶ ἄλλων παραπλησίων τρόπων τὸ ἴδιον συμφέρον ὅσῳ δῆποτε ἄτοπον καὶ παράνομον.

Κατὰ τὰ εἰρημένα εἶναι φανερόν τὸ ἀσυμβίβαστον διοικητικῆς συγκεντρώσεως καὶ κοινοβουλευτικῆς κυβερνήσεως, καθαρὰ

σὶ α νομίζω γραμματικῶς ὀρθότερον πρὸς τὴν σκοπούμενην ἔννοιαν τοῦ ἐν χρήσει αὐτοδιοικήσεως, ὡς λέγομεν αὐτοψία, καὶ οὐχὶ αὐτοψις, ἔτι δ' ἀκρισία καὶ ἀπαιδευσία καὶ καθεξῆς, ἀλλὰ καὶ εὐφρονότερον.

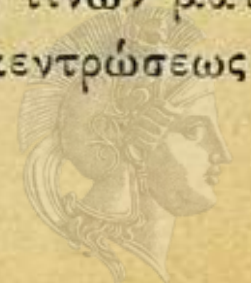

δὲ φαντασιοπληξία νὰ προσδοκᾷ τις ὑπὸ τὰς ἐκτεθείσας συνθήκας τὴν παῦσιν κακοῦ προϋποτιθεμένην τὴν μεταβολὴν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Φάρμακον ὅμως ἄριστον κατὰ τοῦ ἐκτεθέντος ἰδιοτελοῦς καὶ βεβιασμένου συνεταιρισμοῦ, κατὰ τῆς ἀλληλοδιαδόχου καὶ ἀναποδράστου τυραννίας τῶν φατριῶν, καὶ ἐξασφαλίζον τὸ κράτος τῶν νόμων χωρὶς καταθλίψεως ἢ φόβου, παρέχει ἡ ἀποκέντρωσις, ἥτις διαχωρίζουσα τὴν διοικητικὴν ἐνέργειαν ἀπὸ τῆς κυβερνητικῆς καὶ ἀνατιθεμένη τὰ πολλὰ τῆς διοικήσεως εἰς ἀρχὰς μονίμους καὶ ἀνεξαρτήτους ἀπὸ τῆς Βουλῆς, μεταβάλλει κατὰ πολὺ τὰς δειχθείσας ὀλεθρίας συνθήκας, διότι ἀφαιρεῖ οὕτω ἀπὸ τῶν ὑπουργῶν τὸ μέγιστον τῶν ὅπλων τῆς καταθλίψεως καὶ τῆς διαφθορᾶς, ἅμα δ' ἀπαλλάττει αὐτοὺς τοῦ πλείστου τῶν ἀτομικῶν ἀξιώσεων καὶ τῶν ὀχληρῶν φροντίδων.

Ἰνα δ' ἀκριβῶς διαχωρίσωμεν τὰ κυβερνητικὰ καθήκοντα ἀπὸ τῶν διοικητικῶν, καὶ ἀπὸ τούτων πάλιν τὰ τῆς κεντρικῆς διοικήσεως, ἔδει, ὡς εἶκός, ν' ἀναλύσωμεν πᾶσαν τὴν νομοτελεστικὴν ἐνέργειαν, καὶ νὰ ὀρίσωμεν τὰ καθήκοντα ταῦτα καθ' ἕκαστον τοῦτο ὅμως εἶναι ἀντικείμενον εἰδικῆς μονογραφίας (Ἴδε τοιαύτην ὑπὸ Ἀριστ. Γλαράκη περὶ πολιτικῆς ἀποκεντρώσεως ἐπιγραφομένην). ἔνταῦθα δ' ἀρχοῦσιν οἱ στοιχειώδεις ὅροι. Καὶ τῆς μὲν κυβερνητικῆς ἀρχῆς καθήκον εἶναι ἡ ἐκ γενικοῦ κανόνος καὶ ἐκ τῶν προτέρων πρόνοια περὶ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ νόμου, περιλαμβάνουσα ἅμα τὴν γενικὴν τῶν ἐν τῇ πολιτεία ἀρχῶν ἐποπτείαν καὶ τὴν πρωτοβουλίαν περὶ τῆς θεραπείας τῶν ἐκάστοτε πολιτικῶν ἀναγκῶν, τῶν δὲ διοικητικῶν ἀρχῶν καθήκον ἡ πρόνοια περὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν νόμων συγκεκριμένως, ἐκ δὲ τούτων πάλιν εἰς τὰς κεντρικὰς ἀρχὰς ἀνήκει ἡ πρόνοια περὶ ἐκτελέσεως ἀναφερομένης διὰ μιᾶς εἰς ὅλον τὸν διοικητικὸν κλάδον ἢ τὴν συνάφειαν τῶν κλάδων πρὸς

ἀλλήλους. Οὕτω δὲ διαχωριζομένων τῶν καθηκόντων, ἡ διοίκησις μένει τὸ πλεῖστον ἐλευθέρᾳ τῆς ἐπιβλητικῆς ἐπιδράσεως τῶν ἀτομικῶν συμφερόντων, καὶ ἡ κυβέρνησις ἀπὸ τῶν πολλῶν ἀξιώσεων, ὁ δὲ κοινοβουλευτικὸς ἀγὼν ἀναβιβάζεται εἰς εὐρύτερον καὶ εὐγενέστερον στάδιον, τὸ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος.

Πολλοὶ δὲ πρεσβεύουσιν, ὅτι ὡς εἶναι ἄτοπος ἡ ἀπόλυτος συγκέντρωσις, ἅμα δὲ καὶ ἀδύνατος, διότι οὐδ' ἀγαθόν, οὐδὲ δυνατόν νὰ μηδενισθῇ ὅλως ἡ βούλησις τῶν πολλῶν, οὕτω ἀσύμφορος, ἐπίσης δὲ καὶ ἀδύνατος τελεία ἀποκέντρωσις, ὡς ἐπαγομένη τὴν ἀποσύνθεσιν τῆς πολιτείας, καὶ ἐπομένως ὅτι ἐν καλῶς ἐχούσῃ πολιτεία ἀναπόδραστος ὁ συγκερασμός. Ἀλλὰ τούτων οἱ μὲν ἐκλαμβάνουσιν ὡς κατὰ τῆς ἀποκεντρώσεως περιορισμὸν τὸ ἐνιαῖον τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας, (ἄφ' ἧς ὅμως καὶ πάλιν ἀποσπῶνται οὐκ ὀλίγα ἀνατιθέμενα τοῖς Δήμοις, καὶ τοῖς νομοῖς ἔτι, ὅπου συνιστῶσιν οὗτοι νομικὰ πρόσωπα) καὶ προσέτι τὸ τῆς κυβερνητικῆς ἀρχῆς, ἅπερ καὶ παρ' αὐτῆς ἔτι ἀποδεκτά, λανθανόμενοι ὅτι ὁ κατὰ τὴν ἀποκέντρωσιν καταμερισμός τῶν δημοσίων καθηκόντων χωρεῖ μὲν συνήθως κατὰ τοπικὴν ἔκτασιν, ἀλλὰ καὶ κατ' εἶδος καὶ ἀντικείμενον, ὅσάκις δὲ ταῦτά εἰσι κοινὰ καθ' ὅλην τὴν πολιτείαν, ἀναθετέα, ὡς εἶκός, εἰς μίαν μόνην ἀρχὴν ἢ ἡνωμένην ἐξουσίαν, ὡς πρὸ μικροῦ ἐδείχθη, χωρὶς οὕτω ν' ἀναρῇται ἡ ἀρχὴ τῆς διανομῆς καὶ τῆς ἀποκεντρώσεως. Οἱ δέ, συγχέοντες ἔτι τὴν ἐνότητα τῆς πολιτείας πρὸς τὴν ἐνότητα τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς, προβαίνουνσι περαιτέρω, ἀξιοῦντες, ὅτι πρὸς συνοχὴν τῆς πολιτικῆς ἐνεργείας ἀναγκαῖα τις ἐξάρτησις τῶν δημοσίων ἀρχῶν ἀπὸ τῆς κεντρικῆς, περιπίπτοντες οὕτω πάλιν εἰς τὴν διοικητικὴν συγκέντρωσιν. Ἐκ τῆς πλάνης δὲ ταύτης καὶ ἡ ὑπό τινων ματαία διαστολὴ κυβερνητικῆς συγκεντρώσεως καὶ

διοικητικῆς, καὶ παρ' ἄλλων τῆς centralisation καὶ τῆς concentration, ἐννοουμένης διὰ μὲν τῶν πρώτων τῆς ἀναγκαίας πολιτικῆς ἐνότητος, διὰ δὲ τῶν δευτέρων τῆς ἀπορρίπτεας διοικητικῆς ἐξαρτήσεως. Εἰς τὴν πλάνην δὲ ταύτην συντελεῖ οὐκ ὀλίγον καὶ τὸ ἀτυχές, ὡς ἐρρήθη, τοῦ ὅρου ἀποκέντρωσις, ὅστις κατὰ γράμμα λαμβανόμενος ἐμφαίνει πως διαμελισμόν.

Δ. Συγκέντρωσιν δὲ βλέπει τις εἰς πᾶσαν ἀπόλυτον ἢ δεσποτικὴν πολιτείαν ἀπὸ τῆς ἀπωτάτης ἀρχαιότητος μέχρι σήμερον, συστηματικώτερον δ' ἀνεπτύχθη ὑπὸ τὸν Ῥωμικὸν καισαρισμὸν καὶ βραδύτερον ὑπὸ τὸν διαδεχθέντα αὐτὸν τοῦ μέσου αἰῶνος, ὑπὸ δὲ τὸν μερικώτερον αὐτῆς τύπον τὸν διοικητικόν, ὡς περιεγράφη ἤδη, ἐπικρατεῖ νῦν καθ' ὅλην σχεδὸν τὴν ἡπειρωτικὴν Εὐρώπην, κυρίως δ' ἐν Γαλλίᾳ, ἔνθα ἀπὸ μεμακρυσμένης ἐποχῆς τὴν ἀρχὴν ἔχουσα, ἀπὸ τῆς μεγάλης ἐν αὐτῇ ἐπαναστάσεως, ἔλαβε συστηματικὸν ῥυθμόν. Ἀποκέντρωσιν δὲ πάλιν προκηρεῖ τις εἰς πᾶσαν ἀληθῶς ἐλευθέραν πολιτείαν, ὡς ἐν ταῖς πλείσταis Ἑλληνικαῖς πόλεσι κατὰ τὴν ἀκμὴν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, καὶ ἰδίως ἐν Ἀθήναις, ἔτι δὲ ἐν τῇ δημοκρατικῇ Ῥώμῃ, νῦν δ' ἐν Ἑλβετίᾳ, ἐν τῇ βορείῳ Ἀμερικανικῇ συμπολιτείᾳ καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ ἔνθα τὸ πρῶτον ἀνεπτύχθη ὑπὸ τὴν νεωτέραν αὐτῆς μορφήν, κυρίως μὲν ἀπὸ τῆς διοικητικῆς ἐν αὐτῇ μεταρρυθμίσεως τῷ 1832—34, ὅτε ἰδρύθη ἡ περίφημος αὐτοδιοικησία (selfgovernment), τὴν ἀρχὴν ὁμῶς ἔχουσα εἰς πολὺ ἀρχαιότερους χρόνους.

Τὸ παράδοξον δ' εἶναι ὅτι, ὡς ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπὲρ τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας ἀνεφύη ἡ ἀποκέντρωσις, οὕτω καὶ ἐν Γαλλίᾳ πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἡ συγκέντρωσις ἐπενοήθη, καίπερ πάντῃ ἀπρόσφορος ἡ ἀντίθεσις ὁμῶς αὕτη ἐξηγεῖται ἐκ τῶν ἱστορικῶν λόγων, ἐξ ὧν ἐκεῖνα προῆλθον.

—Κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα, κρατοῦντος ἐν τῇ δυτικῇ καὶ μέσῃ Εὐρώπῃ τοῦ τιμαριωτικοῦ συστήματος, ἀνεπτύχθη, ὡς γνωστόν, ἰσχυρὰ ἀντιζηλία μεταξὺ τῶν τοπικῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ἡγεμόνων· καὶ ἐν μὲν τῇ Γαλλίᾳ, ἰσχυρῶν ὄντων τῶν πρώτων, οἱ ἡγεμόνες ἠναγκάσθησαν νὰ ἐπικαλεσθῶσι τὴν συνδρομὴν τοῦ ὑπ' ἐκείνων καταθλιβομένου λαοῦ, καταβληθέντων δὲ τούτων πᾶσα ἡ ἐξουσία περιῆλθε βαθμηδὸν εἰς χεῖρας τοῦ ἡγεμόνος, ἡ δὲ συγκέντρωσις αὕτη, ἡ καταβαλοῦσα τοὺς ἐπαχθεῖς τοπικοὺς ἄρχοντας, κατέστη δημοφιλὴς ἐν Γαλλίᾳ ὡς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας δῆθεν συντελοῦσα· ἐν Ἀγγλίᾳ δὲ τάναντα πάλιν οἱ μετὰ τὴν Νορμανδικὴν κατάκτησιν ἡγεμόνες, ἰσχυροὶ ὄντες καὶ καταθλίβοντες λαόν τε καὶ τοπικοὺς ἄρχοντας, προῦκάλεσαν τὸν συνασπισμὸν ἀμφοτέρων κατὰ τῆς ἡγεμονικῆς αὐθαιρεσίας, μεθ' ὃ ἐπῆλθεν ὁ μέγας Ἀγγλικὸς Χάρτης, καὶ ἐπὶ μακρὸν ὕστερον ἐξηκολούθησεν ὁ κοινὸς ἀγὼν πρὸς διαφύλαξιν αὐτοῦ· οὕτω δὲ περιστάλη βαθμηδὸν ἡ ἐξουσία τοῦ ἡγεμόνος καὶ ἐν γένει τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς, ὃ δὲ καταμερισμὸς τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας, δι' οὗ ἐπετεύχθη τοῦτο, ἀπέβη προσφιλὴς τοῖς Ἀγγλοῖς, ὡς ἀναγκαῖος τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας ὅρος.

Ε. Παρ' ἡμῖν δὲ τὸ Σύνταγμα διαχωρίζει τὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν εἰς νομοθετικὴν καὶ νομοτελεστικὴν καὶ δικαστικὴν, καὶ τὸ ἀνεξάρτητον τούτων ἀπ' ἀλλήλων καθιεροῖ, ὀρίζον ἅμα, ὅτι ἐκάστη τούτων πηγάζει ἀπὸ τοῦ ἔθνους, προσέτι δ' ἀναγράφει τὸ ἰσόβιον τῶν δικαστῶν καὶ τινὰς ὅρους περὶ τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας· ἀλλ' ἐνῶ διὰ τούτων καὶ ἄλλων τινῶν παρεπομένων διατάξεων προϋποτίθησι γενικῶς τὴν πολιτικὴν ἀποκέντρωσιν, οὐδένα περὶ τῆς διοικητικῆς ὁργανώσεως ἀσφαλίστικόν ὅρον περιέχει, οὐδένα φραγμὸν τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας περὶ τὸ ἀντικείμενον τοῦτο, μάλιστα δ' ἐπιτρέπει τὴν σύστασιν

διοικητικῶν δικαστηρίων διὰ νόμου, καὶ τὴν διατήρησιν τῆς ἐξαιρετικῆς δικαιοδοσίας τῶν στρατιωτικῶν.

Οἱ δὲ ὀργανωτικοὶ νόμοι, οἵ τε προγενέστεροι τοῦ Συντάγματος καὶ οἱ νεώτεροι, ἐλεύθεροι ῥητῶν συνταγματικῶν περιορισμῶν, συνιστῶσι πλὴν μικρῶν τινῶν ἐξαιρέσεων πλήρη διοικητικὴν συγκέντρωσιν· διότι πᾶσα ἀξία πῶς λόγου ἐνέργεια εἶναι σεσωρευμένη εἰς τὰ ὑπουργεῖα, εἴτε ἀμέσως εἴτε διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς ἐγκρίσεως· πᾶς ἔτι διορισμὸς δημοσίου λειτουργοῦ μέχρι τῶν κατωτάτων παρὰ τῶν ὑπουργῶν ἐνεργεῖται, καὶ ἂν που χωρῇ τις ἐξαιρέσεις, ἐξακολουθεῖ ἢ ἄμεσος ἐπίδρασις τῶν ὑπουργῶν διὰ τῆς ἀπ' αὐτῶν ἐξαρτήσεως τοῦ διορίζοντος. Ἐκانونίσθησαν δ' ἀπὸ τινος προσόντα καὶ μονιμότης τῶν δημοσίων λειτουργῶν εἰς διαφόρους κλάδους· πάλιν ὅμως ἡ πειθαρχικὴ ἐξουσία ἐνασχεῖται ὑπὸ τῶν ὑπουργῶν, κατὰ δὲ τῆς παρανόμου ἀπολύσεως οὐδεμία ἐγγύησις· πρὸς δὲ τούτοις ἐξηρέθησαν τῆς μονιμότητος οἱ νομάρχαι, οἵτινες οἱ πρῶτιστοι μὲν τῆς διοικήσεως μοχλοί, ἐξαρτώμενοι δ' οὕτω παντελῶς ἀπὸ τοῦ κέντρου, οὐδὲν ἄλλο εἰσὶν ἢ ὄργανα σωρεύσεως ἐν αὐτῇ πάσης ἐνεργείας. Ἐπειτα διὰ τῆς στενῆς καὶ ἀτέχνου τῶν προσόντων διαρρύθμισεως γραφειοκρατεία μᾶλλον εἶναι δυνατὴ ἢ ἀνεξαρτησία τῶν δημοσίων λειτουργῶν· διὰ τὸ πλημμελὲς δὲ τῶν τοιούτων βεβιασμένων νόμων, καὶ τὸ ἀσταθὲς τῆς ἡμετέρας νομοθεσίας, περὶ οὗ κατωτέρω, οὐδεμία ἀληθῆς ὑπὲρ τῶν δημοσίων λειτουργῶν ἐκ τούτων ἀσφάλεια.

Καταφανῇ δὲ ἰδίως ἀποτελέσματα τῆς συγκεντρώσεως κατὰ τὴν δημοσίαν ἐκπαίδευσιν ἐν γένει, καθ' ἣν οἱ καθηγηταὶ καὶ οἱ διδάσκαλοι οὐδεμίαν ἀσφάλειαν ἔχουσιν ἐκ μόνης τῆς ἀγαθῆς ἐκπληρώσεως τῶν ἰδίων καθηκόντων, ἀλλ' εἰσὶ τὸ πλεῖστον ἔρμαια τῶν ἰσχυρῶν τῆς ἡμέρας, διὸ καὶ πολλάκις ἀναγκάζονται νὰ ἐπιζητῶσι πο-

λιτικὴν προστασίαν καθιστάμενοι ὄργανα φατριῶν, τὰ δ' ἐνδεικτικὰ καὶ ἀπολυτήρια τῶν σχολείων συνηθέστατα πιστοποιοῦσι μᾶλλον τὴν θρασύτητα καὶ ἀμέλειαν τῶν λαβόντων ἢ τὴν μάθησιν. Ἀλλὰ καὶ ἄνευ τούτων, ἀδύνατος ἡ ἐξ Ἀθηνῶν ἐπιβλεψίς τῆς καλῆς λειτουργίας τῶν σχολείων καθ' ὅλην τὴν χώραν, ὡς ἐπίσης ἡ πρόσφορος ἐκάστου σχολείου ρύθμισις καὶ διοίκησις. Τίς δὲν ὁμολογεῖ τοὺς ἀγαθοὺς καρποὺς τῶν ἐν Τουρκίᾳ Ἑλληνικῶν σχολείων καὶ τὴν ὑπεροχὴν τῶν πλείστων τούτων ἀπὸ τῶν ἐν Ἑλλάδι, καίτοι πρὸς τοσαύτας δυσχερείας παλαίουσιν ἐκεῖνα; Φανερὸς δὲ ὁ λόγος· διότι οἱ διδάσκαλοι καθίστανται καὶ ἐπιτηροῦνται ὑπὸ τῶν ἐχουσῶν ἄμεσον συμφέρον τῆς εὐοδόσεως τῶν σχολείων κοινοτήτων, οὗτοι δ' ἀσφαλεῖς ἐκπληροῦντες πρεπόντως τὰ ἴδια καθήκοντα. Ἄν δὲ καὶ παρ' ἡμῖν ἕκαστον σχολεῖον, δημόσιον ἢ δημοτικόν, διεῖπεν ἴδιος σύλλογος ἐπιτρόπων, συγκείμενος τῷ μὲν ἐκ τοπικῶν ἀρχῶν μονίμων, τὸ δ' ἐξ ἐγγυρίων προσώπων μετεχόντων καὶ τῶν γονέων δι' ἑνὸς ἢ δύο ἀντιπροσώπων, τοὺς δὲ διδασκάλους διώριζον οὗτοι προτάσει ἰδίων πάλιν κατὰ νομοὺς ἐφόρων, δὲν θὰ εἴχομεν ἐπίσης ἀγαθὰ ἀποτελέσματα; Ἴσως δ' ἀντιτάξει τις τὰ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ κατὰ τὸν διορισμὸν τῶν καθηγητῶν συμβαίνοντα, ἔνθα ἀπαρέγκλιτος σχεδὸν ἡ οἰκογενειακὴ διαδοχὴ· ἀλλὰ καὶ τούτου τοῦ ἀτόπου αἴτιος ἡ ἐν αὐτῷ κατ' ἄλλην μορφήν συγκέντρωσις, διότι οἱ καθηγηταὶ αὐτοὶ ἑαυτοὺς διορίζουσιν.

Ὅτι δὲ κρατεῖ γενικῶς ἐν τῇ διοικήσει, πλείοτερον ἔτι παρατηρεῖ τις ἐν τῷ στρατῷ, παρ' ᾧ καὶ τὰ ἐλάχιστα ὑπὸ τοῦ οἰκείου ὑπουργοῦ διατίθενται. Οὐδεὶς δ' ἀρνεῖται ὅτι ὁ στρατὸς ὡς ὅλον, ὡς δημοσία δύναμις, δεόν νὰ διατιθῇται ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως κατὰ τὰς ἀνάγκας τῆς πολιτείας· οὐδὲν ὅμως ἐνδεικνύει, ὅτι πρὸς ἐπίτευξιν τούτου εἶναι ἀνάγκη νὰ διεξά-

γωνται μυρία καθαρῶς προσωπικὰ ἀντικείμενα ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου, ὅπερ ὑπεῖχον εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς ἡμέρας, εἰσάγει ἐκὸν ἄκον τὸν φατριασμόν εἰς τὸν στρατόν, καὶ διαφθείρει οὕτω πᾶσαν τὴν ἐν αὐτῷ ὑπηρεσίαν.—Ὁ στρατὸς αὐτοτελῶς διοικούμενος δύναται νὰ διεξάγῃ τὰ τοιαῦτα πολὺ εὐστοχώτερον καὶ εὐθύτερον, χωρὶς τὸ παράπαν νὰ μειοῖ τὴν ἐξουσίαν τῆς Κυβερνήσεως τοῦ διαθέτειν αὐτὸν κατὰ τὴν ἐκάστοτε δημοσίαν ἰνάγκην.

Ὁ δὲ δημοτικὸς νόμος οὐ μόνον ἐξηρητημένους ἀπὸ τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν διατηρεῖ τοὺς δήμους, καὶ πᾶσα σχεδὸν ἐν αὐτοῖς ἐνέργεια δεῖται ἐγκρίσεως τῆς προϊσταμένης δημοσίας ἀρχῆς, ἀλλὰ καὶ ὑπαλλήλους τῆς διοικήσεως ὀνομάζει τοὺς δήμους, καὶ τὴν παῦσιν τῶν δημάρχων ἄνευ περιορισμοῦ ὑπὸ τοῦ νομάρχου καὶ τῆς Κυβερνήσεως ἐπιτρέπει, καὶ ἐν γένει ὑποβάλλει τοὺς δήμους εἰς τελείαν διοικητικὴν κηδεμονίαν καὶ ὑποτελείαν. Οὐδ' ὁ χολὸς ὅμως οὗτος νόμος ἔμεινεν ὡς εἶχεν, ἀλλ' ἀντὶ νὰ βελτιωθῇ ἡκρωτηριάσθη πολυτρόπως, κυρίως δὲ διὰ τῶν περὶ στρατιωτικῆς ἀστυνομίας καὶ δημοτικῆς εἰσφορᾶς νόμων, δι' ὧν ἀφηρέθησαν ἀπὸ τῶν δήμων δύο τῶν πρωτίστων καθηκόντων των, ἅπερ φύσει ἀναπόσπαστα, εἰμὴ σκοπὸς ἢ κατάργησις τῶν δήμων αὐτῶν, ἦτοι ἡ τοπικὴ ἀσφάλεια καὶ ἡ στοιχειώδης ἐκπαίδευσις (1).

(1) Κατὰ τῆς δημοτικῆς ἀστυνομίας προβάλλουσι τὸν μέχρι τοῦδε ἀποδειχθέντα ἐπαχθῆ παρ' αὐτῆς φατριασμόν. Ἀλλ' οὐδ' ἡ στρατ. ἀστυνομία ἔμεινεν οὐδὲ δύναται νὰ μείνῃ ἐλευθέρα τούτου, καὶ τραχύτερον ἴσως. Ἐπειτα, ἂν θεσμός τις, ὑπὸ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων ὑποδεικνυόμενος, χωλαίνῃ κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν, δὲν ἀποδεικνύεται διὰ τοῦτο καὶ μόνον ἀπρόσφορος, πρὶν ἢ γίνῃ ἡ δέουσα προσπάθεια πρὸς βελτίωσιν διὰ κρείττονος ῥυθμοῦ. Τί δὲ

Ἐν τῷ ἡμετέρῳ δὲ Συντάγματι ὀρίζεται ἔτι καθολικὴ καὶ ἄμεσος ἐκλογὴ τῶν δημάρχων. Τοῦτο δ' ὑπὲρ τῆς δημοτικῆς ἀνεξαρτησίας τεθειμένον, οὐ μόνον δεινῶς ἀντιφάσκει πρὸς τὴν μνημονευθεῖσαν ἐν τῷ δημοτικῷ νόμῳ ἀναγραφομένην ὑπαλληλίαν τῶν δήμων, περὶ ἧς ὅλως σιωπᾷ τὸ Σύνταγμα, ἀλλὰ καὶ συγκέντρωσιν ἐπιφέρει διττῶς, τὸ μὲν ἐν τῷ δήμῳ καθ' ἑαυτὸν, προστιθέμενον πλείονα τοῦ δέοντος δύναμιν τῷ δημάρχῳ, τὸ δ' ἐν τῷ συνόλῳ εὐχερῶς τῶν δήμων δεσμευομένων ὑπὸ τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς διὰ τῶν ὑποτελῶν ἄλλως δημάρχων. Ἐπειτα οὕτω παρορᾶται ὅλως ἢ ἀναγκαίᾳ τῷ δημάρχῳ ἱκανότης, θετικὰ καὶ πολὺπλοκα διεξάγοντι καθήκοντα, διότι πρὸς τοῦτο πάνυ ἀπρόσφορος ἡ καθολικὴ ἐκλογὴ.

Οἱ δὲ παρ' ἡμῖν οἰκονομικοὶ νόμοι, πλὴν τοῦ ἐπαχθοῦς τῶν φόρων καὶ τῆς ἀμεθόδου διαῤῥυθμίσεως καὶ διανομῆς, καταθλιπτικοὶ εἰσιν ἔτι περὶ τε τὴν βεβαίωσιν καὶ τὴν εἰσπραξιν, καὶ πᾶσαν σχεδὸν ἀμφισβήτησιν περὶ τὴν ὑποχρέωσιν ἀναθέτουσιν εἰς τὴν κρίσιν τῶν οἰκονομικῶν ἀρχῶν, καὶ διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς ἐγκρίσεως σωρεύουσιν ἐπίσης τὰ πάντα εἰς τὸν ὑπουργὸν τῶν οἰκονομικῶν, ἐλλειπουσῶν ἔτι τῶν δεουσῶν ἐγγυήσεων κατὰ τε τῆς αὐθαιρε-

μέχρι τοῦδε ἐγένετο, ἢ φωναὶ ἀμαθῶν περὶ καταργήσεως, ἣτις καὶ ἐπῆλθε; Τῆς δὲ δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως τίς βελτίωσις ἐγένετο διὰ τῆς διηγεκοῦς περιοδείας τῶν δημοδιδασκάλων καὶ τῆς ἀργίας τῶν πλείστων σχολείων;—Ἀλλ' ἀγαθὴ τύχη! ἡ δημοτικὴ εἰσφορὰ ὑπὲρ τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως κατηργήθη κατ' αὐτάς· εὐκτέον δὲ νὰ καταργηθῇ καὶ ἡ στρατιωτικὴ ἀστυνομία, ἐπαναφερομένης ὑπὸ κρείττονα ῥυθμὸν τῆς δημοτικῆς, οὐχὶ δὲ διοικητικῆς, ἣτις ἐν μόνῃ τῇ πρωτευούσῃ ἀναγκαία· περὶ τούτων δὲ πλείονα ἐν λέξει Δῆμος.

σίας καὶ τῆς καταχρήσεως. Ἀλλὰ καὶ αἱ ποιναὶ ἐπὶ παραβάσεων ὑπὸ τῶν αὐτῶν οἰκονομικῶν ἀρχῶν ἐπιβάλλονται κατὰ τὸν αὐτὸν αὐθαίρετον τρόπον, ἀπαγγελλομένων πολλάκις βαρυτάτων χρηματικῶν ποινῶν, ὁποίας ὁ κοινὸς ποινικὸς νόμος, καίπερ πάνυ αὐστηρὸς, οὐδαμοῦ περιέχει, οὐδὲ καὶ προσεγγίζει.

Τὰ δὲ διοικητικὰ δικαστήρια, ὡς καὶ ἐκ τῶν ἀνωτέρω δῆλον, εἰσὶν ἐν πλήρει ἐνεργείᾳ, καθ' ἑκάστην πολλαπλασιαζόμενα, καὶ κρίνοντα περὶ πλείστων ἀντικειμένων ἐν κρυπτῷ καὶ παραδύστω, καὶ διὰ πάνυ ἀτελῶν στοιχείων, χορηγούμενων ὑπ' αὐτῶν τῶν διαφερομένων οἰκονομικῶν καὶ διοικητικῶν ἀρχῶν, καὶ συνήθως ὑπὸ τῶν κατωτάτων ὀργάνων, ἐλαυνομένων τὸ πλεῖστον ἀπὸ ἀμέσου πρὸς ἀμοιβὴν συμφέροντος.

Προσέτι δ' ἐν πλήρει χρήτει εἰσὶ παρ' ἡμῖν τὰ δημόσια μονοπώλια καὶ τὰ πρόνομια διαφόρων ἐταιριῶν, καὶ ἡ οἰκονομικὴ προστασία, κατὰ δεινὴν ἀνακολουθίαν πρὸς τὸν διὰ τῶν βαρέων τελῶν, κατὰ πλάνην πάλιν, διωκόμενον ταμιευτικὸν σκοπὸν, καὶ τὰ δημόσια ἔργα, κερδοσκοπικὰ καὶ μὴ, ἐξ ὧν αὕξησις μόνον τῆς οἰκονομικῆς ἀμνηχανίας ἐπῆλθε, καὶ ἄλλα τοιαῦτα.

Ἀλλ' οὐδ' ἡ δικαστικὴ ἐξουσία εἶναι ἀπηλλαγμένη τοῦ συγκεντρωτικοῦ ἰοῦ, διότι πᾶσα ἡ ἐσωτερικὴ διοίκησις τῶν δικαστηρίων διεξάγεται ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς δικαιοσύνης, τὸ μὲν ἀμέσως, τὸ δὲ διὰ λειτουργῶν ἀπ' αὐτοῦ ἐξαρτωμένων, καὶ ἔτι μᾶλλον διὰ τοῦ ἀπεριορίστου τῶν μεταθέσεων τῶν δικαστῶν καὶ τῶν πολλῶν προβιθασμῶν καὶ καθεξῆς. Διὰ τῆς ἐξαρτήσεως δὲ ταύτης ἡ εἰς τὰ κύρια δικαστικά καθήκοντα ἐπίδρασις τοῦ κέντρου οὐ σμικρά· ἰδίως δ' ἐξηυτελισμένη καὶ ὑποχείριος ἡ εἰρηνοδικειακὴ ὑπηρεσία, καίπερ οὐσιωδέστατον στοιχεῖον αὕτη τῆς ἀπονομῆς τῆς δικαιοσύνης.

Τὸ πλημμελὲς δὲ τῆς καθ' ἡμᾶς πολιτικῆς ὀργανώσεως συμπληροῖ ἡ διὰ τῆς μιᾶς Βουλῆς ὑφισταμένη νομοθετικὴ συγκέντρωσις, οὐ μόνον διότι ἀβασανίστως καὶ ἐπιπολαίως, ὡς εἰκός, διέρχονται τὰ πολλὰ νομοθετήματα, ἀλλὰ καὶ διότι διὰ τοῦ ζητήματος τῆς ἐμπιστοσύνης εὐχερῶς ἐκθιάζεται ἡ ψῆφος τῆς Βουλῆς· οὕτω δὲ ἡ ἀνωτάτη σώρευσις ἐξουσίας εἰς χεῖρας τοῦ κέντρου ἐπέρχεται, καί, ὡς εἶπεῖν, μονοκρατορία αὐτοῦ ἀπόλυτος καθίσταται, τοῦ ὑπουργείου προσφέροντος εἰς τοὺς βουλευτὰς τῆς πλειονοψηφίας τὴν ἐπαρχιακὴν διοίκησιν καὶ λαμβάνοντος εἰς ἀντάλλαγμα τὸ νομοθετεῖν, ὅπερ αὐτὸ μόνον ἐνασχεῖ κατὰ τὰς πολιτικὰς αὐτοῦ ἀνάγκας, καὶ δι' οὗ εὐχερέστερον ἔτι τὰς προσωπικὰς τῶν φίλων του ἀξιώσεις ἱκανοποιεῖ. Ἐντεῦθεν δὲ μεῖζον ἔτι δεινὸν ἐπέρχεται, ὅτι πᾶσα ἡ νομοθεσία διατελεῖ μετέωρος καὶ ἐφήμερος, οὐδεὶς ἀγαθὸς νόμος, οὐδεμία νομοθετικὴ βελτίωσις, ἃν που εἰσχωρήσῃ, οὐδεμία διὰ νόμου ἐγγύησις ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν δημοσίων λειτουργῶν εἰσὶν ἀσφαλεῖς, οὐδεὶς δὲ φραγμὸς κατὰ τῆς κομματικῆς αὐθαιρεσίας δυνατός.

Ἀλλ' εἰς τὴν ἐκτεθεῖσαν μονοκρατορίαν συμβάλλει ἔτι οὐκ ὀλίγον ὁ ἔλεγχος τοῦ κύρους τῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν ὑπὸ τῆς Βουλῆς αὐτῆς κατὰ τὸ 73 ἄρθρον τοῦ Συντάγματος. Τοῦτο δὲ νομίζεται ὅτι ἀσφαλίζει τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Βουλῆς καὶ τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας ὅλης, κυρίως ὅμως ἐπαυξάνει τὴν δεσποτείαν τῆς πλειονοψηφίας, καὶ προσέτι ἀντιβαίνει εἰς τὸν ἀναμφισβήτητον περὶ ὑγιоῦς πολιτικῆς ὀργανώσεως κανόνα, καθ' ὃν δέον οὐδεμία δημοσία ἀρχὴ καὶ οὐδὲν σῶμα αὐτὸ ἑαυτὸ ν' ἀναδεικνύῃ. Ἡ ἀρχὴ δὲ τῆς περὶ τὸ ἴδιον καθῆκον ἀνεξαρτησίας ἐπιτάττει τὴν αὐτοδιοικησίαν ἑκάστου σώματος ἢ ἀρχῆς· τῆς αὐτοδιοικησίας ὅμως στάδιον ἐνταῦθα ἡ ἐσωτερικὴ διοίκησις, εἰς ἣν, εἰ-

κότως, δὲν περιλαμβάνεται ἡ ἐκλογή τῶν μελῶν τοῦ σώματος, οὐδ' ὁ διορισμός τοῦ προϊσταμένου τῆς ἀρχῆς καὶ τῶν ἀμέσων ἀναπληρωτῶν αὐτοῦ, διότι ἀναγκαίως μετὰ ταῦτα μόνον ἄρχεται ἡ ἐσωτερικὴ διοικήσεις, αὐτὰ δὲ ἔργα προηγούμενα ἄλλης τινὸς ἀρχῆς ἢ σώματος. Ὡς δ' εἶναι ἄτοπος ἡ ἐκλογή τῶν βουλευτῶν παρὰ τῆς Βουλῆς, ἐξ ἴσου σχεδὸν ἄτοπος καὶ ἡ ἐξέλεγξις παρ' αὐτῆς τοῦ κύρους τῶν ἐκλογῶν, διότι ἐκ τῆς ἐξελέγξεως ἐξαρτᾶται κατὰ μέγα μέρος καὶ τίνες θὰ εἶναι οἱ βουλευταί, καὶ προσέτι διότι ταυτίζεται οὕτω δικαστὴς καὶ δικαζόμενος. Ἡ δὲ Βουλὴ κρίνουσα περὶ τῶν ἐκλογῶν παρίσταται ὅτε μὲν ὡς σῶμα φατριαστικόν, καταπιεζομένης τῆς μειονοψηφίας ὑπὸ τῆς πλειονοψηφίας, καὶ ταύτης πάλιν συνεχομένης διὰ τοῦ συμφέροντος καὶ τοῦ φόβου, ὅτε δ' ὡς ἰδιοτελές, ἀνταλλασσόντων τῶν βουλευτῶν τὰς ψήφους πρὸς ἀμοιβαίαν παρανόμων ἐκλογῶν ἐπικύρωσιν· ἀνάγκη δὲ πρωτίστη τῆς πολιτείας καὶ συμφέρον ἅμεσον τοῦ σώματος αὐτοῦ νὰ εἶναι ἀναμφισβήτητον τό γνήσιον τῆς καταγωγῆς αὐτοῦ ἐκ τοῦ λαοῦ, καὶ νὰ πιστεύηται ὑπὸ τῶν πολλῶν, ὅτι τὰ ἐν αὐτῷ κόμματα ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος καὶ οὐχὶ ὑπὲρ αὐτὸ καθίστανται.

Ὁ πλημμελής δ' οὗτος θεσμός ὑπάρχει ἔτι εἰς τὰ πλεῖστα πολιτικὰ συντάγματα· ἐν Ἀγγλίᾳ ὅμως, τῇ προπορευομένῃ εἰς τὰς πολιτικὰς ἐλευθερίας, μάλιστα δ' εἰς τὴν πρακτικὴν ἐξασφάλισιν τούτων, ὁ ἔλεγχος τῶν ἐκλογῶν ἀνετέθη ἀπὸ τοῦ 1868 εἰς τὰ δικαστήρια. Τί δ' ὑγιέστερον ἂν καὶ παρ' ἡμῶν ἔκρινε περὶ τῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν δικαστήριόν τι ὅμοιον τῷ περὶ τῶν Ὑπουργῶν εἰδικῷ; ἢ καὶ ἂν ἀντὶ κληρώσεως ἢ ὁλομέλεια τοῦ Ἀρ. Πάγου καὶ ἐκάστου Ἐφετείου ἔπεμπον ἀναλόγως τῷ ἀριθμῷ τῶν ἰδίων μελῶν ἀνὰ ἓνα ἢ πλείους δικαστὰς πρὸς συγκρότησιν 10—12μελοῦς δικαστηρίου;

Περιφανῇ περὶ τούτου ἀπόδειξιν ἔχομεν ἐκ τῶν δημοτικῶν ἐκλογῶν, ὧν τελείως ἐξησφαλίσθη ἡ ἀπροσωπότητος κρίσις, ἀφ' ὅτου ἀνετέθη εἰς τὰ τακτικὰ δικαστήρια. Ἀλλ' ὁ νεωτερισμός ἐνταῦθα προσκρούει εἰς πρόσκομμα πάνυ δυσυπέροβλητον, τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ Συντάγματος, καὶ ἔτι πλέον εἰς τὴν πρὸς τὴν αὐθαίρεσίαν στοργὴν ἡμῶν, ἣν οὐδ' ὅταν εἰς ἄλλων χειρὸς ἡ δύναμις ἐντελῶς ἀποβάλλομεν, ἀρεσκόμενοι καὶ εἰς μόνην τὴν προσδοκίαν τῆς ἐν τῷ μέλλοντι ἀποκτήσεως· ἡ στοργὴ δ' αὕτη εἶναι πρῶτιστον πρόσκομμα καὶ πάσης ἄλλης κατὰ τὴν διοικήσιν βελτιώσεως.

Τοιαύτη ἐν ὀλίγοις ἡ παρ' ἡμῶν πολιτικὴ ὁργάνωσις, συγκεντρωτικὴ ἅμα καὶ ἀποκεντρωτικὴ, ἀποτελοῦσα ἀληθῆ τραγέλαφον, καὶ ἥς ἀδύνατον νὰ ὀρίσῃ τις τὸν προέχοντα χαρακτήρα πλήν τοῦ τῆς ἀνακολουθίας. Ἐντεῦθεν δὲ τὸ ἄθλιον τῆς καθ' ἡμᾶς διοικήσεως καὶ ἡ διηνεκὴς τοῦ λαοῦ ἀδημονία· ἐντεῦθεν ὁ ἐμπαθὴς φατριασμός τοῦ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ κόμματος καὶ ἡ ἀνυπομονησία τῶν ἀντιπάλων· ἐντεῦθεν ἡ ἀτελεύτητος κοινοβουλευτικὴ ἀνωμαλία καὶ ἡ ταλαντευομένη παρ' ἡμῶν δημοσία γνώμη περὶ τοῦ ὠφελίμου ἢ μὴ τοῦ κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος.

Α. Γλαράκης.

Ἀποκλεισμός. Διὰ τῆς ὀνομασίας ἀποκλεισμός, καὶ εἰδικώτερον θαλάσσιος ἀποκλεισμός (blocus maritime) νοοῦμεν τὴν ὑπὸ ἐμπολέμου κράτους καὶ διὰ τῶν κατὰ θάλασσαν δυνάμεων αὐτοῦ διακοπὴν τῆς συγκοινωνίας ὠρισμένων λιμένων ἢ ἀκτῶν τῆς ἐχθρικῆς χώρας μετὰ τῶν ἐκτὸς μερῶν.

Διαφωνοῦσιν οἱ συγγραφεῖς περὶ τῆς δικαιολογικῆς βάσεως τοῦ ἀποκλεισμοῦ. Κατὰ τινὰς ἡ τοῦ μέσου τούτου χρῆσις εἶναι δικαίωμα ἀπορρέον ἐκ τῆς κυριαρχικῆς ἐξουσίας, ἣν ὁ πολέμιος ἀσχεῖ ἐπὶ τοῦ καταλαμβανομένου ὑπ' αὐτοῦ ἐχθρι-

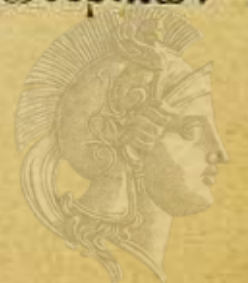

κοῦ ἐδάφους καὶ τῶν τῇ κυριαρχίᾳ ταύτῃ παρομαρτούντων δικαιομάτων, ἐν οἷς καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἀπαγορεύσεως πάσης συγκοινωνίας τῶν ὑπηκόων τῶν ξένων κρατῶν μετὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ κατεχομένων ἐχθρικῶν λιμένων καὶ ἀκτῶν. Ἡ τοιαύτη γνώμη ἀποδοκιμάζεται ὑπ' ἄλλων, ἀντιπαρατηρούντων ὅτι ὁ πολέμιος καταλαμβάνων τὰ θαλάσσια ὕδατα, τὰ ὑπαγόμενα εἰς τὴν κυριαρχίαν τοῦ ἀντιπάλου αὐτοῦ, οὐδαμῶς δύναται νὰ θεωρηθῇ κτησάμενος τὴν κυριαρχίαν ἐπὶ τῶν καταληφθέντων θαλασσιῶν ὑδάτων, ἐφ' ὧν ἡ κυριαρχία ἀναγνωρίζεται ὡς δικαίωμα ἀναπόσπαστον τῆς κυριαρχικῆς ἐξουσίας ἐπὶ τοῦ ἡπειρωτικοῦ ἐδάφους, ἧς δὲν ἐκπίπτει οὐδὲ προσωρινῶς ὁ ἐγχώριος κυριάρχης διὰ τῆς παρουσίας καὶ διαμονῆς τῶν ἐχθρικῶν πλοίων ἐν ταῖς θαλάσσιαις αὐτοῦ. Γενικῶς δὲ νῦν κρατεῖ ἡ γνώμη ὅτι ὁ ἀποκλεισμός εἶναι μέσον πολεμικὸν οὐ μόνον θεμιτὸν οὐδέποτε ἀμφισβητηθέν, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον, οὗ ἄνευ ἤθελον ματαιοῦσθαι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον αἱ πολεμικαὶ ἐνέργειαι, παρατεινομένης οὕτω τῆς ἐμπολέμου καταστάσεως μεθ' ὅλων τῶν ὀλεθρίων αὐτῆς ἐπακολουθημάτων.

Ὁ ἀποκλεισμός ὡς ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτοῦ ἀποβαίνει ἐπιβλαβής οὐ μόνον εἰς τὸν πολέμιον καθ' οὗ ἐφαρμόζεται, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ οὐδέτερα κράτη, καὶ μάλιστα εἰς ταῦτα. Καὶ τῷ ὄντι ὁ ἀποκλεισμός, σκασπῶν κυρίως νὰ ἀποστερήσῃ τὸν ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ ἀποκλειόμενον ἐχθρὸν τῶν μέσων τῆς συντηρήσεως, ἅτινα προμηθεύεται ἔξωθεν διὰ θαλάσσης, καὶ ἐπομένως νὰ ἀναγκάσῃ αὐτόν, περιερχόμενον εἰς παντελεῖ στέρησιν τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων μέσων τῆς ὑπάρξεως, νὰ συνομολογήσῃ τὴν εἰρήνην ὑφ' οὗς ὅρους ἐπιβάλλει αὐτὴν ὁ ἐφαρμόζων τὸν ἀποκλεισμόν, εὐλόγως θεωρεῖται ὡς πρὸς τὸν ἐχθρὸν καθ' οὗ ἐφαρμόζεται τὸ ἡπιώτατον πάντων τῶν λοιπῶν πολεμικῶν μέσων, ἅτε μὴ ἐπαγόμε-

νον τὴν χύσιν αἵματος ἢ ἄλλας καταστροφάς, ἅς ἐπάγονται ἀναγκαίως αἱ μάχαι καὶ οἱ βομβαρδισμοὶ τῶν πόλεων καὶ τῶν φρουρίων. Ὡς πρὸς τὰ οὐδέτερα ὁμως κράτη τὸ τοιοῦτον πολεμικὸν μέσον ἀποβαίνει ἐπιβλαβέστατον, ἅτε παρακωλύον ἢ μᾶλλον καταργοῦν, ἐφ' ὅσον ὑφίσταται, τὸ δικαίωμα τῆς ἐμπορικῆς συγκοινωνίας μετὰ τῶν ἀποκλειομένων μερῶν, οὐ δὲν στεροῦνται οἱ ὑπήκοοι τῶν οὐδετέρων κρατῶν λόγῳ τῆς ἐμπολέμου καταστάσεως καθ' ἑαυτήν.

Ὁ ἀποκλεισμός σκοπεῖ μὲν ἐν γένει τὴν παρακώλυσιν πάσης διὰ θαλάσσης συγκοινωνίας, καὶ ἰδίᾳ τῆς ἐμπορικῆς, μετὰ τὴν τῶν ἀποκλειομένων μερῶν καὶ τῶν ἐκτὸς εἴτε πρὸς εἰσαγωγὴν εἴτε πρὸς ἐξαγωγὴν ἐμπορευμάτων, δύναται ὁμως νὰ ἔχῃ καὶ μονομερῆ σκοπὸν, τὴν παρεμπόδισιν δηλονότι μόνον τῶν ἐξωτερικῶν προελεύσεων, κατορθουμένην διὰ μόνης τῆς ἀπαγορεύσεως τοῦ εἰσπλου τῶν ἔξωθεν ἐρχομένων πλοίων. Ἀλλὰ καὶ ὁσάκις σκοπεῖ τὴν παρακώλυσιν πάσης ἐμπορικῆς συγκοινωνίας διὰ θαλάσσης εἴτε πρὸς εἰσαγωγὴν, εἴτε πρὸς ἐξαγωγὴν ἐμπορευμάτων, δύναται νὰ ἐπιτρέπηται ὁ εἰσπλος καὶ ὁ ἔκπλος τῶν πολεμ. πλοίων τῶν οὐδετέρων κρατῶν. Ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ἐμπορικὰ τῶν οὐδετέρων πλοῖα δύναται νὰ ἐπιτραπῇ καὶ τότε ἡ ἐλευθεροπλοΐα εἰς εἰδικὰς τινὰς περιπτώσεις, χάριν π.χ. τῆς ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας, ἐὰν μὴ καὶ τὴν τοιαύτην συγκοινωνίαν σκοπῇ νὰ διακόψῃ ὁ ἀποκλεισμός. Ἀσχεῖται δὲ τότε ἡ ἐν τοῖς ἀποκλειομένοις λιμέσιν ἐλευθεροπλοΐα κατὰ τρόπον μὴ παραβλάπτοντα τὸν σκοπὸν τοῦ ἀποκλεισμοῦ, ὑποχρεομένων τῶν οὐδετέρων πλοίων νὰ τηρῶσιν ἀκριβῶς τοὺς ὅρους, ὑφ' οὗς ἐπετράπη αὐτοῖς ἡ ἐλευθεροπλοΐα. Ὅσάκις ὁμως ὁ ἀποκλεισμός σκοπεῖ τὴν διακοπὴν πάσης ἀπολύτως συγκοινωνίας καὶ τὴν παρακώλυσιν τῆς διαδόσεως οἰωνοδήποτε ἐξωτερικῶν εἰδή-

σεων διὰ τῶν θαλασσίων προελεύσεων εἰς τοὺς ἀποκλειομένους τόπους, ἢ τὴν μετὰδοσιν εἰδήσεων ἐκ τῶν ἀποκλειομένων μερῶν εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ἀπαγορεύεται αὐστηρῶς ὁ εἰσπλους καὶ ὁ ἔκπλους οἰοῦν δὴποτε πλοίου ἐμπορικοῦ ἢ πολεμικοῦ.

Ὑπόκεινται δ' εἰς ἀποκλεισμόν οἱ αὐτὸι ποτε τοῦ πολεμίου κράτους παράλια. Ἄλλοτε εἶχεν ὑποστηριχθῇ ἡ γνώμη ὅτι μόνοι τοὺς στρατιωτικοὺς καὶ τοὺς τῶν ναυστάθμων λιμένας ἔδει νὰ παραδεχθῶσιν ὡς ἀποκλειστέους τὰ πεπολιτισμένα κράτη, ἀλλὰ δὲν ἐπεκράτησεν, ἅτε ἀσυμβίβαστος οὖσα πρὸς τε τοὺς παραδεδεγμένους κανόνας τοῦ θετικοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν δικαιολογικὴν βάσιν τοῦ ἀποκλεισμοῦ.

Περιορίζεται ὅμως τὸ τοῦ ἀποκλεισμοῦ δικαίωμα συμφώνως πρὸς τὰς γενικὰς ἀρχὰς περὶ τῆς ἐπὶ τῶν θαλασσῶν κυριαρχίας ἀφ' ἑνός, καὶ τῆς παγκοσμίου συγκοινωνίας ἐξ ἄλλου.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς ταύτας: α') Δὲν ἐπιτρέπεται ὁ ἀποκλεισμός ἀκτῶν περιλαμβανουσῶν τὰς ἐκβολὰς ποταμοῦ ἐλευθέρου εἰς τὴν ναυσιπλοίαν πάντων τῶν κρατῶν, ἅτε παρακωλύων τὴν συγκοινωνίαν καὶ μετὰξὺ αὐτῶν τῶν οὐδετέρων κρατῶν, ἣν οὐδαμῶς δύναται νὰ ἐπηρεάσῃ ἡ τοῦ πολέμου κατάστασις. β') Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον δὲν δύναται νὰ ἀποκλεισθῶσιν αἱ κλεισταὶ λεγόμεναι ἢ ἔσω θάλασσαι, αἱ βρέγουσαι τὰς ἀκτὰς πλειόνων κρατῶν. γ') Καὶ αὐταὶ αἱ ὑπὸ τῶν ἀκτῶν ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ κράτους, ὄντος ἐμπολέμου, περιβαλλόμεναι κλεισταὶ θάλασσαι δὲν ὑπόκεινται εἰς ἀποκλεισμόν, ὡς αἱ ἐκβάλλει εἰς αὐτὰς πλευστὸς ποταμὸς ἐλεύθερος εἰς τὴν ναυσιπλοίαν πάντων τῶν κρατῶν. δ') Δὲν δύναται τέλος νὰ ἀποκλεισθῶσιν τὰ στενὰ τῶν θαλασσῶν καὶ αἱ διώρυγες, δι' ὧν ἐνοῦνται ἕνθεν καὶ ἕνθεν θάλασσαι ἀνοικταὶ ἢ ἐλεύθεραι εἰς τὴν ναυσιπλοίαν πάντων τῶν κρατῶν.

Τὸ δικαίωμα τοῦ ἀποφασίζειν καὶ ἐπιβάλλειν τὸν ἀποκλεισμόν ἀνήκει φυσικῶς εἰς τὸν ἀσχοῦντα τὴν κυριαρχικὴν ἐξουσίαν ἐν τῷ διεξάγοντι τὸν πόλεμον κράτει. Ὁ ἀρχηγὸς ναυτικῆς μοίρας δὲν ἔχει τὴν ἐξουσίαν νὰ ἐγκαθιστᾷ αὐτοβούλως ἀποκλεισμόν εἰς ἐχθρικά παράλια ἢ νὰ ἐπεκτείνῃ αὐτὸν ἐπὶ παραλίω γειτνιαζόντων πρὸς τὰ ἤδη ἀποκεκλεισμένα, ἐκτὸς ἐὰν εὐρίσκηται εἰς λίαν μεμακρυσμένας χώρας, ὅτε θεωρεῖται περιβεβλημένος τὴν ἀναγκαίαν πληρεξουσιότητα καὶ ἐντολὴν πρὸς ἐνέργειαν τῶν ἀναγκαίων πολεμικῶν πράξεων. Ἀποφασίζων δὲ τότε τὴν ἐφαρμογὴν ἢ τὴν ἐπέκτασιν τοῦ ἀποκλεισμοῦ ὁ ἀρχηγὸς τῆς ναυτικῆς μοίρας, ὀφείλει νὰ γνωστοποιήσῃ παραχρῆμα τοῦτο εἰς τὴν ἰδίαν κυβέρνησιν.

Δὲν ὑπάρχει οὐδ' ἀναγνωρίζεται ὑπὸ τῶν οὐδετέρων κρατῶν ὁ ἀποκλεισμός ὁ μὴ πράγματι ὑφιστάμενος. Εἶναι δὲ πραγματικὸς καὶ ἐνεργὸς ὁ ἀποκλεισμός, ὡς αἱ εἰς τὸ ἐφαρμόζον αὐτὸν κράτος διατίθησιν ἐν τῇ ἐκτελέσει αὐτοῦ ἀρκετὰς ναυτικὰς δυνάμεις, τοποθετούμενας καὶ σταθμευούσας πρὸ τῶν ἀποκλειομένων μερῶν κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε οὐδὲν πλοῖον νὰ δύναται νὰ διέλθῃ ἀκινδύνως τὴν γραμμὴν τοῦ ἀποκλεισμοῦ, χωρὶς δηλονότι νὰ ἐκτεθῇ εἰς τὰς βολὰς τῶν πυροβόλων τῶν πλοίων τῶν σχηματιζόντων τὴν γραμμὴν τοῦ ἀποκλεισμοῦ. Κατὰ τοὺς παρελθόντας αἰῶνας ἀπὸ τοῦ ΙΔ' καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς ἔτι τοῦ παρόντος τινὲς τῶν εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων καὶ ἰδίᾳ ἡ Ἀγγλία, περιορίζοντο εἰς τὸ κηρύττειν εἰς κατάστασιν ἀποκλεισμοῦ τοὺς λιμένας καὶ τὰς ἀκτὰς τοῦ πολεμίου αὐταῖς κράτους, χωρὶς νὰ ἐπιχειρῶσι πραγματικὸν ἀποκλεισμόν, ἀξιοῦσαι οὐδὲν ἥττον νὰ ἐφαρμόσωσι καὶ ἐπὶ τῶν τοιούτων ἀποκλεισμῶν, ὀνομασθέντων εἰκονικῶν ἢ ἐπὶ τοῦ χαρτοῦ ἀποκλεισμῶν ἢ ἀποκλεισμῶν ὑπουργικῶν (blocus sur le papier ou de cabinet), τὰ

νομικά ἀποτελέσματα τῶν πραγματικῶν ἀποκλεισμῶν κατὰ τῶν ἐμπορικῶν πλοίων τῶν οὐδετέρων κρατῶν. Ἀλλὰ τὰ βόρεια εὐρωπαϊκὰ κράτη, προεξαρχούσης τῆς Ῥωσσίας, ὅπως ὑπερασπίσωσι τὴν ἐμπορικὴν αὐτῶν ναυτιλίαν κατὰ τῶν καταπιέσεων, εἰς ἃς ἐξετρέπετο ἰδίως ἡ Ἀγγλία καταχρωμένη τοῖς τοιούτοις εἰκονικοῖς ἀποκλεισμοῖς, συνησπίσαντο ἐπανειλημμένως διὰ συνθηκῶν περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος. ἀποτελέσαντα τὴν ἐπικληθεῖσαν ἔνοπλον οὐδετερότητα, καὶ ἀναγράφαντα ἐν ταῖς συνθήκαις ταύταις εἰδικὰ ἄρθρα, καθ' ἃ δὲν ἡδύνατο λιμὴν τις νὰ θεωρηθῇ ἀποκεκλεισμένος, εἰμὴ ἐὰν ἡ ἐν αὐτῷ εἰσόδος ᾖ προφανῶς ἐπικίνδυνος ὡς ἐκ τῆς τοποθετήσεως πρὸ αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἀποκλείοντος κράτους πολεμικῶν πλοίων ἀπαγορευόντων τὴν ὑπέρβασιν τῆς ἀποκεκλεισμένης γραμμῆς. Τὴν ἀρχὴν ταύτην ἀπεδέχθησαν καὶ τὰ λοιπὰ εὐρωπαϊκὰ κράτη, πλὴν τῆς Ἀγγλίας, ἥτις ἐπὶ τέλους πρόεβη εἰς τὴν ἀνακήρυξιν τῆς ἀντιθέτου ὅλως ἀρχῆς, ὅτι δηλαδὴ ὁ ἀποκλεισμός ὑπάρχει καὶ παράγει τὰ νομικά αὐτοῦ ἀποτελέσματα, ὅσας τὸ κηρῦσσον αὐτὸν κράτος ἔχῃ ἀρκούσας ναυτικὰς δυνάμεις, ὅπως καταστήσῃ αὐτὸν πραγμακόν. Ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ Ἀγγλία συγκατετέθη ἐπὶ τέλους εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ἀρχῆς τοῦ πραγματικοῦ ἀποκλεισμοῦ, ὑπογράφασα τὴν ὑπὸ τῆς ἐν Παρισίοις συγκροτηθείσης τῷ 1856 ἀλληλεθνοῦς συνόδου μετὰ τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον ἐκδοθεῖσαν διακήρυξιν φέρουσαν χρονολογίαν 16 Ἀπριλίου 1856, ἐν ᾗ ἀναγράφεται ἡ ἐξῆς ἀρχή, καθιερωθεῖσα ἔκτοτε ὡς κανὼν τοῦ θετικοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου ἀναγνωρισθεὶς ὑφ' ἀπάντων τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν πλὴν τῆς Ἰσπανίας καὶ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Βορ. Ἀμερικῆς, μὴ προσχωρησασῶν εἰς τὴν εἰρημένην διακήρυξιν. «Οἱ ἀποκλεισμοί, ὅπως ᾧσι πραγματικοί,

»ἀνάγκη νὰ ᾧσι πραγματικοί, νὰ τηρῶν»ται δηλονότι ὑπὸ πολεμικῆς δυνάμεως »ἰκανῆς νὰ ἀπαγορεύσῃ καὶ παρακωλύσῃ »πράγματι τὸν εἰς τὰ ἐχθρικά παράλια »εἰσπλουν.»

Ὁ ἀποκλεισμός θεωρεῖται πραγματικὸς οὐ μόνον ὅσας εἰς ἐφαρμόζεται διὰ πολεμικῶν πλοίων παρακωλύοντων τὸν εἰσπλουν εἰς τὰ ἀποκεκλεισμένα ἐχθρικά παράλια, ἀλλὰ καὶ ὅσας εἰς ἐκτελεῖται διὰ τῆς τοποθετήσεως ἐπὶ τῶν ἀκτῶν πυροβόλων ἀναπληρούντων τὰ πολεμικὰ πλοῖα ἐν τῇ τηρήσει τοῦ ἀποκλεισμοῦ. Δὲν ἐπιτρέπεται ὁμως, λόγῳ ἀποκλεισμοῦ, ἡ ἀπόφραξις τῆς εἰσόδου τοῦ λιμένος διὰ τῆς καταβυθίσεως πλοίων ἢ λίθων, πρῶτον μὲν διότι, τοῦ ἀποκλεισμοῦ τυγχάνοντος οὐσιωδῶς μέτρου προσωρινοῦ μὴ δυναμένου νὰ παραταθῇ μετὰ τὴν λήξιν τοῦ πολέμου, ἀνάγκη νὰ ᾖ δυνατὴ ἡ ἄρσις αὐτοῦ καὶ ἡ ἐπανάληψις τῆς ἐλευθέρας ναυσιπλοΐας ἅμα τῇ λήξει τοῦ πολέμου. Δεύτερον δὲ διότι τὰ οὐδέτερα πλοῖα, ἐν ἀγνοίᾳ διατελοῦντα τῆς τριαύτης τῆς εἰσόδου τοῦ λιμένος ἀποφράξεως, καὶ αὐτοῦ ἴσως τοῦ ἀποκλεισμοῦ, ἤθελον κατασυντριβῇ ἐπὶ τῶν πετρῶν εἰσπλέοντα ἀνύποπτα τὸν οὕτως ἀποκεκλεισμένον λιμένα. Τοιοῦτον ἀποκλεισμόν εἶχον ἐφαρμόσει τῷ 1861 αἱ Ἡνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς Βορείου Ἀμερικῆς κατὰ τῶν ἀνθενωτικῶν, καθ' οὓς διεμαρτυρήθησαν τὰ οὐδέτερα εὐρωπαϊκὰ κράτη.

Ἐτερος ἀπολύτως ἀναγκαῖος ὁρος, ὅπως ὁ ἀποκλεισμός καταστῇ ὑποχρεωτικὸς εἰς τοὺς ὑπηκόους τῶν οὐδετέρων κρατῶν, εἶναι ἡ γνωστοποίησις αὐτοῦ. Μόνη δὲ ἡ πρὸ τῶν ἀποκλεισμένων λιμένων ἢ ἀκτῶν τοῦ ἐμπολέμου κράτους στάθμευσις ἐχθρικῶν πολεμικῶν πλοίων οὐδ' ὡς ἐπιχειρήσις ἀποκλεισμοῦ δύναται νὰ θεωρηθῇ ἀναγκαίως, ἅτε δυναμένη νὰ ἀποβλέπῃ εἰς ἄλλας πολεμικὰς ἐπιχειρήσεις, ἀπευθυνομένας κατὰ τοῦ ἐχθροῦ.

Τίς δὲ ἡ προσήκουσα τοῦ ἀποκλεισμοῦ γνωστοποιήσις, δι' ἧς οὗτος καθίσταται ὑποχρεωτικός τοῖς οὐδετέροις; Κατὰ τὰς γνώμας τῶν συγγραφέων καὶ τὰ ἐν τῇ πράξει καθιερωμένα ἡ τοῦ ἀποκλεισμοῦ γνωστοποιήσις ἐνεργεῖται τριχῶς, ἥτοι: α) Διὰ γ ε ν ι κ ῆς ἀνακοινώσεως, ἀπευθυνομένης διπλωματικῶς εἰς τὰς κυβερνήσεις τῶν οὐδετέρων κρατῶν. β) Διὰ τ ο π ι κ ῆς ἀνακοινώσεως τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν ναυτικῶν δυνάμεων τοῦ ἐφαρμόσοντος τὸν ἀποκλεισμόν, ἀπευθυνομένης εἰς τε τοὺς ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς ἀποκλεισμένης χώρας ἐδρεύοντας ἀντιπροσώπους τῶν οὐδετέρων κρατῶν καὶ εἰς τὰς ἐγγχωρίους ἀρχὰς τοῦ ἐχθροῦ. γ) Δι' εἰ δ ι κ ῆς ἀνακοινώσεως, γινομένης εἰς τὰ οὐδέτερα πλοῖα τὰ καταπλέοντα εἰς τοὺς ἐν ἀποκλεισμῷ διατελοῦντας λιμένας ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ.

Ἡ διπλωματικὴ γνωστοποιήσις τοῦ ἀποκλεισμοῦ εἶναι μὲν ἀπολύτως ἀναγκαία, ὅπως ἰσχύσῃ νομικῶς ὁ ἀποκλεισμός ἀπέναντι τῶν ὑπηκόων τῶν οὐδετέρων κρατῶν, οὐδαμῶς ὅμως καθίστησι περιττὰς τὰς δύο ἐτέρας γνωστοποιήσεις καὶ ἰδίᾳ τὴν τρίτην. Μόνη δὲ ἡ Ἀγγλία ὑποστηρίζει τὴν ἀντίθετον ἀρχήν, θεωροῦσα ὑποχρεωτικὸν κατὰ πάντων τῶν οὐδετέρων τὸν διπλωματικῶς προκηρυχθέντα ἀποκλεισμόν, ἐπαγόμενον ἐπομένως ἀπὸ τῆς τοιαύτης αὐτοῦ γνωστοποιήσεως πάντα τὰ νομικὰ αὐτοῦ ἀποτελέσματα. Πάντα ὅμως τὰ λοιπὰ κράτη, προεξαρχούσης τῆς Γαλλίας, δέχονται ὅτι ὁ ἀποκλεισμός ἀνάγκη νὰ γνωστοποιῇται εἰδικῶς εἰς τὰ πρὸ τῆς ἀποκεκλεισμένης γραμμῆς παρουσιαζόμενα πλοῖα τῶν οὐδετέρων κρατῶν. Βεβαιούται δὲ ἡ εἰς ἕκαστον τοιοῦτον πλοῖον γενομένη γνωστοποιήσις τοῦ ἀποκλεισμοῦ, σημειουμένη εἰς τὸ ἡμερολόγιον τοῦ πλοίου καὶ τὸ ἔγγραφον τῆς ἐθνικότητος αὐτοῦ.

Ἡ τε γενικὴ καὶ ἡ τοπικὴ τοῦ ἀποκλεισμοῦ ἀνακοινώσις ἀνάγκη νὰ δηλοῖ ἀκρι-

βῶς τὴν γεωγραφικὴν θέσιν κατὰ μῆκος καὶ πλάτος τῶν μερῶν, εἰς ἃ ἐφαρμοσθῇσεται οὗτος, ὡς καὶ τὴν ἡμέραν τῆς ἐνάρξεως αὐτοῦ. Προκειμένου δὲ περὶ τῆς διπλωματικῆς ἀνακοινώσεως, ἀνάγκη ἀπὸ τῆς ἀνακοινώσεως αὐτῆς νὰ μεσολοβῇ ἱκανὸν χρονικὸν διάστημα, ὅπως αἱ κυβερνήσεις τῶν οὐδετέρων κρατῶν γνωστοποιήσωσι διὰ διακηρύξεων τοῖς ἰδίοις ὑπηκόοις τὸν ἐφαρμοσθησόμενον ἀποκλεισμόν. Ὁ δὲ ἐφαρμόζων τὸν ἀποκλεισμόν ἀρχηγὸς τῶν ναυτικῶν δυνάμεων γνωστοποιεῖ τοῦτον ἅμα τῇ ἐνάρξει αὐτοῦ εἰς τὰς ἐγγχωρίους ἀρχὰς καὶ τοὺς ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς ἀποκλεισμένης χώρας ἐδρεύοντας ἀντιπροσώπους τῶν ξένων κρατῶν.

Ἀρξαμένου τοῦ ἀποκλεισμοῦ, παρέχεται εἰς τὰ ἐν τοῖς ἀποκλεισμένοις λιμέσιν εὐρεθέντα οὐδέτερα πλοῖα ἀνάλογος προθεσμία, ὅπως ἐκπλεύσωσιν ἄνευ φορτίου, ἢ μόνον μετὰ τοῦ φορτίου ὃ εἶχον παραλάβει πρὸ τῆς γνωστοποιήσεως τοῦ ἀποκλεισμοῦ. Αἱ τοπικαὶ τοῦ ἀποκλεισμοῦ ἀνακοινώσεις ὀρίζουσι τὰ περὶ τούτων ἀκριβῶς, ἂν μὴ ὀρίζωσιν ἄλλως περὶ τῶν θεμάτων τούτων αἱ συνθήκαι, ὅτε ἐπικρατοῦσιν οἱ τῶν συνθηκῶν ὅροι.

Ὁ ἅπαξ προκηρυχθεὶς κανονικῶς καὶ ἐφαρμοσθεὶς πραγματικῶς ἀποκλεισμός ἰσχύει ἐφ' ὅσον διατηρεῖται πραγματικός, ἐφ' ὅσον δηλονότι τὰ ἐκτελοῦντα αὐτὸν πολεμικὰ πλοῖα σταθμεύουσι διαρκῶς πρὸ τῶν ἀποκλεισμένων ἀκτῶν, μὴ ἐπιτρέποντα τὴν ὑπέρβασιν τῆς ἀποκεκλεισμένης γραμμῆς. Ἄν δὲ τὰ πλοῖα ταῦτα ἐγκαταλίπωσι τὰς θέσεις αὐτῶν, εἴτε οἴκοθεν εἰς ἄλλας διευθυνόμενα θαλάσσας, εἴτε ἐκδιωκόμενα ὑπὸ τῶν πολεμικῶν πλοίων τοῦ ἐχθροῦ, παύεται παραχρῆμα ὑφιστάμενος ὁ ἀποκλεισμός. Ὅπως δ' ἄρξηται ἐκ νέου, ἀπαιτεῖται νέα αὐτοῦ γνωστοποιήσις κατὰ τὰ ἀνωτέρω εἰρημένα. Εἶναι ἐν τούτοις γενικῶς παραδεδεγμένον ὅτι δὲν διακόπτεται, οὐδ' αἵρεται ὁ ἀποκλεισμός, καὶ

ἐπομένως δὲν ἀπαιτεῖται νέα αὐτοῦ γνωστοποιήσεις, ὡς ὅτι τὰ ἐκτελοῦντα αὐτὸν πολεμικὰ πλοῖα ἀναγκάζονται ἔνεκα κακοκαιρίας νὰ ἐγκαταλίπωσι προσκαίρως, διαρκούσης τῆς κακοκαιρίας, τὰς θέσεις αὐτῶν, ἐπανερχόμενα εἰς ταύτας ἅμα παρ-ἐλθῇ ὁ ἐκ τῆς κακοκαιρίας κίνδυνος. Ἡ παράτασις ὁμῶς τῆς ἀπουσίας αὐτῶν ἔνεκα τοῦ ὅτι, ὑποστάντα ταῦτα βλάβας ἐξ οἰασδὴποτε αἰτίας, ἀπεμακρύνθησαν τοῦ σταθμοῦ αὐτῶν διευθυνθέντα εἰς ἄλλους λιμένας ὅπως ἐπισχευασθῶσι, διακόπτει τὸν ἀποκλεισμόν. Ἐπομένως ἡ κατόπιν ἐπάνοδος τῶν πλοίων τούτων ἢ ἄλλων εἰς τὰ αὐτὰ μέρη θεωρεῖται ὡς νέα ἀποκλεισμοῦ ἐγκατάστασις, νέας χρήζουσα γνωστοποιήσεως ὅπως καταστῇ ὑποχρεωτικὴ τοῖς οὐδετέροις. Δὲν διακόπτεται ὁμῶς ὁ ἀποκλεισμός, ἐὰν τὰ ἐγκαταλιπόντα τοὺς ἑαυτῶν σταθμοὺς πολεμικὰ πλοῖα ἐτοπώθησαν ἐπὶ τῶν ἀκτῶν πυροβολεῖν δυνάμενα κατὰ τὴν ἀπουσίαν αὐτῶν νὰ τηρήσωσι τὸν ἀποκλεισμόν πραγματικόν.

Δὲν παύεται πρὸς τούτοις ὑφιστάμενος ὁ πραγματικὸς ἀποκλεισμός ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι πλοῖα τινα κατώρθωσαν ἔνεκα διαφόρων περιστάσεων νὰ παραβιάσωσιν αὐτόν· λαμβάνεται δὲ πάντοτε ὑπ' ὄψιν τὸ γεγονὸς ὅτι τὰ πλοῖα τὰ ἀποπειρώμενα ἢ κατορθοῦντα νὰ παραβιάσωσι τὸν ἀποκλεισμόν ἐκτίθενται εἰς προφανῆ κίνδυνον.

Αἱ περιπτώσεις, καθ' ἃς ὁ ἀποκλεισμός παύει νὰ ἰσχύῃ νομικῶς, εἰσὶν αἱ ἀκόλουθοι:

1) Ὅσακις ἡ παῦσις αὐτοῦ γνωστοποιεῖται ὑπὸ τοῦ ἐφαρμόσαντος αὐτὸν κράτους. Ἐχει δὲ καὶ ἡθικὴν ὑποχρέωσιν ἡ κυβέρνησις τοῦ κράτους τούτου νὰ γνωστοποιῇ τὴν ἄρσιν τοῦ ἀποκλεισμοῦ εἰς τὰς κυβερνήσεις τῶν οὐδετέρων κρατῶν.

2) Ὅσακις τὰ ἐκτελοῦντα τὸν ἀποκλεισμόν πολεμικὰ πλοῖα, ἐκτὸς τῆς περιπτώσεως τῆς κακοκαιρίας καθ' ἣν προσκαίρως ἀπομακρύνονται τῆς γραμμῆς τοῦ ἀ-

ποκλεισμοῦ, ἐγκαταλιμπάνουσι τοὺς σταθμοὺς αὐτῶν εἴτε αὐτοπροαιρέτως εἴτε καταδιωκόμενα ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ.

3) Ὅσακις τὰ ἐκτελοῦντα τὸν ἀποκλεισμόν πλοῖα δὲν ἀσχοῦσιν αὐτὸν ὁμοιόρμως κατὰ πάντων τῶν οὐδετέρων κρατῶν. Εἰς δὲ τῶν ἀναγκαίων ὅρων τοῦ ἀποκλεισμοῦ εἶναι καὶ νὰ ἐφαρμόζηται οὗτος κατὰ πάντων ἀδιακρίτως τῶν οὐδετέρων καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. Ὅσακις δὲ εἰς ἄλλων μὲν ἐκ τῶν οὐδετέρων κρατῶν τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα ἐπιτρέπεται ὁ εἰσπλους εἰς τοὺς ἀποκλεισμένους λιμένας, εἰς ἄλλων δ' οὐχί, ὁ τοιοῦτος ἀποκλεισμός δὲν ὑφίσταται νομικῶς, καὶ ἐπομένως δὲν καθίσταται ὑποχρεωτικός.

Ἡ παραβίασις τοῦ νομίμως ἐγκατεστημένου καὶ διατηρουμένου πράγματι ἀποκλεισμοῦ συνεπάγεται τὴν δήμευσιν τοῦ παραβιάσαντος τὸν ἀποκλεισμόν πλοίου, ὡς καὶ τοῦ φορτίου αὐτοῦ εἰς τινὰς περιπτώσεις. Ἀλλὰ πρὸ τούτου ἐξεταστέον πότε ὑπάρχει παραβίασις τοῦ ἀποκλεισμοῦ.

Ἐν γένει παρατηρητέον ὅτι ἡ παραβίασις τοῦ ἀποκλεισμοῦ εἶναι γεγονός πραγματικόν, οὗ ἡ ἐκτίμησις ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν περιστάσεων καὶ τῶν γεγονότων ἐν ἐκάστη συγκεκριμένῃ περιπτώσει. Ὑπάρχουσιν ἐν τούτοις παραδεδεγμένα αἱ ἐξῆς γενικαὶ ἀρχαί. 1) Δὲν ὑπάρχει παραβίασις τοῦ ἀποκλεισμοῦ ὡς ὅτι πλοῖόν τι εὐρίσκόμενον ἐν θαλασσίᾳ κινδύνῳ ἀναγκάζεται πρὸς σωτηρίαν νὰ εἰσέλθῃ ἐντὸς τῶν ἀποκλεισμένων μερῶν, διότι ὑπάρχει τότε ἀνωτέρα βία, ἣτις δὲν δύναται νὰ στραφῇ κατὰ τοῦ οὐδετέρου πλοίου. Οὐδεμίαν ὁμῶς δύναται τὸ πλοῖον τοῦτο νὰ ἐπιχειρήσῃ πρᾶξιν ἐν τῷ ἀποκεκλεισμένῳ λιμένι εἰς ὃν κατέπλευσε, παραλαβὴν δηλονότι ἢ ἀποβίβασιν φορτίου ἢ ἄλλην τινὰ ἐμπορικὴν ἐπιχείρησιν, ὀφείλον νὰ ἀποπλεύσῃ ἅμα παρελθόντος τοῦ κινδύνου. 2) Ἡ ἔλλειψις ζωοτροφῶν ἢ ἄλλων χρειωδῶν δὲν θεωρεῖται κατὰ τὴν ἐπι-

κρατεστέραν γνώμην ὡς περίπτωσις δικαιολογοῦσα τὴν παραβίασιν τοῦ ἀποκλεισμοῦ, δυναμένου ἄλλως ἐν ἀπολύτῳ ἀνάγκῃ τοῦ οὐδετέρου πλοίου νὰ ζητήσῃ καὶ λάβῃ τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα αὐτῷ παρὰ τῶν τηρούντων τὸν ἀποκλεισμόν πολεμικῶν πλοίων, ἅτινα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔχουσι ῥητὰς ὁδηγίας νὰ χορηγῶσι τοιαύτας προμηθείας. 4) Κατὰ μείζονα λόγον δὲν δικαιολογεῖ τὴν παραβίασιν τοῦ ἀποκλεισμοῦ ἡ ἄγνοια τῶν ἀκτῶν, ἢ ἡ ἐσφαλμένη πορεία ἔνεκα π. χ. ἀπωλείας τῆς πυξίδος, διότι αἱ τοιαῦται περιπτώσεις, δυνάμεναι ἄλλως νὰ δώσωσι λαβὴν εἰς καταστρατηγήσεις τοῦ ἀποκλεισμοῦ, οὐδαμῶς δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἄνωτέρα βία, προερχόμεναι μᾶλλον ἐξ ὑπαιτιότητος αὐτοῦ τοῦ πλοίου. 4) Δὲν θεωρεῖται παραβίασις τοῦ ἀποκλεισμοῦ ἡ παραλαβὴ ἐμπορευμάτων προερχομένων ἐξ ἀποκεκλεισμένων μερῶν εἰς ὅρους ἐκτὸς τῆς ἀποκεκλεισμένης γραμμῆς κειμένους, ἐκτὸς ἐὰν παραλαμβάνωνται κρύφα τὰ ἐμπορεύματα ταῦτα ἐκ τῶν ἀποκεκλεισμένων ἀκτῶν διὰ μικρῶν πλοιαρίων, φορτηγίδων ἢ λέμβων, καὶ μεταφέρωνται εἰς τὸ οὐδέτερον πλοῖον σταθμεῦον ἐκτὸς τῆς ἀποκεκλεισμένης γραμμῆς πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς παραλαβῆς τοῦ τοιούτου φορτίου, λάθρα ἐξαγομένου ἐκ τῶν ἀποκεκλεισμένων ἀκτῶν. 5) Δὲν παραβιάζει τὸν ἀποκλεισμόν οὐδέτερον πλοῖον φορτοῦν ἐκ νέου τὸ ἀποβιβάσθαι ἐν ἀποκεκλεισμένῳ λιμένι πρὸ τοῦ ἀποκλεισμοῦ φορτίον καὶ μεταφέρειν αὐτὸ εἰς ἕτερον λιμένα μὴ ἀποκεκλεισμένον πρὸς πώλησιν. Οἱ τοῦ φορτίου τούτου κύριοι, λέγει ὁ Trawers Twiss, (dr. des gens en temps de guerre n° 112) μὴ εὐρόντες ἀγοραστὰς ἐν τῷ λιμένι εἰς ὃν ἀπεβίβασαν αὐτὸ πρὸς πώλησιν πρὸ τοῦ ἀποκλεισμοῦ τοῦ λιμένος τούτου, εἰσὶν ἐν καλῇ τῇ πίστει ἐξάγοντες αὐτὸ ἐκ τοῦ κατόπιν ἀποκλεισθέντος λιμένος. 6) Οὐδέποτε δύναται νὰ θεωρηθῇ κατὰ

τὴν ὀρθοτέραν καὶ ἐπικρατεστέραν γνώμην ὡς προτιθέμενον νὰ παραβιάσῃ τὸν ἀποκλεισμόν πλοῖον συναντώμενον ἐν τῇ ἀνοικτῇ θαλάσῃ μακρὰν τῶν ἀποκεκλεισμένων ἀκτῶν, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι τοῦτο διευθύνεται ἢ ἐνδέχεται νὰ διευθυνθῇ εἰς τὰς ἀποκεκλεισμένας ἀκτὰς ἐπὶ σκοπῷ παραβιάσεως τοῦ ἀποκλεισμοῦ. Ἐὰν ὅμως πλοῖόν τι προσωρισμένον διὰ λιμένα ἀποκεκλεισμένον ἀγκυροβολῇ ἐκτὸς τῆς ἀποκεκλεισμένης γραμμῆς ἀλλ' ἐγγύτατα αὐτῇ, θεωρεῖται ὡς παραβιάζον τὸν ἀποκλεισμόν, ἅτε παρέχον εὐλόγους ὑπονοίας ὅτι σκοπεῖ νὰ ὠφεληθῇ τῆς πρώτης εὐκαιρίας ἵνα ὑπερβῇ τὴν ἀποκεκλεισμένην γραμμὴν. 7) Κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν ὡσαύτως γνώμην δὲν θεωρεῖται ὡς σκοποῦν νὰ παραβιάσῃ τὸν ἀποκλεισμόν πλοῖον διευθυνόμενον εἰς πλείονας λιμένας, ὧν τινὲς εἰσὶν ἀποκεκλεισμένοι. Πλεῖστοι νεώτεροι συγγραφεῖς, ἀποδοκιμάζοντες τὰς ἀποφάσεις ἀγγλικῶν δικαστηρίων καταδικάζοντων τὰ τοιαῦτα πλοῖα ὡς προτιθέμενα νὰ παραβιάσωσι τὸν ἀποκλεισμόν, διατείνονται εἰκότως ὅτι μόνον εἰς σύλληψιν ὑπόκεινται τὰ τοιαῦτα πλοῖα, προσεγγίζοντα τὴν ἀποκεκλεισμένην γραμμὴν, διότι ἐνδέχεται ταῦτα, οὐδαμῶς προτιθέμενα νὰ παραβιάσωσι τὸν ἀποκλεισμόν, νὰ εἶχον ἀπλῶς τὴν προσδοκίαν ὅτι κατὰ τὴν ἄφιν αὐτῶν εἰς τοὺς ἀποκεκλεισμένους λιμένας ἤθελον εὖρει λελυμένον τὸν ἀποκλεισμόν. 8) Δὲν θεωρεῖται τέλος παραβιάζον τὸν ἀποκλεισμόν πλοῖον ἐξερχόμενον τοῦ ἀποκεκλεισμένου λιμένος, εἰς ὃν ἐπετράπη αὐτῷ ὁ εἴσπλους, ἅτε τῆς ἀδείας τοῦ εἴσπλου συνεπαγομένης καὶ τὴν τοῦ ἔκπλου ἄδειαν. Δὲν δύναται ὅμως τὸ πλοῖον τοῦτο, ἐὰν μὴ ἐπιτραπῇ αὐτῷ, νὰ ἀποβιβάσῃ τὸ φορτίον αὐτοῦ εἰς τὸν ἀποκεκλεισμένον λιμένα, ἢ νὰ παραλάβῃ ἐξ αὐτοῦ ἐμπορεύματα.

Δοθέντος ὅτι ὑπάρχει περίπτωσις παραβιάσεως τοῦ νομίμως ἐγκατεστημένου

ἀποκλεισμοῦ, τὸ ἀποπειραθὲν τὴν παραβίασιν αὐτοῦ οὐδέτερον ἐμπορικὸν πλοῖον, ἀποβαλὼν διὰ τῆς τοιαύτης ἀποπείρας τὸν χαρακτῆρα τῆς οὐδετερότητος, θεωρεῖται ὡς ἐχθρικόν, ἢ μᾶλλον θεωρεῖται ὡς παραβιάσαν τὰ καθήκοντα τῆς οὐδετερότητος, ὑποκείμενον διὰ τοῦτο εἰς κατάσχεσιν καὶ εἰς δήμευσιν.

Τὰ πολεμικὰ πλοῖα τῶν οὐδετέρων κρατῶν, παραβιάζοντα τυχὸν τὸν ἀποκλεισμόν, δὲν ἀποβάλλουσι μὲν τὸν χαρτκτῆρα τῆς οὐδετερότητος, ἀλλ' ἐκθέτουσιν εἰς εὐθύνας αὐτὸ τὸ κράτος.

Ἀνάγκη δὲ νὰ συλληφθῇ τὸ πλοῖον ἐν τῇ ἐκτελέσει τῆς παραβιάσεως τοῦ ἀποκλεισμοῦ καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ἀποκεκλεισμένοις θαλασσίαις ὕδασι. Ἀλλὰ κατὰ τὰ ἐν Ἀγγλίᾳ παραδεδεγμένα ἢ κατάσχεσις δύναται νὰ γίνῃ καὶ ἀφοῦ κατορθώσῃ τὸ πλοῖον νὰ παραβιάσῃ τὸν ἀποκλεισμόν καὶ ἐξέλθῃ τῶν ἀποκεκλεισμένων μερῶν ἐφ' ὅσον διαρκεῖ τὸ ταξειδίον αὐτοῦ, οὐ διαρκούντος καὶ ἐκτελουμένου ἔστω καὶ ἐν θαλάσσαις μακρὰν κειμέναις τῶν ἀποκεκλεισμένων μερῶν, συλλαμβάνεται καὶ δήμευεται. Τὰ λοιπὰ ὅμως κράτη δὲν παραδέχονται τοιαύτην ἔκτασιν τῶν ἐκ τοῦ ἀποκλεισμοῦ δικαιωμάτων τῶν ἐμπολέμων. Τὴν ἀρχὴν δὲ ταύτην ἀσπαζόμενοι καὶ πολλοὶ δόκιμοι συγγραφεῖς, λέγουσιν ὅτι ὁ ἀποκλεισμός, ὡς ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως αὐτοῦ συνδεόμενος στενῶς πρὸς ὠρισμένας ἀκτάς, δὲν δύναται νὰ τεθῇ ἐν ἰσχύϊ ἀλλαχοῦ, ἐκτὸς ἐὰν ἢ καταδίωξις ἤρξατο ἤδη ἀπὸ τῆς ἀποκεκλεισμένης γραμμῆς, ὅτε δύναται νὰ ἐξακολουθήσῃ καὶ ἐκτὸς αὐτῆς ἐν τῷ ἀνοικτῷ πελάγει, παύουσα ὅμως καὶ τότε, ἅμα τὸ καταδιωκόμενον πλοῖον εἰσέλθῃ εἰς τὰ θαλάσσια ὕδατα οὐδετέρου κράτους.

Ἀρθέντος τοῦ ἀποκλεισμοῦ, οὐδ' ἢ ἐπιχειρηθεῖσα παραβίασις αὐτοῦ τιμωρεῖται, διότι ἐκλιπόντος τοῦ ἀποκλεισμοῦ, τοῦ ἀναγκαίου τουτέστι στοιχείου πρὸς ὑπαρξιν

ἀδικήματος, συνεκλείπει καὶ τὸ δυνατόν τῆς ἐκτελέσεως τοῦ ἀδικήματος τούτου, ὡς καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἐφαρμογῆς τῶν νομικῶν ἐπακολουθημάτων τῆς παραβιάσεως τοῦ ἀποκλεισμοῦ.

Καὶ ταῦτα μὲν ὡς πρὸς τὴν κατάσχεσιν καὶ τὴν δήμευσιν τοῦ παραβιάσαντος τὸν ἀποκλεισμόν οὐδετέρου πλοίου. Ἀλλ' ἢ τοῦ πλοίου δήμευσις δὲν συνεπάγεται αἰεποτε καὶ τὴν τοῦ φορτίου αὐτοῦ δήμευσιν. Εἶναι δὲ ἐπιτετραμμένη ἢ τοῦ φορτίου δήμευσις εἰς τὰς ἀκολουθούς δύο περιπτώσεις. 1) Ὅσάκις ὁ τοῦ πλοίου κύριος εἶναι κύριος καὶ τοῦ φορτίου αὐτοῦ, ἢ καθ' ὅσον εἶναι κύριος καὶ τοῦ φορτίου τούτου. 2) Ὅσάκις εἶναι πρόδηλον ὅτι ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ φορτίου ἐγίνωσκε τὴν ὑπαρξιν τοῦ ἀποκλεισμοῦ καθ' ἣν στιγμὴν τὸ πεφορτωμένον πλοῖον ἀπέπλευσε διὰ τὸν ἀποκεκλεισμένον λιμένα. Κατὰ δὲ τὰς λοιπὰς περιπτώσεις τὸ φορτίον ἐξαιρεῖται τῆς δήμευσεως, καὶ μάλιστα ὅσάκις ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ τούτου κύριος διετέλει ἐν καλῇ πίστει. Ἀλλ' ἢ περὶ τούτου ἀποδείξεις βαρύνει αὐτὸν τὸν ἐνδιαφερόμενον, ἥτοι τὸν κύριον τοῦ φορτίου.

Ὁ πλοίαρχος καὶ τὸ πλήρωμα τοῦ παραβιάσαντος τὸν ἀποκλεισμόν οὐδετέρου πλοίου εἰς οὐδεμίαν ὑποβάλλονται ποινὴν, οὐδ' εἰς αἰχμαλωσίαν ὑπόκεινται κατὰ τοὺς νῦν ἰσχύοντας κανόνας τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου, ἐκτὸς τῶν προσώπων ἐκείνων, ἅτινα εἰσὶν ὑπήκοοι τοῦ πολεμίου κράτους καὶ ὑπόκεινται εἰς αἰχμαλωσίαν κατὰ τοὺς κανόνας τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου.

II. Χρυσανθόπουλος

Ἀποκλήρωσις (exheredatio) ὀνομάζεται ἢ ἀπὸ τῆς κληρονομίας ἀπόκλεισις προσώπου, δικαιουμένου εἰς τὴν κληρονομίαν δυνάμει τοῦ νόμου. Γίνεται δὲ κατὰ Ῥ. Δ. ἢ ἀποκλήρωσις διὰ τῆς ῥητῆς μνείας τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀποκληρουμένου ἢ διὰ τῆς ὑποδείξεως αὐτοῦ κατὰ τρόπον οὐδεμίαν καταλιμπά-

νοντα ἀμφιβολίαν περὶ τοῦ ἀποκληρουμέ-
νου (N. 3 § 1 Πανδ. 28. 2). Ἀποκλείε-
ται δ' ὁ ἀποκληρούμενος ἀπάσης τῆς κλη-
ρονομίας οὕτως ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ
μετάσχη αὐτῆς διὰ τῆς ὑποκαταστάσεως
ἢ ἄλλως πως (N. 3 § 1 καὶ ἐπ. Πανδ.
28. 2). Θεωρεῖται δ' ὡς παρασιώπησις ἢ
μὴ ὀνομαστὶ γινομένη ἀποκλήρωσις
(ἐν ἀρχ. Εἰσηγ. καὶ § 2 de exhered.
lib. (2. 13), ὡς ἐπίσης ἢ ὑπὸ αἵρεσιν καὶ
οὐχὶ ἀπλῶς γινομένη (N. 15 Πανδ. de
cond. instit. (28. 7) N. 68 ἐν τέλει
Πανδ. (28. 5). Ἐπίσης ἢ μὴ ἀπόκλει-
σις τοῦ ἀποκληρουμένου ἀφ' ὅλης τῆς
κληρονομίας ἀλλὰ μόνον ἀπὸ ὠρισμένου
τινὸς πράγματος (N. 19 Πανδ. 28. 2).

Ἐπίσης ἢ ἀποκλήρωσις δι' αἰτίαν ἄ-
δικον, διάφορον δηλαδὴ τῶν ἐν τῇ Νεαρᾷ
115 κεφ. 3 καὶ 4 ἀναφερομένων, ἢ καὶ
δι' αἰτίαν δικαίαν μὲν ἀλλὰ μὴ ἐκτιθε-
μένην ῥητῶς ἐν τῇ διαθήκῃ.

Τὸ πάλαι οἱ πατέρες ἐδύναντο νὰ ἀ-
ποκληρώσωσιν ἢ ἀποσιωπήσωσιν ἐν τῇ
ιδίᾳ διαθήκῃ τὰ ἑαυτῶν τέκνα κατὰ θέ-
λησιν (N. 120 Πανδ. 50. 16. N. 11
Πανδ. 28. 2). ἀλλ' ἐπειδὴ ἔνιοι αὐτῶν
κατεχρήσαντο τῇ ἀπεριορίστῳ αὐτῶν ἐ-
ξουσίᾳ, ἐπεβλήθη τὸ πρῶτον αὐτοῖς ἐπὶ
ποινῇ ἀκυρότητος τῆς διαθήκης τὸ χρέος
ἢ νὰ ἐγκαθιστῶσι κληρονόμους τὰ τέκνα
αὐτῶν ἢ νὰ ἀποκληρώσωσιν αὐτὰ ὀνομαστὶ
(ἐν ἀρχ. Εἰσηγ. de exhered. liber. 2. 13.
N. 30 Πανδ. 28. 2), ἀκολούθως δὲ ὠρί-
σθησαν αἱ αἰτίαι τῆς ἀποκληρώσεως,
ἀπενεμήθη δ' εἰς τὰ τέκνα τὸ δικαίωμα
τῆς ἐπὶ ἀστοργίᾳ μέμψεως τῆς
διαθήκης, ὡς ἂν ἀπεκληροῦντο ἀδίκως
ἀποκλειόμενα τῆς νομίμου μοίρας, δυνά-
μει δὲ τῆς μέμψεως ταύτης ἐπήρχετο ἢ
διάρρηξις τῆς διαθήκης. Ἀκολούθως δ'
ἐπεξετάθη ἢ τῆς νομίμου μοίρας ἀξίωσις
εἰς πάντας τοὺς κατιόντας καὶ ἀνιόντας.

Κατὰ τὴν διέπουσαν τανῦν τὰ τῆς ἀπο-
κληρώσεως Νεαρὰν 115 κεφ. 3 τοῦ Ἰου-

στινιανοῦ τὸ μὲν τέκνον δύναται νὰ ἀποκλη-
ρωθῇ ὑπὸ τοῦ γονέως, 1) ἐὰν ἐπιβάλη
χεῖρα τοῖς ἰδίοις γονεῦσι, 2) ἐὰν ἐκστο-
μίση κατ' αὐτῶν βαρεῖαν καὶ ἀπρεπῇ
ὑβρίν, 3) ἐὰν κατηγορήσῃ αὐτοὺς ἐπ'
ἐγκλήματι (πλὴν ἐὰν πρόκειται περὶ ἐγ-
κλήματος καθοσιώσεως ἢ τοι ἐσχάτης προ-
δοσίας), 4) ἐὰν συναναστρέφῃται μετὰ
φαρμακῶν ὡς φαρμακός, 5) ἐὰν ἐπιβου-
λεύσῃ τῇ ζωῇ τῶν ἑαυτοῦ γονέων, 6)
ἐὰν συμμιχθῇ μετὰ τῆς ἑαυτοῦ μητρι-
ᾶς ἢ τῆς παλλακῆς τοῦ ἑαυτοῦ πατρός,
7) ἐὰν, συκοφαντήσας τοὺς γονεῖς αὐτοῦ,
παρασκευάσῃ εἰς αὐτοὺς βαρεῖας ζημίας,
8) ἐὰν αἰτηθεῖς ὑπὸ τοῦ ἰδίου γονέως νὰ
γένηται ἐγγυητὴς «εἰς ὅσον ἐπιτήδειος
εἶναι ὁ αἰτούμενος ἀποδείκνυται» ἀρνηθῇ,
(ἀλλὰ τοῦτο ἐφαρμόζεται μόνον εἰς τὰ
ἄρρενα τέκνα), 9) ἐὰν ἐλεγχθῇ ὅτι ἐκώ-
λυσε (δι' ὑλικῆς ἢ ἠθικῆς βίας) τοὺς γο-
νεῖς αὐτοῦ νὰ συντάξωσι διαθήκην, 10)
ἐὰν παρὰ τὴν γνώμην τῶν ἑαυτοῦ γονέων
ἐπιδοθῇ ἐπιμόνως εἰς τὸ ἐπάγγελμα τοῦ
κυνηγοῦ ἢ τοῦ μίμου (πλὴν ἐὰν αὐτὸ
ᾔναι καὶ τῶν γονέων τὸ ἐπάγγελμα),
11) ἐὰν, ἐνῶ προσεφέρετο ὑπὸ τοῦ πα-
τρός ἢ τοῦ πάππου προῖξ ἀνάλογος πρὸς
τὴν περιουσίαν αὐτοῦ εἰς τὴν θυγατέρα
ἢ τὴν ἐγγόνην αὐτοῦ πρὸς σύναψιν νομί-
μου γάμου, αὕτη ᾗθελεν ἐπιδοθῇ εἰς ἄσε-
μνον βίον, πλὴν ἐὰν αὕτη, καίπερ γενο-
μένη εἰκοσιπενταετῆς, ἔμεινεν ἄγαμος ἐξ
ἀμελείας τῶν γονέων αὐτῆς), 12) ἐὰν μὴ
καταβάλλῃ τὴν ἀπαιτουμένην ἐπιμέλειαν
εἰς περίθαλψιν τοῦ γονέως (ἢ ἄλλου ἀνι-
όντος), περιπεσόντος εἰς φρενοβλάβειαν,
13) ἐὰν μὴ καταβάλλῃ τὴν ἀπαιτουμένην
ἐπιμέλειαν εἰς ἀνάρρυσιν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς
αἰχμαλωσίας, 14) ἐὰν, ὀρθοδόξου γονέως
ὢν τέκνον, τραπῇ τὴν ὁδὸν τῆς ἀπιστίας
ἢ τῆς δογματικῆς κακοδοξίας. Ἀλλ' ἢ
τελευταία αἰτία ἀποκληρώσεως, ἀπόρροια
τῆς τότε μισαλλοδοξίας, δὲν δύναται, νομί-
ζομεν, νὰ θεωρηθῇ νῦν ἰσχύουσα, ἐπικρα-

τούσης ὅλως διαφόρου πολιτικῆς διοργανώσεως, ἐρειδομένης εἰς τὴν ἀνεξιθρησκίαν. Ὁ δὲ γονεὺς δύναται νὰ ἀποκληρωθῇ ὑπὸ τοῦ ἰδίου τέκνου 1) ἐὰν διὰ κατηγορίας ἐγκληματικῆς ἢ ἄλλης παραδῶσῃ τὸ τέκνον αὐτοῦ εἰς κίνδυνον θανάτου, πλὴν ἐὰν πρόκειται περὶ ἐγκλήματος καθοσιώσεως, 2) ἐὰν ἐπιβουλεύσῃ τῇ ζωῇ τῶν ἐαυτοῦ τέκνων, 3) ἐὰν συμμιχθῇ μετὰ τῆς συζύγου ἢ τῆς παλλακῆς τοῦ ἐαυτοῦ τέκνου, 4) ἐὰν ἐλεγχθῇ ὅτι ἐκώλυσεν αὐτὸ νὰ διαθέσῃ ἃ πράγματα δικαιοῦται νὰ διαθέσῃ, 5) ἐὰν ἐλεγχθῇ ἐπιβουλεύσας τῇ ζωῇ ἢ (διὰ φαρμάκου ἐπιτηδείου) τῇ διανοητικῇ υἰεῖα τοῦ ἐτέρου τῶν γονέων αὐτοῦ, ὃν ὁ ἐπιβουλεύσας γονεὺς ἔχει σύζυγον, 5) ἐὰν μὴ καταβάλῃ τὴν προσήκουσαν ἐπιμέλειαν εἰς περίθαλψιν τοῦ τέκνου αὐτοῦ παραφρονήσαντος, 7) ἐὰν μὴ καταβάλῃ τὴν προσήκουσαν ἐπιμέλειαν εἰς ἀνάρρυσιν τοῦ τέκνου αὐτοῦ ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας, 8) ἐὰν, γονεὺς ὢν ὀρθοδόξου τέκνου, τραπῇ τὴν ὁδὸν τῆς ἀπιστίας ἢ κακοδοξίας. Ἀλλ' ὥς καὶ ἀνωτέρω εἵπομεν, ἡ τελευταία αἰτία δὲν δύναται καθ' ἡμᾶς νὰ θεωρηθῇ τανῦν ἰσχύουσα.

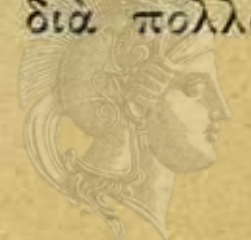
Αἱ ἀνωτέρω Ῥωμαϊκαὶ περὶ ἀποκληρώσεως διατάξεις ἐν οὐδενὶ τῶν νεωτέρων ἀλλοδαπῶν ἀστικῶν νόμων περιελήφθησαν.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀπόκριψις τοκετοῦ. Ἴδε Γυναῖκες ἔγκυοι καὶ τίκτουςαι καὶ Παιδοκτονία.

Ἀπολογία (Πολιτ. Δικ.). Ἡ ἀπολογία περιέχει (δηλονότι δύναται νὰ περιέχῃ) 1) ἀπάντησιν εἰς τὰ ἱστορικὰ στοιχεῖα τῆς ἀγωγῆς, δηλονότι ἐξήγησιν τοῦ μὴ ὁμολογοῦντος ὁλοσχερῶς τὴν ἀγωγὴν ἐναγομένου περὶ τοῦ ἀληθοῦς ἢ μὴ ἀληθοῦς τῶν ἀποτελούντων τὴν ἱστορικὴν βάσιν τῆς ἀγωγῆς στοιχείων, 2) ἐνστάσεις, ἥτοι νέους πραγματικοὺς ἰσχυρισμοὺς ἀντιτασσομένους ὑπὸ τοῦ ἐναγομένου καὶ 3) ἀνταγωγὴν, ἔτι δὲ διορισμὸν ἀντικλή-

του, ὡς ἂν δὲν παραμένει ὁ ἀπολογούμενος ἐν τῇ ἑδρᾷ τοῦ δικαστηρίου. Περιλαμβάνεται δ' ἡ ἀπολογία ἐν τῷ ἀπολογητηρίῳ καλουμένῳ, ὅπερ κοινοποιεῖται τῷ ἐνάγοντι διὰ δικαστικοῦ κλητῆρος ἐντὸς δεκαπενθημέρου προθεσμίας ἀπὸ τῆς εἰς αὐτὸν κοινοποιήσεως τῆς ἀγωγῆς, παρατεινομένης λόγῳ ἀποστάσεως, δυναμένης δὲ καὶ νὰ παραταθῇ ὑπὸ τοῦ ἐνάγοντος διὰ τῆς ἀγωγῆς. Ἀλλ' ἡ ἀπολογία δὲν γίνεται μόνον δι' ἀπολογητηρίου, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν κατὰ τὴν ἐπ' ἀκροατηρίου συζήτησιν προτάσεων, δύναται δηλονότι νὰ ἀναβληθῇ ἕως τότε, ἐπὶ μόνῃ τῇ διαφορᾷ, ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ ἐναγόμενος ὑποχρεοῦται εἰς τὴν πληρωμὴν τῆς ἐντεῦθεν προκυψάσης δαπάνης. Ἡ ἀνταγωγὴ ὅμως μόνον διὰ τοῦ ἀπολογητηρίου δύναται νὰ ὑποβληθῇ. (Ἴδε καὶ Ἀνταγωγή). Καὶ ἡ μὲν ἀπάντησις δέον νὰ ᾖ 1) μὲν εἰδική, μὴ περιοριζομένη δηλονότι εἰς γενικὰς ἐκφράσεις, ἀλλὰ πραγματευομένη περὶ ἐνὸς ἐκάστου οὐσιώδους κεφαλαίου τῆς ἱστορικῆς βάσεως τῆς ἀγωγῆς· 2) δὲ θετική, τουτέστιν ἀποκλείουσα τὸ ἀμφίβολον, ἥτοι περιέχουσα ἐκφράσεις ἀνεπίδεκτους ἀμφιβολίας καὶ ἀσαφείας· 3) δὲ ῥητή, ὁ ἐστὶ μὴ ἐκφραζομένη ὑποθετικῶς· 4) δὲ ἄμεσος, τουτέστιν ἀπαντῶσα ἀπ' εὐθείας καὶ οὐχὶ πλαγίως. Ἀλλως ἡ ἀπάντησις θεωρεῖται ὡς ὁμολογία, δηλονότι θεωρεῖται ὡς ὁμολογηθὲν τὸ ἱστορικὸν γεγονός τῆς ἀγωγῆς, εἰς ὃ ὁ ἐναγόμενος δὲν ἀπῆντησεν εἰδικῶς, θετικῶς, ῥητῶς, ἀμέσως. Διὰ τῶν ἀποφάσεων αὐτοῦ 78 τοῦ 46 καὶ 223 τοῦ 50 ὁ Ἀρειος Πάγος ἀπεφῆνατο ὅτι τότε μόνον θεωρεῖται ἡ ἑλλειψις εἰδικῆς, θετικῆς, ῥητῆς καὶ ἀμέσου ἀπαντήσεως ὡς ὁμολογία, ὅταν, ῥητῶς προσκληθεῖς τις νὰ ἀπαντήσῃ, σιωπᾷ, διότι κατὰ τὸ ἄρθ. 585 ἡ ἄρνησις ἀπαντήσεως θεωρεῖται ὁμολογία, οὐχὶ δὲ ἡ παραμέλησις. Ἀλλὰ διὰ πολλῶν αὐτοῦ

μεταγενεστέρων ἀποφάσεων (64 τοῦ 52, 219 τοῦ 54, 249 τοῦ 55, 162 τοῦ 64, 169 τοῦ 65, 245 τοῦ 68, 305 τοῦ 81) παρεδέξατο τὴν γνώμην ὅτι θεωρεῖται ὡς ὁμολογία ἢ μὴ εἰδικὴ ἀμφισβήτησις προτάσεως τινος τοῦ ἀντιδίκου. — Περιττὸν νὰ ῥηθῇ, ὅτι ἡ διὰ τὸ ἀπολογητήριο ἀπάντησις δύναται νὰ συμπληρωθῇ (εἰδικευομένη δηλ., θετικευομένη κτλ.) διὰ τῶν κατὰ τὴν ἐπ' ἀκροατηρίου συζήτησιν προτάσεων. Ἄλλ' ὁ ἐναγόμενος δύναται καὶ νὰ ἰσχυρισθῇ πολλάκις ἐλλόγως ἄγνοιαν (ὡς ὁ ἐναγόμενος εἰς πληρωμὴν χρέους τοῦ ἀποθανόντος κληρονόμος αὐτοῦ κτλ.) καὶ τότε ἡ ἀπάντησις αὐτοῦ θεωρεῖται ὡς ἄρνησις (Α.Π. 265 τοῦ 62, 175 τοῦ 70). Κατὰ τὰνωτέρω ὁ ἐναγόμενος μὲν σιωπῶν θεωρεῖται ὡς ὁμολογῶν· ἄλλ' ἡ ἀπάντησις θεωρεῖται ὡς τυχαία, ὡςάκις συνυποβάλλεται μετ' ἀναβλητικῶν ἐνστάσεων (Ἴδε τὴν λ. Ἐνστάσεις). Προσθετέον ὅτι, ἐὰν ὁ ἐναγόμενος ἀπαντήσῃ, μὴ προβάλλων ἐνστάσιν περὶ ἀναρμοδιότητος, παρεκτείνεται ἡ δικαιοδοσία αὐτοῦ, ὡςάκις τοῦτο δὲν εἶναι ἀναρμόδιον λόγῳ ὕλης.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπολογία (Ποιν. Δικ.). Ἐν τῇ ποινικῇ διαδικασίᾳ ἡ ἀπολογία τοῦ κατηγορουμένου γίνεται προφορικῶς ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου μετὰ τὴν καθυποβολὴν τῶν ἀποδείξεων καὶ τὴν ἐξέτασιν τῶν μαρτύρων (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 344, 426, 450).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπόλυσις (Διοικ. Δίκαιον). Ἡ ἐκ τῆς δημοσίας θέσεως ἀποβολὴ τοῦ δημοσίου ὑπαλλήλου. Ἐν αἷς πολιτείαις τὰ δημόσια ἔθνη ἀνεπτύχθησαν, ἡ ἀπόλυσις ἐπιβάλλεται ὡς ποινὴ τῆς ἀποδειχθείσης ἐν τῇ δημοσίᾳ ὑπηρεσίᾳ φαυλότητος ἢ ἀνικανότητος τοῦ δημοσίου ὑπαλλήλου. Παρ' ἡμῖν μέχρι μὲν πρό τινος ἀπελύοντο αὐθαιρέτως πάντες οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι, μόλις δ' ἀπὸ τοῦ 1884 ἐψηφίσθη-

σαν ἄλλεπαλλήλως ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς κοινῆς γνώμης νόμοι, ἀσφαλίζοντές πως τὴν διατήρησιν πολλῶν ἐκ τῶν δημοσίων λειτουργῶν· ἄλλὰ καὶ τῶν νόμων τούτων μελετᾶται τανῦν ἡ κατάργησις!

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπόλυσις (Ποιν. Δικον.). Ἡ Γαλλικὴ ποινικὴ νομοθεσία διακρίνει τὴν ἀπόλυσιν τῆς ἀθώωσης, διὰ τῆς πρώτης καταδηλοῦσα τὴν ἀπόλυσιν ἐκείνην, ἣν δὲν ἐπιφέρει ἡ ἔλλειψις ἐνοχῆς τοῦ κατηγορουμένου, ἄλλὰ τὸ κατὰ νόμον ἀτιμώρητον τῆς πράξεως διὰ τὴν μὴ περίληψιν ἐν αὐτῷ ποινικῆς διατάξεως κολάζουσης αὐτὴν ἢ τὴν ἐπελθοῦσαν παραγραφὴν ἢ ἀμνήστευσιν αὐτῆς. Ἄλλ' ἡ παρ' ἡμῖν ποινικὴ νομοθεσία δὲν καθιεροῖ τὴν διάκρισιν ταύτην. Κατ' ἐξαιρέσιν δὲ μόνον ὁ στρατιωτικὸς ἡμῶν ποινικὸς νόμος (ἄρθ. 130 καὶ 131) κατ' ἀπομίμησιν τῆς γαλλικῆς νομοθεσίας ἀπεδέξατο τὴν διάκρισιν ταύτην, καί, ὡςάκις μὲν ἐπέρχεται ἀθώωσις τοῦ κατηγορουμένου, διατάσσεται διὰ τῆς ἀποφάσεως ἡ παραυτίκα ἀποφυλάκισις αὐτοῦ, ὡςάκις δὲ διατάσσεται ἀπόλυσις, ἡ ἀποφυλάκισις ἐπέρχεται μετὰ παρέλευσιν τῆς πρὸς ἀναθεώρησιν τῆς ἀποφάσεως προθεσμίας.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπολυτήριο καλεῖται τὸ ἀποδεικτικόν, ὅπερ δηλοῖ ὅτι ὁ εἰς ὃν ἐδόθη ἀπεπεράτωσεν εὐδοκίμως τὰ μαθήματα τοῦ σχολείου, εἰς ὃ ἐφοίτησε. Καὶ τὸ μὲν ἀπολυτήριο τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, ἐκδιδόμενον ὑπὸ τοῦ δημοδιδασκάλου καὶ τῆς ἐξεταστικῆς ἐπιτροπείας, χορηγεῖ τὸ δικαίωμα τῆς κατατάξεως εἰς τὴν πρώτην, ἥτοι κατωτάτην, τάξιν τοῦ ἐλληνικοῦ σχολείου μετ' εἰσιτήριο ἐξέτασιν· τὸ δὲ ἀπολυτήριο τοῦ ἐλληνικοῦ σχολείου, ἐκδιδόμενον ὑπὸ τοῦ σχολάρχου καὶ προσυπογραφόμενον ὑπὸ τῶν διδασκάλων, χορηγεῖ τὸ δικαίωμα τῆς κατατάξεως εἰς τὴν πρώτην, ἥτοι κατωτάτην, τάξιν τοῦ

Γυμνασίου μετ' εἰσιτήριοι ὡσαύτως ἐξέτασιν καὶ προσέτι τὸ προσὸν τοῦ διορισμοῦ εἰς θέσιν γραφέως β' ἢ γ' τάξεως ἐν πᾶσι τοῖς δημοσίοις γραφείοις (πλὴν τῶν ὑπουργείων, τοῦ Ἑλεγκτικοῦ Συνεδρίου καὶ τοῦ γενικοῦ λογιστηρίου). τὸ δὲ ἀπολυτήριο τοῦ Γυμνασίου, ἐκδιδόμενον ὑπὸ τοῦ γυμνασιάρχου καὶ προσυπογραφόμενον ὑπὸ τῶν καθηγητῶν, χορηγεῖ τὸ δικαίωμα τῆς κατατάξεως εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, ἢ τῆς εἰσόδου μετ' εἰσιτήριοι δοκιμασίαν εἰς τὸ Σχολεῖον τῶν βιομηχάνων τεχνῶν ἢ τὴν Σχολὴν τῶν Εὐελπίδων καὶ τὸ προσὸν τοῦ διορισμοῦ εἰς θέσιν γραφέως β' ἢ γ' τάξεως ἐν πᾶσιν ἀνεξαιρέτως τοῖς δημοσίοις γραφείοις. Πρὸς τὸ ἀπολυτήριο τοῦ Γυμνασίου ἐξομοιοῦται τὸ ἀπολυτήριο τοῦ Βαρβακείου πρακτικοῦ Λυκείου, κατὰ τοῦτο μόνον διαφέρον τοῦ γυμνασιακοῦ ἀπολυτηρίου, ὅτι χορηγεῖ μὲν τὸ δικαίωμα τῆς ἐγγραφῆς εἰς τὴν Ἰατρικὴν Σχολὴν ἢ εἰς τὸ μαθηματικὸν ἢ φυσικὸν τμήμα τῆς φιλοσοφικῆς Σχολῆς ἢ εἰς τὸ Σχολεῖον τῶν βιομηχάνων τεχνῶν ἢ εἰς τὴν Σχολὴν τῶν Εὐελπίδων, ἀλλ' οὐχὶ καὶ εἰς τὴν Νομικὴν Σχολὴν ἢ τὴν Θεολογικὴν ἢ τὸ φιλολογικὸν τμήμα τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς.

Τὸ ἀποδεικτικὸν εὐδοκίμου ἀποπερατώσεως τῶν πανεπιστημιακῶν μαθημάτων, οὐ δυνάμει ἐπιτρέπεται ἢ εἰς τὰ ἐπιστημονικὰ ἐπαγγέλματα ἐπίδοσις, ὀνομάζεται π τ ὄ χ ι ο ν ἢ δίπλωμα καὶ οὐχὶ ἀπολυτήριο. Τὸ δὲ τοῦ διδασκαλείου, οὐ δυνάμει δικαιοῦται τις νὰ διορισθῇ δημοδιδάσκαλος καλεῖται π τ ὄ χ ι ο ν δημοδιδασκάλου. (Ἴδε καὶ Ἐκπαίδευσις μέση καὶ πανεπιστημιακή).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπολωλὸς πρᾶγμα καλεῖται τὸ ἐξελθὼν τῆς ἐξουσίας τοῦ κυρίου αὐτοῦ παρὰ τὴν θέλησιν αὐτοῦ καὶ εὐρισκόμενον ἐν ἀγνώστῳ τόπῳ. Τὸ ἀπολωλὸς δὲν παύεται ἀνήκον εἰς τὴν κυριότητα τοῦ ἀ-

πολέσαντος αὐτό, διὸ εὐρισκόμενον ἀποδίδεται εἰς τὸν κύριον ἄνευ τῆς ἀξιώσεως ἀμοιβῆς (§ τελ. Εἰσηγ. (2. 1). Ν. 43 § 4 καὶ ἐπ. Πανδ. (47. 2), ἀλλ' οὐχ ἤττον δικαιοῦται ὁ εὐρών νὰ δεχθῇ τὴν ἐθελουσίως ὑπὸ τοῦ κυρίου προσενεχθεῖσαν ἀμοιβὴν (Ν. 5 καὶ 15 Πανδ. (19. 5) Ν. 4 § τελ. Πανδ. (12. 5) Ν. 43 § 9 Πανδ. (47. 2). Σημειωτέον ὅτι ὁ εὐρών πρᾶγμα ἀπολωλὸς ὀφείλει κατὰ τὸ ρ. Δ. νὰ καταθέσῃ αὐτὸ παρὰ δημοσίᾳ ἀρχῇ ἢ τοῦλάχιστον νὰ δημοσιεύσῃ τὴν εὑρεσιν αὐτοῦ δι' ἐγγράφου ἢ κήρυκος (Ν. 43 § 8 Πανδ. (47. 2). Ὡσαύτως δὲ κατὰ τὸν ἡμέτερον ποινικὸν νόμον ὀφείλει νὰ ἀναγγεῖλῃ εἰς τὴν ἀρχὴν τὴν εὑρεσιν αὐτοῦ ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ἢ νὰ γνωστοποιήσῃ αὐτὴν εἰς τὸ δημόσιον, τιμωρούμενος ἄλλως διὰ κρατήσεως ἢ προστίμου (ἄρθ. 694), νὰ ἀναγγεῖλῃ δὲ ἐντὸς ὀκτῶ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς γενομένης τυχὸν δημοσίας προσκλήσεως πρὸς τὸν εὐρέτην, τιμωρούμενος ἄλλως κατὰ τοὺς περὶ ὑπεξαίρέσεως ὅρους (ἄρθ. 387). Ἄν δὲ μὴ ἐμφανισθῇ ὁ κύριος τοῦ ἀπολωλὸτος μετὰ τὴν ἀνωτέρω γνωστοποίησιν, τῶν Ῥωμαϊκῶν νόμων σιωπῶντων, παραδεκτέον ὅτι τὸ πρᾶγμα ἀνήκει εἰς τὸν εὐρόντα, ὡς καὶ ὁ θησαυρός.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπομαχικὸν ταμεῖον. Ἴδε Ναυτικὸν Ἀπομαχικὸν ταμεῖον.

Ἀπόμαχος ἐκαλεῖτο ὁ ἀποτελῶν μέρος τοῦ δυνάμει τοῦ διατάγματος τῆς 27 Ἰουλίου 1835 καὶ τοῦ κατόπιν ἐκδοθέντος διατάγματος τῆς 11 Ὀκτωβρίου 1852 (μεταρρυθμισθέντος διὰ τοῦ διατάγματος τῆς 10 Ἰουλίου 1867) καταρτισθέντος λόχου τῶν ἀπομάχων, ἥτοι τοῦ λόχου τῶν διὰ τὸ προβεβηκὸς τῆς ἡλικίας ἢ ἐκ πληγῶν ἢ ἄλλης χρονίας παθήσεως καταστάντων ἀνικάνων εἰς ἐνεργὸν ὑπηρεσίαν στρατιωτικῶν. Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ νόμου Υ'ΚΗ' τῆς 29 Μαΐου 1871 δὲν ὑφί-

σταται παρ' ἡμῖν λόχος ἀπομάχων, διέπονται δὲ καὶ τὰ περὶ μὴ ἐνεργοῦ στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας ὑπὸ τῶν περὶ καταστάσεως τῶν ἀξιωματικῶν νόμων.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπομίμνσις ἔργων τέχνης ἢ νοῦ. Ἡ ἀνθρωπίνη δραστηριότης καὶ παραγωγικότης δὲν ἐκδηλοῦται εἰς μόνον τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον, ἀλλὰ πολλάκις καὶ εἰς τὸν ἐσωτερικὸν ἢ ἐνδόμυχον κόσμον, τὸν κόσμον τῆς διανοίας καὶ τῆς καλαισθησίας. Δι' αὐτῆς παράγονται τιμαλφέστατα ἔργα, τιμῶντα καὶ πολλάκις καὶ προάγοντα καταπληκτικῶς τὴν ἀνθρωπότητα. Τοιαῦτα τὰ μεγάλα διανοητικὰ ἔργα τοῦ Ἀριστοτέλους, τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Νεύτωνος, τοῦ Οὐμβόλδου, τοῦ Ἐδισσῶνος· τοιαῦτα τὰ οὐράνια μελοδραματικὰ ἔργα τοῦ Βελλίνη καὶ τοῦ Ροσσίνη· τοιαῦτα τὰ θεσπέσια ζωγραφικὰ ἔργα τοῦ Ῥαφαήλου καὶ τοῦ Μιχαλαγγέλου. Ὡς δὲ πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν ὑλικῶν ὀργάνων τῆς πρακτικῆς ἡμῶν ἱκανότητος καὶ τῶν μέσων τῆς θεραπείας τῶν ἡμετέρων χρεῶν παρεμβαίνει ἡ Πολιτεία καὶ ἐπισφραγίζει διὰ τῆς αὐθεντίας αὐτῆς τὴν ἐπὶ τῶν πραγμάτων κυριότητα ἡμῶν· καὶ λίαν εἰκότως, διότι ἄνευ τῆς κοινῆς ἀναγνωρίσεως τῆς ἡμετέρας ἐξουσίας ἐπὶ πράγματα ὠρισμένα ἢ εἰρηνικῇ τῶν ἀνθρώπων κοινωνία ἤθελε μεταμορφωθῇ εἰς στάδιον δεινῆς πάλης καὶ ἀνταγωνισμοῦ ὀλεθρίου· οὕτως ἡ Πολιτεία ὀφείλει, ἀναγνωρίζουσα καὶ τὴν κυριότητα τῶν ἔργων τοῦ νοῦ καὶ τῆς τέχνης, νὰ ἀσφαλίσῃ τοὺς δημιουργοὺς αὐτῶν κατὰ πάσης ἀδίκου προσβολῆς. Ὅ,τι ὁ Thiers εἶπε περὶ ἰδιοκτησίας «ὅτι δηλ. δι' αὐτῆς ἐπολιτίσθη ἡ ἀνθρωπότης μεταβᾶσα ἀπὸ τῶν ἐρήμων εἰς τὰς πόλεις, ἡ ὠμότης μετεβλήθη εἰς πραότητα, ἡ ἀμάθεια εἰς ἐπιστήμην καὶ ἡ βαρβαρότης εἰς πολιτισμὸν» ἐφαρμόζεται οὐ μόνον εἰς τὰ ὑλικά ἀντικείμενα, τὰ διὰ τῆς φι-

λοπονίας ἡμῶν παραγόμενα καὶ ἀναπτυσσόμενα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἔργα τοῦ νοῦ καὶ τῆς τέχνης, δι' ὧν ὁ ἄνθρωπος ἀναδείκνυται κατὰ τὸν ὀρισμὸν νεωτέρου τινὸς φιλοσόφου πνεῦμα ὑπὸ ὀργάνων ὑπηρετούμενον.

Πᾶσαι αἱ Εὐρωπαϊκαὶ νομοθεσίαι ἡσφάλισαν τὴν κυριότητα τῶν ἔργων τοῦ νοῦ καὶ τῆς τέχνης διὰ ποινικῶν διατάξεων, ἀπαγορευουσῶν τὴν ἄνευ ἀδείας τοῦ συγγραφέως μετατύπωσιν συγγράμματος, μελοδράματος, εἰκότος, ἔργου ξυλογραφικοῦ ἢ χαλκογραφικοῦ πρὸ τῆς παρελεύσεως ἐτῶν τινῶν ἀπὸ τῆς ἀρχικῆς αὐτοῦ ἐκδόσεως. Κατὰ τὴν Ἀγγλικὴν νομοθεσίαν ἀπαγορεύεται ἡ μετατύπωσις συγγράμματος ἐπὶ 42 ἔτη ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως, κατὰ τὴν Ῥωσικὴν ἐν ὅσῳ ὁ συγγραφεὺς ζῇ καὶ ἐπὶ 25 μετὰ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ ἔτη, κατὰ τὴν Γαλλικὴν ἐπίσης ἐν ὅσῳ ὁ συγγραφεὺς ἢ ἡ σύζυγος αὐτοῦ ζῇ καὶ 50 μετὰ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ ἔτη, κατὰ τὴν Πρωσσικὴν καὶ τὴν Αὐστριακὴν καὶ ἐπὶ 30 ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συγγραφέως, κατὰ τὴν Βελγικὴν ἐπὶ 20 ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συγγραφέως. Κατ' ἐξαίρεσιν δὲ μοναδικήν, κατὰ τὴν ἐλληνικὴν νομοθεσίαν ἀπαγορεύεται ἡ μετατύπωσις ἐπὶ δεκαπέντε μόνον ἔτη ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ συγγράμματος, κολαζομένη καὶ αὕτη μόνον διὰ χρηματικῆς ποινῆς καὶ οὐχὶ καὶ διὰ φυλακίσεως (Ποιν. νόμου ἄρθ. 432).

Ἐπίσης αἱ Εὐρωπαϊκαὶ νομοθεσίαι ἐπροστάτευσαν τὰς βιομηχανικὰς ἐπινοήσεις καὶ ἐφευρέσεις. Ἐν μὲν τῇ Ἀγγλίᾳ ὠρίσθησαν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1623 τὰ τῆς εὐρεσιτεχνίας, ἐξ οὗ καὶ ἡνοίχθη νέον στάδιον εἰς τὴν βιομηχανικὴν τῶν Ἀγγλῶν δραστηριότητα, παραχθέντων ἐν αὐτῇ ἐγκαιρότερον τῶν βιομηχανικῶν ἀγαθῶν καὶ προσόδων. Ἐν δὲ τῇ Γαλλίᾳ ἀντικατέστησε τὰ ἄλλοτε ἐπικρατοῦντα ἐκεῖ προνόμια, ἀποκτώμενα ἕως

τότε κατ' εὐνοιαν τῶν κρατούντων διὰ ῥαδιουργιῶν καὶ πολλάκις καὶ διὰ χρημάτων, ὁ περὶ εὐρεσιτεχνίας τῷ 1791 ψηφισθεὶς θεσμός. Συνίσταται δ' ἡ νομοθεσία αὕτη εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ἀρχῆς ὅτι πᾶσα νέα ἀνακάλυψις, ἀναγομένη εἰς τὴν ἐμπορίαν ἢ τὴν βιομηχανίαν, ἀνήκουσα εἰς τὸν ἐφευρέτην, παρέχει αὐτῷ τὸ δικαίωμα τῆς ἐπὶ τινὰ χρόνον ἀποκλειστικῆς καρπώσεως τῆς ἀνακαλύψεως (ἐν Ἀγγλίᾳ ἐπὶ χρόνον 14 ἐτῶν, ἐν Γαλλίᾳ, Ἰταλίᾳ, Πορτογαλίᾳ, Ὁλλανδίᾳ, Αὐστρίᾳ ἐπὶ χρόνον 15 ἐτῶν, ἐν Βελγίῳ ἐπὶ εἰκοσαετίαν, ἐν Ῥωσσίᾳ καὶ Πρωσσίᾳ ἐπὶ δεκαετίαν). Παρ' ἡμῖν μόνον τυγχάνουσι παντελῶς ἀπροστάτευτοι αἱ βιομηχανικαὶ ἐπινοήσεις, διότι ὁρίζει μὲν τὸ 433 ἄρθ. τοῦ Ποιν. νόμ. ὅτι κολάζονται διὰ τῆς ὀριζομένης ἐν ἄρθ. 432 χρηματικῆς ποινῆς καὶ οἱ πολλαπλασιάζοντες τὰς ἐφευρέσεις καὶ τὰ ἔργα καὶ γεννήματα τῶν ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν, καθ' ὅσον ταῦτα εἶναι ἠσφαλισμένα δι' ἰδιαιτέρων ἐγκυρίων προνομίων, ἀλλ' οὐδεμίαν νομικὴν διάταξιν ὥρισε τὰ οὐσιώδη στοιχεῖα τῶν ὡς νέων θεωρουμένων ἀνακαλύψεων, τὰ ἀντικείμενα δι' ἃ ζητεῖται καὶ λαμβάνεται δικαίωμα ἐφευρέσεως ἢ τελειοποιήσεως, τὰς σχέσεις τῶν τρίτων πρὸς τὸν ἐφευρέτην κτλ.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπομονώσεως σύστημα
καλεῖται τὸ ποινικὸν σύστημα (Système pénitenciaire), καθ' ὃ ὁ κατάδικος τηρεῖται διαρκῶς ἀποκεχωρισμένος παντὸς ἄλλου καταδίκου.

Ἐν εἰδικῷ ἄρθρῳ, ὑπὸ τὰς λέξεις Σύστημα ποινῶν, ἐξετάζοντες ἐν ἐκτάσει τὰ κατὰ καιροὺς ἐπικρατήσαντα ἐν τῷ πεπολιτισμένῳ κόσμῳ συστήματα τιμωρίας τῶν ἀδικημάτων, θέλομεν παρατηρήσει μετ' ἐκπλήξεως ὅτι ἐπεκράτησαν κατὰ περιόδους τερατωδέστατα τιμωρίας συστήματα καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς ἐνδοξοτά-

ταις πολιτείαις. Ἐν αὐταῖς ταῖς Ἀθήναις ἐπεκράτησαν αἱ ποιναὶ τῆς λιθοβολήσεως, τῆς σταυρώσεως, τοῦ ῥαβδισμού, τῆς μαστιγώσεως, ἐπιβαλλόμεναι οὐ μόνον εἰς τὴν ἀνθρωποκτονίαν καὶ τὴν προδοσίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐπ' αὐτοφώρῳ κλοπὴν, εἰς τὴν βεβήλωσιν τῶν μυστηρίων καὶ εἰς τὴν ἱεροσυλίαν. Ἐν αὐτῇ τῇ Ῥώμῃ, ὅπου ἀρχαιότερον ἐκράτει σύστημα ποινῶν ἡπιωτέρων, κατίσχυσεν ἐν μεταγενεστέροις χρόνοις σύστημα βαρβαρωτάτων ποινῶν. Οἱ καταδικαζόμενοι ὅτε μὲν κατεκρημνίζοντο ἀπὸ τῆς Ταρπηίας πέτρας, ὅτε δὲ κατερρίπτοντο εἰς τὸ πέλαγος ἐγκλεισμένοι ἐν σάκκοις, ὅτε δὲ ἐκαίοντο ζῶντες ἢ παρεδίδοντο εἰς τοὺς λέοντας καὶ τὰς τίγρεις. Ἔως χθὲς ἐν Ἀγγλίᾳ ἐπεδαψιλεύετο εἰς πλεῖστα ἐκ τῶν ἀδικημάτων ἡ ποινὴ τῆς μαστιγώσεως· ἕως πρό τινων ἐτῶν ἐν Γαλλίᾳ ἐπεβάλλετο εἰς πολλὰ τῶν ἀδικημάτων ἡ ποινὴ τοῦ στίγματος καὶ τοῦ κλοιοῦ.

Ἡ ποινὴ τῆς ἀπομονώσεως, ἢ μᾶλλον τὸ σύστημα τῆς ἐν τῇ φυλακίσει ἐφαρμογῆς τῆς ἀπομονώσεως, ἀπερρέυσεν ἀπὸ τῆς δοξασίας ὅτι ἐν ᾧ ἐξ ἑνὸς οἱ διαπράξαντες ἀδικήματα, καταφαίνοντα τελείαν ἠθικὴν πώρωσιν, πρέπει νὰ ἀποκλείωνται πάσης πρὸς ἄλλους συγκαταδίκους συγκοινωνίας, ὅπως μὴ παρέχωσιν αὐτοῖς μαθήματα κακοηθείας καὶ διαφθορᾶς διὰ τῆς διηγήσεως τῶν ἰδίων αὐτῶν πράξεων, ἐξ ἄλλου ὡς ποινὴ ἐν ὅλῃ τῇ φαινομένῃ ἡπιότητι αὐτῆς εἶναι ἀληθῶς δραστηκωτάτη, παρέχουσα τὴν εὐκαιρίαν εἰς τὸν κατάδικον νὰ μελετᾷ καὶ οἰκτείρῃ τὸ ἐπαίσχυντον αὐτοῦ παρελθόν, ἐν ταύτῳ δὲ καὶ βαρυτάτη, διότι ὁ ἄνθρωπος, φύσει κοινωνικὸς ὢν, αἰσθάνεται ἀληθῶς ἠθικὰς ἀλγυθόνας ἐν τῇ διακοπῇ πάσης πρὸς τοὺς ὁμοφύλους αὐτῷ κοινωνίας.

Ἐν Πενσυλβανίᾳ, ἔνθα τὸ πρῶτον ἐφηρμόσθη ἐν ὅλῃ αὐτῆς τῇ αὐστηρότητι ἡ ποινὴ τῆς ἀπομονώσεως εἰς ἀντικατά-

στασιν τῆς θανατικῆς ποινῆς, (οὐδὲ ἐργασίας τινὸς ἢ ἀναγνώσεως ἐπιτρεπομένης εἰς τὸν κατάδικον), ἐπῆλθε τὸ ἀποτέλεσμα ὅτι πλεῖστοι τῶν καταδίκων ὑφίσταντο διανοητικὴν ἀλλοίωσιν ἢ ἐγήρασκον προώρως. Ἀλλ' ἐὰν ἐν τηλικαύτῃ αὐστηρότητι ἐφαρμοζομένη ἦναι τῷ ὄντι ἄγαν ἐπιζήμιος καὶ ὑπερμέτρως βασανιστικὴ, συγκιρνωμένη ὅμως μετ' ἐργασίας ἀναγνωστικῆς ἢ ἄλλης ψυχαγωγικῆς ἐργασίας καὶ τῆς κατὰ διαλείμματα διακοπῆς διὰ τῆς συναφείας πρὸς τὸν ἱερέα τῶν φυλακῶν, εἶναι ὠφελιμωτάτῃ παρασκευάζουσα τὴν ἠθικὴν αὐτοῦ βελτίωσιν. Ἀπὸ πολλοῦ ἐπικρατεῖ τὸ σύστημα τῆς ἀπομονώσεως ὑπὸ τὰς τελευταίας συνθήκας λειτουργοῦν ἀποτελεσματικώτατα ἐν ταῖς πλείσταις τῶν Εὐρωπαϊκῶν πολιτειῶν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπόπειρα. (Ποιν.Δικ.). Ἀπόπειρα καλεῖται ἐν τῷ ποινικῷ δικαίῳ ἡ ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς ἐκτελέσεως κακούργηματος ἢ πλημμελήματος ἐπιχείρησις ἐκ δόλου ἐξωτερικῆς πράξεως περιεχούσης ἀρχὴν ἐκτελέσεως (Ποιν. νόμου ἄρθ. 47). "Ὅθεν 1) τῆς ἀποπείρας προϋποτιθείσης βούλησιν ἐνεργὸν πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ἐγκληματικοῦ σκοποῦ, ἐπὶ τῶν ἐξ ἀμελείας εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑπάρξῃ ἀπόπειρα, 2) ἀπαιτεῖται πρὸς ὑπαρξιν τιμωρητῆς ἀποπείρας ἐπιχείρησις ἐξωτερικῆς πράξεως, καὶ οὐχὶ ἀπλοῖ διαλογισμοὶ καὶ πόθοι πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ἀδικήματος, ἔστω καὶ βεβαιούμενοι, 3) ἀπαιτεῖται πρᾶξις ἐμφαινουσα ἀρχὴν ἐκτελέσεως, ἄγουσα δηλ. ἀμέσως εἰς τὸ σκοπούμενον ἀποτέλεσμα διὰ τῆς παραγωγῆς γεγονότων ἀποτελούντων τὰ στοιχεῖα τῆς ἐννοίας τοῦ ἀδικήματος (Berner § 103), ὅποια φέρ' εἰπεῖν εἶναι ἡ ῥῆξις τοῦ χρηματοκιβωτίου πρὸς τὸν σκοπὸν κλοπῆς, οὐχὶ δ' ἀπλῶς προπαρασκευαστικὴ πρᾶξις ἀποβλέπουσα εἰς κτήσιν ἢ παρασκευὴν τῶν ἀναγκαζούντων εἰς ἐκτέλεσιν τοῦ ἀδικήματος μέσων, ὅποια

φέρ' εἰπεῖν εἶναι ἡ πρὸς ἀνθρωποκτονίαν ἀγορὰ πυρίτιδος καὶ σφαιρῶν, ἢ παρασκευὴ τῶν μέσων εἰς ἀπόκρυψιν τῆς ἐνοχῆς ἢ εἰς διευκόλυνσιν τῆς ἐν τῷ μέλλοντι ἐκτελέσεως αὐτοῦ. Ἀδύνατος δὲ καθίσταται ἐπὶ τῶν ἀδικημάτων ἐκείνων, ἅτινα διαπράττονται ἀκαριαίως καὶ οὐχὶ διὰ βαθμιαίας ἐνεργείας τοῦ προσώπου, οἷον ἐπὶ τοῦ ἀδικήματος τῆς ἐξυβρίσεως.

Σημειωτέον ὅτι τὸ ἄρθ. 48 τοῦ ποιν. ἡμῶν νόμ. ῥητῶς ὁρίζει ὅτι ὡς ἐνοχος ἀποπείρας τιμωρεῖται καὶ ὁ διατάξας ἢ ἐντειλάμενος ἄλλον νὰ διαπράξῃ κακούργημα ἢ πλημμελήμα ἢ ὁ πρὸς τοῦτο ἀσκήσας σωματικὴν ἢ ψυχικὴν βίαν ἢ ὁ ἐπὶ τούτῳ τῷ σκοπῷ χορηγήσας ἢ ὑποσχεθεὶς αὐτῷ μισθόν, ἐὰν ἡ μελετηθεῖσα κολάσιμος πρᾶξις δὲν ἐτελέσθῃ, (διότι, ἂν ἐτελέσθῃ, ὁ τοιοῦτος λογίζεται ὡς ἠθικὸς αὐτουργὸς καὶ ἐπισύρει καθ' ἑαυτοῦ πλήρη τὴν ποινὴν τοῦ τελεσθέντος ἀδικήματος).

Τιμωρεῖται δ' ἡ ἀπόπειρα ὡς ἐξῆς: Ἀντὶ τῆς εἰς τὸ τετελεσμένον κακούργημα ἐπιβαλλομένης ποινῆς τοῦ θανάτου καταγινώσκεται ἡ ποινὴ τῶν ἰσοβίων δεσμῶν καὶ κατὰ τὰς ἰδίως ἐλαφρυντικὰς περιστάσεις ἡ ποινὴ τῶν προσκαίρων δεσμῶν, 2) ἀντὶ τῆς εἰς τὸ τετελεσμένον κακούργημα ἐπιβαλλομένης ποινῆς τῶν ἰσοβίων δεσμῶν καταγινώσκεται ἡ ποινὴ τῶν προσκαίρων δεσμῶν καὶ κατὰ τὰς ἰδίως ἐλαφρυντικὰς περιστάσεις ἡ ποινὴ ὀκταετοῦς τοῦλάχιστον εἰρκτῆς, 3) ὅσάκις εἰς τὸ τετελεσμένον κακούργημα ἐπιβάλλεται ἡ ποινὴ τῶν προσκαίρων δεσμῶν, καταγινώσκεται ἡ αὐτὴ ποινὴ ἡλαττωμένη, ἀλλ' οὐχὶ πλέον τοῦ ἡμίσεως, καὶ ἐὰν ἐκ τούτου ἡ ποινικὴ διάρκεια γίνηται βραχυτέρα καὶ τοῦ ἐλάχιστου ὅρου τῶν δέκα ἐτῶν, καταγινώσκεται ἡ ποινὴ τῆς εἰρκτῆς, 4) ὁμοίως ἐλάττωσις τῆς ποινῆς γίνεται, ὅποταν εἰς τὸ τετελεσμένον κακούργημα ἐπιβάλληται ἡ ποινὴ τῆς εἰρκτῆς καί, ἐὰν ἐκ τούτου ἡ διάρκεια τῆς ποινῆς γίνηται βραχυτέρα

καὶ τῆς εἰρκτῆς τῶν πέντε ἐτῶν, κατα-
γινώσκειται ἡ ποινὴ φυλακίσεως (Ποιν.
νόμου ἄρθ. 49). Ἀλλὰ κατ' ἐξαίρεσιν
ἐνίοτε ἡ ἀπόπειρα τιμωρεῖται ἐξ ἴσου πρὸς
τὸ τετελεσμένον ἀδίκημα δυνάμει εἰδικῶν
διατάξεων τοῦ ποινικοῦ νόμου. Οὕτω φέρ'
εἶπεῖν ἡ συνωμοσία (δηλονότι ἀπόπειρα
τελέσεως ἀδικήματος ἐσχάτης προδοσίας)
τιμωρεῖται ἐξ ἴσου τῇ ἐσχάτῃ προδο-
σίᾳ (Ποιν. Ν. ἄρθ. 123 καὶ 124) κτλ.
Ἡ δὲ ἀπόπειρα πλημμελήματος τιμωρεῖ-
ται δι' ἡλαττωμένης ποινῆς, ἀλλ' οὐχὶ
κατωτέρω τοῦ ἡμίσεος τῆς ποινῆς, ἥτις
ἤθελε καταγνωσθῇ εἰς τὴν τετελεσμένην
πρᾶξιν (Ποιν. νόμου ἄρθ. 50). Ἀλλὰ δια-
τελεῖ παντελῶς ἀτιμώρητος ἡ ἀπόπειρα,
ὑποβαλλομένου μόνον τοῦ ἐνόχου εἰς ἰδι-
αιτέραν ἀστυνομικὴν ἐπιτήρησιν, εἰάν ἡ
μελετηθεῖσα πρᾶξις ἀρξαμένη ἤδη ἔμεινεν
ἀνεκτέλεστος οὐχὶ ἐκ τύχης ἢ διὰ κωλύ-
ματα ἐξωτερικά, ἀλλὰ διότι ὁ πράττων
παρητήσατο τὴν ἀξιόποινον ἐπιχείρησιν,
εἴτε ἐκ τύψεως τοῦ συνειδότος, εἴτε ἐκ
συμπαθείας ἢ φόβου τῆς ποινῆς (Ποιν.
νόμου ἄρθ. 51). Ἐπίσης διατελεῖ ἀτιμώ-
ρητος ἡ ἀπόπειρα ἡ ἀποτυγχάνουσα, εἴτε
διότι τὰ μέσα, ὧν ἐγένετο χρῆσις, ἦσαν
ἀπολύτως ἀνεπιτήδεια, ἐξ ἀπλῆς εὐηθείας
τοῦ ἐπιχειρήσαντος θεωρηθέντα ἐπιτήδεια,
εἴτε διότι τὸ ἀντικείμενον, καθ' οὗ ἀπευ-
θύνεται ἡ παράνομος ἐνέργεια, εἶναι μὴ
ἐπιδεκτικὸν τελέσεως ἀδικήματος (Ποιν.
νόμου ἄρθ. 52 καὶ 53). Ὅθεν διατελεῖ
ἀτιμώρητος ἡ ἀπόπειρα δηλητηριάσεως,
ὡς ἂν ἀντὶ δηλητηρίου ἐγένετο χρῆσις
ἄλατος ἢ σακχάρου, ἢ ἡ ἀπόπειρα ἀν-
θρωποκτονίας, ὡς ἂν ὁ καθ' οὗ αὕτη ἐπε-
χειρήθη ἦν ἤδη τεθνεώς. Τούναντίον εἶναι
τιμωρητὴ ἡ ἀποτυχοῦσα ἀπόπειρα, ὡς ἂν
προσηρμόσθη ἀντὶ τοῦ μελετηθέντος
προσφόρου ἀπρόσφορόν τι μέσον ἐκ πλά-
νης καὶ συγχύσεως ἢ προσηρμόσθη μὲν
μέσον πρόσφορον καθ' ἑαυτό, ἀλλ' ἀναρ-
μοδίως καὶ ἀνεπαρκῶς (Π. νόμ. ἄρθ. 54).

Ὅσακις δὲ ἡ ἀξιόποινος ἐκ δολίας
προαιρέσεως ἀπόπειρα περιέχει ἐν ταύτῳ
αὐθύπαρκτόν τι τέλειον κακούργημα ἢ
πλημμέλημα, τότε τιμωρεῖται ἡ βαρύ-
τερον κολαζομένη πρᾶξις (ἀπόπειρα ἢ αὐ-
θύπαρκτον ἀδίκημα), ἡ δὲ ἄλλη πρᾶξις
θεωρεῖται ὡς ἰδιαιτέρα ἐπιβαρυντικὴ πε-
ρίστασις (Ποιν. νόμου ἄρθ. 55). Ἀλλὰ
τοιούτου εἶδους συρροὴ τελέσεως καὶ ἀ-
ποπείρας δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ, ὡς ἂν
τὸ ἕτερον τῶν ἀδικημάτων εἶναι στοιχεῖον
ἀπαραίτητον τῆς ἐννοίας τοῦ ἄλλου καὶ
ἀποτελεῖ ἐν ταύτῳ ἀρχὴν ἐκτελέσεως τοῦ
ἀποπειραθέντος ἀδικήματος. Οὕτω δὲν δύ-
νεται νὰ ὑπάρξῃ ἀπόπειρα ληστείας καὶ
τετελεσμένον ἀδίκημα παρανόμου βίας,
διότι ἡ παράνομος βία συμπίπτει πρὸς τὴν
ἀπόπειραν τῆς ληστείας.

Θ Ν. Φλογαίτης

**Ἀποπλάνησις εἰς ἀσέλ-
γειαν.** Ἡ εἰς ἀσέλγειαν ἐξανάγκασις
διὰ τῆς βίας ἀποτελεῖ τὸ ἀδίκημα τοῦ
βιασμοῦ (ἴδε λέξιν). ἡ δὲ οὐχὶ διὰ
βίας, ἀλλὰ κατ' ἄλλον τρόπον, οἷον δι'
ὑποσχέσεων, δι' ἀπατηλῶν παραστάσεων,
διὰ διεγέρσεως τῆς φυσικῆς ὁρμῆς, ὥθη-
σις εἰς ἀσέλγειαν (κατὰ φύσιν ἢ παρὰ
φύσιν) ἀποτελεῖ τὸ ἀδίκημα τῆς ἀπο-
πλανήσεως εἰς ἀσέλγειαν. Ἡ
αὕτη δὲ τιμωρία, ἡ ἐπιβαλλομένη εἰς τὸν
βιαστήν, ἐπιβάλλεται καὶ εἰς τὸν ἀπο-
πλανήσαντα εἰς ἀσέλγειαν παιδίον μὴ συμ-
πληρῶσαν τὸ δωδέκατον ἔτος τῆς ἡλικίας
(Ποιν. Ν. ἄρθ. 274). Ἐὰν δ' ἡ πρᾶξις
ἐτελέσθη ὑπὸ μητρικοῦ ἢ μητρικῆς, ὑπὸ
ἐπιτρόπων ἢ οἰουδήποτε εἶδους ἐπιμελη-
τῶν (ἀνατροφῶν, διατροφῶν, παιδαγω-
γῶν), διδασκάλων ἢ ἐπιστατῶν καὶ ἐφό-
ρων δημοσίων καταστημάτων πρὸς τοὺς
ὑπὸ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῶν, λογίζεται τοῦτο
ὡς ἰδιαιτέρα ἐπιβαρυντικὴ αἰτία κατὰ τὴν
ἐπιμέτρησιν τῆς καταγνωστέας ποινῆς (Π.
Ν. ἄρθ. 275). Ἀλλ' ὡς ἂν ὁ ἀποπλανη-
θεὶς ὑπερέβαινε τὸ δωδέκατον ἔτος τῆς

ἡλικίας, ἐπιβάλλεται μόνον ποινὴ φυλακίσεως (ἀλλὰ τοῦλάχιστον ἑξαμήνου) εἰς τὸν ἀποπλανήσαντα, ἐὰν ἀνῆκεν εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν προειρημένων (δηλ. μητρικοῦ, ἐπιμελητοῦ κτλ.) ἢ ἐὰν ᾔτο ὑπηρέτης ἢ σύνοικος τῶν ἀποπλανηθέντων (οὓς ἐπετρόπευεν ὁ οἰκοδεσπότης ἢ ἡ οἰκοδέσποινα), ἀλλ' οὐχὶ καὶ εἰς τὸν μὴ διατελοῦντα εἰς τοιαύτην ἠθικὴν οἶονεῖ προστατοῦ σχέσιν πρὸς τὸν ἀποπλανηθέντα (Ποιν. Ν. ἄρθ. 276 καὶ 279), τιμωρεῖται ὅμως (διὰ φυλακίσεως τριῶν μηνῶν μέχρι δύο ἐτῶν) καὶ ὁ ἀσελγήσας ἐπὶ προσώπου μείζονος ἡλικίας, ἐὰν τοῦτο ἐκ παρὰφροσύνης, μέθης ἢ ἀποναρχώσεως δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχῃ καθαρὰν συνείδησιν τῆς πράξεως καὶ νὰ ἀποκρούσῃ ὅπως δῆποτε τὸν ἐπιχειροῦντα αὐτὴν (Ποιν. Ν. ἄρθ. 278).

Σημειωτέον δ' ὅτι κατὰ ῥητὴν διάταξιν τοῦ νόμου (Ποιν. Ν. ἄρθ. 280) ἐπὶ ἀποπλανήσει θήλεος εἰς ἀσελγειαν, ὡς καὶ ἐπὶ βιασμῷ, δὲν ἐνεργεῖται καταδίωξις ἄνευ αἰτήσεως τῆς παθούσης, τοῦ συμβίου καὶ τῶν ἐκπληρούντων χρέη γονέως, πλὴν ἐὰν ἐτελέσθῃ διὰ τρόπου διεγείροντος σκάνδαλον (οἶον δημοσίως ὑπὸ τὰ βλέμματα πολλῶν), ἢ ἐπῆλθε θάνατος ἢ ὁ ἀποπλανήσας εἶναι αὐτὸς ὁ ὑπὸ τοῦ νόμου ἢ τῶν γονέων κληθεὶς εἰς προστασίαν αὐτῆς, δηλονότι ὁ μητρικὸς ἢ ἐπίτροπος ἢ παιδαγωγὸς ἢ διδάσκαλος ἢ ἑφορος ἢ ἐπιστάτης τοῦ καταστήματος.

Προσθετέον ὅτι ἐν τῷ ποιν. ἡμῶν νόμῳ περιλαμβάνονται καὶ ἄλλαι διατάξεις κατὰ τῶν ἀσελγούντων, εἴτε ὅπως κορέσῃ παρὰ φύσιν σαρκικὰς ὀρέξεις, εἴτε καὶ ὅπως συνουσιασθῶσι κατὰ φύσιν. Διὰ μὲν τοῦ ἄρθρου 282 τιμωρεῖται ὡς διαπράττων πλημμέλημα ὁ παρὰ φύσιν ἀσελγῶν, δηλονότι ὁ μεθ' ὁμοφύλου (τοῦ αὐτοῦ φύλου) ἢ μετὰ κτήνους ἀσελγῶν. Ἰστέον ὅτι ἡ διάταξις αὕτη, οὔτε ἐν τῷ Γαλλικῷ ποινικῷ νόμῳ περιεχομένη, οὔτε ἐν τῷ Βαυαρικῷ ποινικῷ νόμῳ τοῦ 1813,

παρελήφθη ἐκ τῶν Βαυαρικῶν νομοσχεδίων τοῦ 1827 καὶ τοῦ 1831· θεωροῦμεν ὅμως ἤκιστα ὀρθὴν τὴν παράληψιν αὐτῆς, οὐ μόνον διότι δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τὸν νομοθέτην ἡ τιμωρία πράξεων μὴ προσβαλλουσῶν ἀλλότρια δικαιώματα, ἀλλὰ καὶ διότι ἐπιβλαβεστέραν ῥοπὴν ἔχει εἰς τὰ ἥθη τῆς κοινωνίας τὸ προκαλούμενον διὰ τῆς καταδίωξεως σκάνδαλον παρὰ τὴν ἀτιμωρησίαν. Διὰ δὲ τοῦ ἄρθρου 660 τιμωρεῖται ὡς πταίστης διὰ κρατήσεως τοῦλάχιστον τριῶν ἡμερῶν ἢ προστίμου τοῦλάχιστον δεκαπενταδράχμου ὁ παρέχων τόπον διατριβῆς πρὸς ἀσελγειαν (ὅποῖος φέρ' εἰπεῖν ὁ μισθωσάμενος οἰκίαν ὅπως χρησιμεύῃ πρὸς συνέντευξιν τῶν ἀσελγούντων ἢ διατιθεὶς πρὸς τοῦτο τὴν ἑαυτοῦ οἰκίαν) ἢ ἄλλως ὑποθάλπων αὐτὴν ἢ ὁ συντελὼν εἰς αὐτὴν διὰ προαγωγῆς (δηλονότι τῆς πρὸς ἀσελγειαν ἀνευρέσεως ἢ προσαγωγῆς τῶν προσώπων ἢ τοῦ ἐτέρου τοῦλάχιστον) ἢ διαπραγματεύσεως (δηλονότι τῆς πρὸς ἀνεύρεσιν καὶ προσαγωγῆς τῶν προσώπων συνεννοήσεως).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπορρήτου παραβίασις.

Ἡ μυστικότης τῶν ἀνακοινουμένων ἐμπιστευτικῶς ὑπὸ τὸ κράτος ὀφειλομένης ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματος ἐχεμυθίας, οἶον ἡ μυστικότης τῶν ἀνακοινουμένων ἐκ θρησκευτικοῦ καθήκοντος ὑπὸ τοῦ ἐξομολογούμενου χριστιανοῦ εἰς τὸν πνευματικὸν αὐτοῦ πατέρα, τὸν ἱερέα, τῶν ἀνακοινουμένων ὑπὸ τοῦ κατηγορουμένου ἢ ἄλλου διαδίκου εἰς τὸν νόμιμον αὐτοῦ προστάτην, τὸν δικηγόρον, τῶν ἀνακοινουμένων ὑπὸ τοῦ πάσχοντος ἐκ τοῦ πόθου τῆς διασώσεως τῆς υἰείας αὐτοῦ εἰς τὸν ἱατρὸν κτλ. ἔτι δὲ μᾶλλον ἡ μυστικότης τῶν διὰ τῆς ἀλληλογραφίας (ἢτοι τῆς γραπτῆς συνεντεύξεως) πρὸς ὠρισμένον πρόσωπον ἀνακοινουμένων ἐθεωρήθη εἰκότως ἀείποτε ἱερά. Διὰ τοῦτο ἀνέκαθεν οἱ ποινικοὶ νόμοι ἐτιμώρησαν αὐστηρῶς τὴν εἰς τὰ ἐ-

πιστολικά ἀπόρρητα τῶν ἄλλων ἀθέμιτον εἰσχώρησιν τῶν τρίτων, ἰδιωτῶν ἢ δημοσίων ὑπαλλήλων, ὡς ἐπίσης τὴν προδοσίαν τῶν ἀνακοινωθέντων ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἀνάγκης εἰς τοὺς ἐπαγγελλομένους τὴν σωτηρίαν τῆς ἠθικῆς ἢ σωματικῆς υἰείας, τὴν σωτηρίαν τῆς τιμῆς καὶ τῆς περιουσίας τῶν προσφευγόντων εἰς αὐτούς.

Εἰς τιμωρίαν τῆς παραβιάσεως τοῦ ἀπορρήτου ὁ ποινικὸς ἡμῶν νόμος, ἀκολουθῶν ὡς καὶ ἐν τοῖς πλείστοις τῶν ὑποδείγματι τοῦ Βαυαρικοῦ ποινικοῦ νόμου τοῦ 1813 καὶ τῶν μεταγενεστέρων Βαυαρικῶν νομοσχεδίων, περιέλαβε α') μὲν τὰ ἄρθρα 445, 446 καὶ 447 ὑπὸ τὸν τίτλον βλάβη διὰ παραβιάσεως ξένων ἀπορρήτων, β') δὲ (κατὰ τὸ 187 ἄρθρον τοῦ Γαλλικοῦ ποινικοῦ νόμου) τὸ ἄρθρον 470 ὑπὸ τὸν τίτλον ὑπεξαίρεσις ἢ ἀνοιγμὰ ἐπιστολῶν.

Ἐκ τῶν ἄρθρων τούτων τὸ μὲν 447 ἀφορᾷ εἰς τὴν τιμωρίαν τῶν κληρικῶν, δικηγόρων, ἱατρῶν, μαιῶν, φαρμακοποιῶν καὶ ἄλλων, εἰς οὓς διαπιστεύονται ὑπὸ τὸ κράτος τῆς πίστεως, ἣν ἐμπνέει τὸ ἐπάγγελμα αὐτῶν, ἰδιαίτερα ἀπόρρητα, οἵτινες, παραβιάζοντες τὴν πίστιν ταύτην ἀνακοινοῦσι ταῦτα εἰς ἄλλους (ἔστω καὶ εἰς ἓνα μόνον), τιμωροῦνται δ' οὗτοι ἐπὶ τῇ ἐγκλήσει τοῦ παθόντος διὰ φυλακίσεως μὲν τὸ πολὺ 3 μηνῶν, ἂν ἐκ τῆς ἀνακοινώσεως ταύτης δὲν ἐπῆλθεν εἰς αὐτὸν πραγματικὴ ἠθικὴ ἢ ὑλικὴ βλάβη· ἄλλως δὲ διὰ φυλακίσεως τριῶν μηνῶν ἄχρι δύο ἐτῶν. Ἀτιμώρητοι ὅμως κατ' ἐξῆρεςιν τυγχάνουσιν οὗτοι δυνάμει αὐτοῦ τοῦ 447 ἄρθρου τοῦ Ποιν. νόμου (ἐξαίρουντος τῆς εἰς τιμωρίαν ὑποβολῆς «τὰς περιπτώσεις καθ' ἃς ὀφείλουσι κατὰ νόμον νὰ εἰδοποιῶσι τὴν ἀρχήν»), ἂν ἀνακοινώσωσι τὰ ἐμπιστευτικῶς γνωσθέντα αὐτοῖς εἰς τὴν ἀνακριτικὴν ἀρχὴν ἐπὶ τῶν ἀδικημάτων τῆς ἐσχάτης προδοσίας, τῆς παραχαράξεως καὶ κιβδηλείας καὶ τῆς πλαστογραφίας πιστωτικῶν

γραμματίων, ἅτε ὑποχρεομένου ἐπὶ ποινῇ παντὸς πολίτου νὰ ἀναγγεῖλῃ ἐγγράφως ἢ διὰ ζώσης ὅ,τι περὶ τῶν ἀντικειμένων τούτων ἐπληροφορήθη κατὰ τὰ ἄρθρα 130 242 καὶ 260 τοῦ Ποινικοῦ νόμου. Ἀλλ' ἐξ αὐτῶν πάλιν καὶ κατὰ τὰς περιπτώσεις ἔτι αὐτὰς τυγχάνουσι τιμωρητέοι, κατὰ τὴν πιθανωτέραν τοῦλάχιστον γνώμην, οἱ κληρικοὶ καὶ οἱ δικηγόροι, οἵτινες δυνάμει τῆς ῥητῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρου 115 τῆς Ποινικῆς Δικονομίας ἀπαλλάσσονται τῆς ὑποχρέσεως πρὸς μαρτυρίαν ὅσων ἔμαθον οἱ μὲν πρῶτοι ἐκ τῆς χριστιανικῆς εἰς αὐτοὺς ἐξομολογήσεως, οἱ δὲ δεῦτεροι ἐκ τῆς δικηγορικῆς εἰς αὐτοὺς διαπιστεύσεως (Διαφωνοῦσιν ὅμως Meyer καὶ Oppenhoff, οἷς συντάσσεται καὶ Κωστῆς).

Τὸ δὲ 446 ἄρθρον ἀποβλέπει εἰς τὴν τιμωρίαν τοῦ ἐν ἐργοστασίῳ ἢ ἐν ἐμπορικῷ οἴκῳ ὑπηρετοῦντος (ἐν οἱαδήποτε βαθμίδι ὑπηρεσίας), ὅστις μανθάνει δι' ἀθεμίτων μέσων τὰ ἀπόρρητα τοῦ ἐργοστασίου ἢ τοῦ ἐμπορικοῦ οἴκου, ἢ μαθὼν θεμιτῶς (ἐξ ἐμπιστοσύνης τοῦ ἐργοστασιάρχου ἢ ἀρχηγοῦ τοῦ ἐμπορικοῦ οἴκου), προδίδωσιν αὐτὰ εἰς ἑτέρους· τιμωροῦνται δ' οὗτοι διὰ φυλακίσεως μὲν τὸ πολὺ τριῶν μηνῶν, ἂν δὲν ἐπῆλθε βλάβη τις ἠθικὴ ἢ ὑλικὴ εἰς τὸν παθόντα· ἄλλως δὲ διὰ φυλακίσεως τριῶν μηνῶν ἄχρι τριῶν ἐτῶν.

Τὸ δὲ 445 ἄρθρον ἐξ ἑνὸς καὶ ἐξ ἄλλου τὸ ἄρθ. 470 ἀποβλέπουσιν ἰδίως, τὸ 470 μάλιστα ἀποκλειστικῶς, εἰς τὴν τιμωρίαν τῶν παραβιάζόντων τὸ ἀπόρρητον τῶν ἐπιστολῶν. Καὶ διὰ μὲν τοῦ ἄρθρου 445 τιμωρεῖται ἐπὶ τῇ καταμηνύσει τοῦ βλάφθεντος ὁ ἐκ δολίας προαιρέσεως (ἥτοι ἐπὶ σκοπῷ ἠθικῆς ἢ ὑλικῆς ὠφελείας ἑαυτοῦ ἢ τῆς ζημίας ἑτέρου) ἐπιζητῶν τὴν γνῶσιν ξένων ἀπορρήτων ἢ ἀθεμίτως (τουτέστιν ἄνευ δικαιώματος παρέχοντος εἰς αὐτὸν τὴν ἐξουσίαν ταύτην) ἀποσφραγί-

ζων, ἀναγινώσκων ἢ ἀντιγράφων (αὐτὸς ἢ δι' ἄλλου) ἐπιστολάς ξένας ἢ καὶ ἄλλους τίτλους, πράξεις, βιβλία ἐμπορινὰ ἢ ἄλλα τοιαῦτα ἔγγραφα· ἐπιβάλλεται δ' εἰς αὐτὸν ποινὴ φυλακίσεως τριμήνου μὲν τὸ πολὺ, εἰ δὲν ἐπετεύχθη ὁ παράνομος αὐτοῦ σκοπὸς ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει· εἰ δὲ τὸν ἀντίον, ποινὴ φυλακίσεως τριῶν μηνῶν ἄχρι δύο ἐτῶν. Διὰ δὲ τοῦ ἄρθρου 470 τιμωρεῖται διὰ φυλακίσεως τριῶν μηνῶν ἄχρι δύο ἐτῶν ὁ ταχυδρομικὸς ὑπάλληλος, ὅστις, κατὰ χρώμενος τῇ ἐκ τοῦ ὑπαλληλικοῦ αὐτοῦ καθήκοντος ἐξουσίᾳ αὐτοῦ, ἀνοίγει ἢ ὑπεξαίρει ἐπιστολὴν (ἥτοι ἔγγραφον περιέχον οἰανδήποτε ἀνακοίνωσιν τοῦ ἐπιστέλλοντος πρὸς ὃν ἐπιστέλλεται ἐσφραγισμένον ἢ ἀσφράγιστον) παραδοθεῖσαν τῷ ταχυδρομείῳ, ἢ συνεργεῖ εἰς τὴν ἀνοίξιν ἢ ὑπεξαίρεσιν τοιαύτης. Σημειωτέον ὅτι, εἰ δὲ ὁ ταχυδρομικὸς ὑπάλληλος ὑπεξαίρων τὴν ἐπιστολὴν ἐγίνωσκεν ἢ ἤλπιζεν ὅτι ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι χρήματα ἢ ἔγγραφα ἀξίας χρηματικῆς ἢ παρεκτικὰ δικαιωμάτων ἢ αὐτὴ αὕτη ἢ ἐπιστολὴ ἀποτελεῖ ἔγγραφον παρεκτικὸν δικαιωμάτων, ὑπάρχει συρρόη ἀδικημάτων, τοῦ ἀδικήματος τῆς ὑπεξαίρεσεως, κολαζομένου ὑπὸ τοῦ ἄρθ. 394 τοῦ ποινικοῦ νόμου, καὶ τοῦ τῆς διὰ τῆς ὑπεξαίρεσεως παραβιάσεως τοῦ ἀπορρήτου τῶν ἐπιστολῶν, ὃ τιμωρεῖ τὸ ἄρθ. 470, ὃ δὲ ἔνοχος τιμωρητέος κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ ἄρθ. 394 ὡς καθιεροῦντος βαρύτερας ποινάς.

Ἀλλὰ δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν αἱ ἐπιστολαὶ ὡς ἀποδεικτικὸν μέσον ἀδικήματος; Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι, τῆς Ποινικῆς ἡμῶν δικονομίας καταριθμούσης καὶ τὰ γνήσια ἔγγραφα ἢ ὑπομνήματα μεταξὺ τῶν ἐν τῇ ποινικῇ διαδικασίᾳ συγχωρουμένων ἀποδεικτικῶν μέσων (ἄρθ. 94 καὶ 134), ὀριζούσης μάλιστα ὅτι, εἰ δὲν εὐρεθῶσι κατὰ τὴν κατ' οἶκον ἔρευναν ὑποπτα χειρόγραφα χρησι-

μεύοντα εἰς ἐξέλεγχιν, συλλαμβάνονται (ἄρθ. 172), τίθενται δὲ τὰ κατασχεθέντα γράμματα ἢ ἄλλα ἔγγραφα ἐν περι·αλύμματι ἢ ἐν σάκκῳ ἢ ἐν οἴῳ δὴποτε ἄλλῳ δοχείῳ καὶ σφραγίζονται διὰ τῆς ἐπισήμου σφραγίδος (ἄρθ. 174), ἀποτελοῦσι καὶ αἱ ἐπιστολαὶ μέσον ἀποδείξεως· ἀλλὰ πρὸς κατὰσχέσιν αὐτῶν ἀπαιτεῖται ἡ τήρησις τῶν νομίμων διατυπώσεων· ἐπ' οὐδενὶ δὲ λόγῳ δύνανται νὰ ἀποσφραγίσωσιν ἐσφραγισμένας ἐπιστολάς, μὴ περιελθούσας εἰς τὸν πρὸς ὅρον, ταχυδρομικοὶ ἢ καὶ ἀνακριτικοὶ ὑπάλληλοι (Ποιν. νόμου ἄρθ. 470 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθ. 447). Οὐδεμία δὲ μεταβολὴ ἐπῆλθεν εἰς τὰς διατάξεις ταύτας διὰ τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρου 14 τοῦ πρώτου ἡμῶν Συντάγματος ὅτι «τὸ ἀπόρρητον τῶν ἐπιστολῶν εἶναι ἀπαραβιάστον,» διότι δι' αὐτῆς κυροῦνται ἀπλῶς αἱ κείμεναι διατάξεις τῆς ποιν. δικ. καὶ τοῦ ποιν. νόμου. Ἀλλὰ, προστεθείσης ἐν τῷ νέῳ ἡμῶν Συντάγματι (ἄρθ. 20) καὶ τῆς λέξεως ἀπολύτως, καθιερωθέντος δηλονότι τοῦ ἀπολύτως ἀπαραβιάστου τῶν ἐπιστολῶν, δύναται τις οὐκ ἀπεικόντως νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι οὐδ' ὡς μέσον ἀποδείξεως δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν αἱ ἐπιστολαί, ἅτε τῆς μυστικότητος τοῦ περιεχομένου αὐτῶν ἐπιβαλλομένης ἀείποτε καὶ διὰ παντὸς εἰς τὴν ἐξουσίαν, μηδαμῶς δικαιουμένην παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ πρὸς ὃν ἡ ἐπιστολὴ ἐπεστάλη νὰ ἀναγνώσῃ αὐτήν, ἔστω καὶ ἀπεσφραγισμένην (Ἰδε καὶ ἡμετέρου Συνταγματικοῦ δικαίου § 226).

Ἀλλ' εὐνόητον ὅτι τὸ ἀπόρρητον τῶν ἐπιστολῶν δὲν ἐπεκτείνεται καὶ εἰς τὰ χρηματικὰ συμφέροντα· διὸ ἔγκυρος κατὰ πάντα ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 473 τοῦ ἐμπ. νόμου, καθ' ἣν «αἱ πρὸς τὸν πτωχεύσαντα ἐπιστολαὶ παραδίδονται πρὸς τοὺς συνδίκους, οἵτινες τὰς ἀποσφραγίζουσι».

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπόσβεσις τῶν ἀγωγῶν.

Αἱ ἀγωγαί, ὡς πηγάζουσαι ἀπὸ τοῦ δικαιώματος, ὃ κέκτηται ὁ ἐνάγων, ἀποσβέννυνται σὺν τῷ δικαιώματι. Σημειωτέον ὅτι ἐπὶ τῶν ἐκτιμωμένων χρηματικῶς δικαιωμάτων (ἃ ὁ Οἰκονομίδης ὠνόμαζε *χρηματώδη*) μεταβαίνει τὸ δικαίωμα καὶ ἐπομένως καὶ ἡ ἀγωγή εἰς τὸν κληρονόμον τοῦ δικαιοῦχου καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων τοῦ ὀφειλέτου (§ 1 Εἰσηγ. 4. 12). Κατ' ἐξαιρέσιν δὲ δὲν μεταβαίνουνσιν εἰς τοὺς κληρονόμους αἱ καλούμεναι δημοτικαὶ ἀγωγαί, δι' ὧν κατὰ τὸ Ῥωμ. δίκ. ἡδύνατο πᾶς πολίτης νὰ καταδιώξῃ τὴν καταστολὴν παρανόμων τινῶν πράξεων (N. 5 § 5 Πανδ. 9. 3. N. 7 πρ. Πανδ. 47. 23) καὶ αἱ φιλοτιμίας ἱκανοποιητικάι, ὅποῃαι ἡ μέμφις διαθήκης ἢ δωρεᾶς καὶ ἡ δι' ἀχαριστίαν ἀνάκλησις δωρεᾶς (N. 6 § 2 N. 7 καὶ N. 15 § 1 Πανδ. 5, 2), ἡ περὶ τῶν ἐξ ὑπαιτίου διαζυγίου κερδῶν (N. 15 § 1 Πανδ. 24. 3), ἡ τῆς ὕβρεως ἀγωγή (N. 13 πρ. N. 28 Πανδ. 47. 10 N. 32 πρ. Πανδ. 35. 2. Ποιν. δίκ. ἄρθ. 6), ἡ περὶ προσβολῆς μνημάτος ἀγωγή (*actio seputeri violati*. N. 6 καὶ 10 Πανδ. 47. 12), ἡ ἀγωγή κατὰ τοῦ ἐμπόδιζοντος τὸν ἐνταφιασμὸν νεκροῦ (N. 9 Πανδ. 11. 7). Δὲν κινεῖνται δὲ κατὰ τῶν κληρονόμων αἱ ποινικαὶ ἀγωγαί (§ 1 Εἰσηγ. 4. 12. N. 111 § 3 Πανδ. (50. 18). Ποιν. δίκ. ἄρθ. 118): ὑποχρεοῦνται ὁμῶς οἱ κληρονόμοι εἰς τὴν καταβολὴν τῶν κατὰ τοῦ κληρονομηθέντος κατεψηφισμένων χρηματικῶν ποινῶν, προστίμων καὶ δικαστικῶν δαπανῶν (Ποιν. δίκ. ἄρθ. 548 § 1). Ἀλλ' ἐγείρονται κατὰ τῶν κληρονόμων αἱ ἀποβλέπουσαι εἰς ἀνόρθωσιν τῶν ἐκ τοῦ ἀδικήματος ζημιῶν ἀγωγαί κατὰ μὲν τὸ νῦν ἰσχύον δίκαιον (Ποιν. δίκ. ἄρθ. 9) ἐπὶ ἀνορθώσει τῆς ὅλης ζημίας, κατὰ δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν ἐφ' ὅσον ὠφελήθησαν ἐκ τοῦ ἀδικήματος (N. 16 § 2 Πανδ. 4. 2. N.

52 Πανδ. 6. 1), κατ' ἐξαιρέσιν δὲ ἡ τῶν κλοπιμαίων ἀπαίτησις κινεῖται περὶ τοῦ ὅλου (N. 9 Πανδ. 13. 1).

Ἀλλ' ἐνίοτε ὑφίσταται μὲν τὸ δικαίωμα, ἀλλ' ἐστερημένον τοῦ μέσου τῆς δικαστικῆς καταδιώξεως. Κατὰ τὸ Ῥωμ. δίκαιον ὑπάρχουσι περιπτώσεις, καθ' ἃς ἡ ἐνοχὴ ἀποβάλλει τὸν ἀστικὸν αὐτῆς χαρακτῆρα καὶ μένει μόνον φυσικὴ ἐνοχή, ὅθεν δὲν προστατεύεται δι' ἀγωγῆς· ἀλλὰ τανῦν διὰ τῆς ἰσχυρῆς νομοθεσίας περιορίσθησαν αἱ περιπτώσεις αὗται, διότι καὶ μετὰ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν τέκνων δύνανται νὰ συσταθῶσιν ἀστικάι ἢ ἀγώγιμοι ἐνοχαὶ καὶ αἱ ἐναλλαγαὶ καταστάσεως (ἐλαττώσεις κεφαλῆς) ἐξέλιπον. Ἐπίσης ἡ παραγραφὴ, καταστρέφουσα τὴν ἀγωγήν, παράγει ὑπὲρ τοῦ ἐναγομένου ἐνστασιν ἀνατρεπτικὴν τῆς ἀγωγῆς, ἀλλὰ τὸ δικαίωμα διατηρεῖται, διό, ἐὰν τὸ δικαίωμα μὴ ἐξαντλήται ἐν τῇ ἀγωγῇ, ἡ παραγραφὴ δὲν ἐπηρεάζει αὐτό. Οὕτω παραγραφείσης τῆς διεκδικητικῆς ἀγωγῆς, δὲν ἀπόλλυται τὸ δικαίωμα τῆς κυριότητος, ὅθεν, ἂν μὲν τὸ πρᾶγμα ἐπανέλθῃ εἰς τὴν νομὴν τοῦ κυρίου, καταδήλως οὐδὲν ἀποτελεσμα εἶχει ἡ παραγραφὴ· ἂν δὲ περιέλθῃ εἰς τὴν νομὴν τρίτου, μὴ ὄντος διαδόχου τοῦ πρώην κατέχοντος, δύναται ἀποτελεσματικῶς νὰ διεκδικηθῇ (N. 8 § 1 Κωδ. 7. 39).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀποσιώπησις τῆς ἰδίας συμμετοχῆς. Ὁ δημόσιος ὑπάλληλος ὁ κεκλᾶμένος νὰ μετησχη ὡς δικαστής, κατήγορος, γραμματεὺς ἢ ὁπωςδήποτε ἄλλως εἰς ἀνάκρισιν ἢ ἀπόφασιν (πολιτικὴν, ποινικὴν, διοικητικὴν, ἀστυνομικὴν), ἐὰν ἔχῃ ἄμεσον ἢ ἔμμεσον συμφέρον, ἔστω καὶ πόρρωθεν, εἰς τὴν ἔκβασιν τῆς ὑποθέσεως ἢ συγγενεύῃ πρὸς τὸν ἐνδιαφερόμενον ὡς κατ' εὐθεΐαν ἢ ὡς ἐκ πλαγίου συγγενὴς μέχρι τοῦ τετάρτου βαθμοῦ ἢ ὡς κηδεστὴς μέχρι τοῦ δευ-

τέρου ἢ ἔχῃ πρὸς τὸν ἐνδιαφερόμενον στενὰς φιλίας σχέσεις ἢ τ' ἀνάπαλιν ἀφορμὰς ψυχρότητος ἢ μετέσχευεν ἄλλοτε τῆς ἀνακρίσεως ἢ ἀποφάσεως αὐτῆς ταύτης τῆς ὑποθέσεως, ὀφείλει νὰ ἀπέχῃ, προβάλλων μάλιστα κατὰ τὰς διατάξεις τῆς δικονομίας (ἂν ᾦναι δικαστικὸς ὑπάλληλος) εἰς τὸ διοικητικὸν συμβούλιον ἣν ἔχει αἰτίαν ἐξαιρέσεως (Ὅρα καὶ ἐξαίρεσις δικαστῶν). ὁ δικαστικὸς μάλιστα ὑπάλληλος, ὅστις συνειδῶς ἑαυτῷ λόγον ἐξαιρέσεως, ἀρνεῖται αὐτόν, προβληθείσης τῆς ἐξαιρέσεως, ὑφίσταται πειθαρχικὴν ποινὴν (Πολ. Δικ. ἄρθ. 48, Ποιν. Δικ. ἄρθ. 59). Ἀλλὰ πλὴν τῆς πειθαρχικῆς ποινῆς οὐ μόνον ὁ δικαστικὸς ὑπάλληλος, ἀλλὰ καὶ πᾶς δημόσιος ὑπάλληλος, ἀποσιωπῶν ὃν ἔχει κατὰ τὰ ἄνωτέρω δεσμὸν πρὸς τὴν ὑπόθεσιν, περὶ ἧς καλεῖται νὰ ἀποφάνηται, καὶ μετέχων τῆς ἀνακρίσεως ἢ ἀποφάσεως, τιμωρεῖται ἐπὶ ἀποσιωπήσει τῆς ἰδίας συμμετοχῆς διὰ φυλακίσεως μὲν τριῶν μηνῶν ἄχρι δύο ἐτῶν, εἰ δὲν ἐπῆλθεν ἡ σκοπούμενη ἀθέμιτος ὠφέλεια ἑαυτοῦ ἢ ἄλλου τινὸς ἢ βλάβη τῆς πολιτείας ἢ ὠρισμένου προσώπου, διὰ φυλακίσεως δὲ τούλάχιστον δύο ἐτῶν, εἰ δὲ ἐπῆλθεν αὕτη ἢ ὁ ἔνοχος ἐπλημμέλησε καθ' ὑποτροπὴν (Ποιν. Ν. ἄρθ. 463). Σημειωτέον ὅτι ἡ καταδίκη ἐπὶ τοιούτῳ πλημμελήματι ἐπιφέρει καὶ τὴν ἀπὸ τῆς ὑπηρεσίας ἔκπτωσιν, ἔτι δὲ καὶ πρόσκαιρον ἀνικανότητα εἰς ἀνάκτησιν δημοσίας ὑπηρεσίας, ἧς τὴν διάρκειαν ὀρίζει τὸ δικαστήριον ἐν τῇ ποινικῇ ἀποφάσει (Ποιν. Ν. ἄρθ. 24).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀποστάθμυσις ἐμπορευμάτων ὀνομάζεται ἡ πρὸς ὑπολογισμὸν τοῦ κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τελωνιακοῦ τέλους ἀφαίρεσις δυνάμει τοῦ νόμου περὶ τελωνιακοῦ δασμολογίου τοῦ βάρους τῶν δοχείων ἢ περιτυλιγμάτων τῶν εἰσχομιζόμενων ἐμπορευμάτων. Τὰ τῶν ἀποσταθμύ-

σεων ὥρισε λεπτομερῶς τὸ Β. Δ. τῆς 31 Μαΐου 1889 περὶ ἀποσταθμύσεως τῶν ἐμπορευμάτων καὶ εἰδικῆς δασμολογήσεως αὐτῶν, οὗ σφάλμα τι ἐκ παραδρομῆς συμβὰν διωρθώθη διὰ τοῦ Β. Δ. τῆς 20 Σεπτ. 1889. (Ἀναζήτησον ἀμφοτέρω τὰ διατάγματα ταῦτα ἐν τρίτῳ Συμπληρώματι δικαστικῶν νόμων Φλογαίτου σελ. 239 καὶ ἐπ.).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀποστρατεία ὀνομάζεται ἡ τελευταία κατάστασις τοῦ ἀξιωματικοῦ, ἐπανερχομένου εἰς τὸν ἰδιωτικὸν βίον καὶ ἀπολαύοντος τῆς νενομισμένης συντάξεως. Τὴν ἀποστρατείαν τοῦ ἀξιωματικοῦ δύναται νὰ ζητήσῃ 1) αὐτὸς οὗτος ὁ ἀξιωματικὸς μετὰ πολυετῆ ὑπηρεσίαν χορηγοῦσαν αὐτῷ τὸ δικαίωμα νὰ ἀποστρατευθῇ ἐπὶ τῇ εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ ἀνηκούσης συντάξει, 2) δύναται νὰ προκαλέσῃ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν ἐνεκεν ἀποδεδειγμένης ἀνικανότητος τοῦ ἀξιωματικοῦ περὶ τὴν ὑπηρεσίαν, 3) ὀφείλει νὰ προκαλέσῃ ὁ Ὑπουργός, ὅταν ὁ ἀξιωματικὸς συμπληρώσῃ τὸ νενομισμένον ὄριον ἡλικίας, δηλονότι ὁ μὲν συνταγματάρχης τὸ ἐβδομηκοστὸν ἔτος, ὁ δὲ ἀντισυνταγματάρχης τὸ ἐξηκοστὸν ὄγδοον, ὁ δὲ ταγματάρχης τὸ ἐξηκοστὸν πέμπτον, ὁ δὲ λοχαγὸς τὸ ἐξηκοστὸν ἔτος, ὁ δὲ ὑπολοχαγὸς τὸ πεντηκοστὸν δεύτερον, ὁ δὲ ἀνθυπολοχαγὸς τὸ πεντηκοστὸν.

Σημειωτέον ὅτι οἱ ἐν ἀποστρατεία διατελοῦντες ἀξιωματικοὶ δὲν δικαιοῦνται μὲν νὰ ἀναλάβωσιν ἐφεξῆς μάχιμον ὑπηρεσίαν, δύνανται ὅμως νὰ ταχθῶσιν εἰς ὀργανικάς θέσεις τοῦ βαθμοῦ, ὡς φέρ' εἰπεῖν φρούραρχοι, καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι, μηχανικοί, ὑγειονομικοὶ ὑπάλληλοι κτλ. (Ἴδε ἐν Παραρτ. δευτέρῳ Δικ. Νόμων Φλογαίτου σελ. 469 Ν. ΡΟΗ' τῆς 7 Μαρτίου 1851 περὶ καταστάσεως ἀξιωματικῶν ἄρθ. 14 ἐν συνδ. πρὸς Ν. ΩΟ' τῆς 4 Δεκεμ. 1880 περὶ ἐκουσίας μεταθέσεως ἀξιωματικῶν

εἰς ἀποστρατεῖαν καὶ Ν. ΩΠΕ' 18 Δεκ. 1880 περὶ διορισμοῦ ἀποστράτων ἀξιωματικῶν περιλαμβανομένους ἐν Παραρτ. δευτέρῳ σελ. 486 ὑποσ. καὶ Ν. ΑΦΠΔ' τῆς 14 Δεκ. 1887 περὶ ἀπονόμῃς ἀνωτέρου βαθμοῦ εἰς ἀποστρατευομένους ἀξιωματικούς (οὗ τὸ 2 ἄρθ. κατηγορήθη διὰ τοῦ νόμου ΑΩΠΓ') ἐν Συμπλ. Δικ. Ν. σελ. 656, ἔτι δὲ Ν. ΑΠΣ' τῆς 22 Ἰουνίου 1882 περὶ ὁρίου ἡλικίας τῶν ἀξιωματικῶν ἐν Παραρτ. δευτέρῳ σελ. 490 ὑποσ.).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀποσφράγισις. Ἰδε Προφυλακτικὰ μέτρα.

Ἀποταμίευσις. Ἰδε Καταστήματα Ἀποταμιευτικὰ καὶ Ἀποταμίευσις.

Ἀπόταξις (ἀξιωματικοῦ) καλεῖται ἡ κατάστασις ἐκείνη τοῦ ἀνευ θέσεως ἀξιωματικοῦ, καθ' ἣν δὲν δύναται μὲν νὰ ἀνακληθῇ εἰς ἐνέργειαν, ἀμοιρεῖ δὲ τοῦ δικαιώματος νὰ αἰτησῇται καὶ λάβῃ σύνταξιν ἀποστρατείας. Τίθεται δὲ τις εἰς ἀπόταξιν διὰ βασιλικοῦ διατάγματος, προκαλουμένου δι' ἐκθέσεως τοῦ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν Ὑπουργοῦ, στηριζομένης εἰς γνωμοδότησιν ἀνακριτικοῦ συμβουλίου ("Ὁρα Ἀνακριτικὸν συμβούλιον), ἕνεκεν ἀνιάτου χρόνιου νοσήματος ἢ ἕνεκεν πειθαρχικῶν λόγων, δηλονότι διαγωγῆς ἀσυμβιβάστου πρὸς τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀξιωματικοῦ, βρέων πειθαρχικῶν παραπτωμάτων, καταδίκης διὰ ποινικῆς ἀποφάσεως εἰς φυλάκισιν ὑπερεξάμηνον. (Ἰδε Ν. ΡΟΖ' 7 Μαρτίου 1851, ΣΚΒ' 27 Ἰανουαρίου 1853 καὶ Ν. ΑΒ' 5 Ἰουν. 1882 καὶ Διατ. 26 Σεπτ. 1852 καὶ 7 Ἰουλίου 1861 ἐν ἡμετέρῳ Παραρτ. Δικ. Ν. δευτέρῳ σελ. 469 καὶ ἐπ. Ἰδε ἐπίσης Ν. ΤΜΗ' 28 Αὐγ. 1856 περὶ καταστ. τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ ναυτικοῦ ἐν Παραρτ. πρώτῳ σελ. 1212 καὶ ΑΧΕ' 19 Δεκ. 1887 ἐν Συμπλ. 731 ὡς καὶ Διατ. 27 Σεπτ. 1856 καὶ 30

Ὀκτ. 1856 καὶ 9 Ἰαν. 1868 ἐν Παραρτ. πρώτῳ σελ. 1214 καὶ ἐπ. καὶ Δ. 29 Δεκ. 1888 ἐν Συμπλ. 2 σελ. 52).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπόταξις ὀπλίτου. Ἰδε Ὀπλίτης.

Ἀποτερματισμὸς δάσους. Ἰδε Δάσους ἀποτερματισμός.

Ἀποφάσεις τοῦ δικαστικοῦ συμβουλίου. Ὅπως ἔχῃσι κύρος αἱ ἀποφάσεις τοῦ δικαστικοῦ συμβουλίου, αἵτινες εἰδικώτερον καλοῦνται β ο υ λ ε ὑ μ α τ α, ἀπαιτεῖται ἡ παρουσία τριῶν δικαστῶν, περιλαμβανομένου τοῦ προέδρου καὶ τοῦ ἀνακριτοῦ, καὶ ἡ τοῦ Εἰσαγγελέως καὶ τοῦ δικαστικοῦ γραμματέως. Συνεδριάζει δὲ τὸ δικαστικὸν συμβούλιον κατ' ἰδίαν, δικαιοῦται ὁμῶς νὰ προσέλθῃ εἰς τὴν συνεδρίασιν ὁ ἰδιώτης κατήγορος, οὗ ἕνεκα καὶ εἰδοποιεῖται εἰκοσιτέσσαρας τοῦλάχιστον ὥρας πρὸ τῆς συνεδριάσεως προφορικῶς ἢ ἐγγράφως διὰ δικαστικοῦ κλητῆρος· καὶ εἰ μὲν διαμένει ἐν τῇ ἑδρᾷ τοῦ δικαστηρίου, εἰδοποιεῖται αὐτὸς οὗτος, ἄλλως δὲ διὰ τοῦ διορισμένου ὑπ' αὐτοῦ ἐπὶ τούτῳ πληρεξουσίου, καλουμένου ἀντικλήτου. Ἐκδίδονται δὲ τὰ βουλευόμενα διὰ τῆς ψήφου τῶν πλειόνων μετὰ τὴν ἀκρόασιν τοῦ Εἰσαγγελέως καὶ τοῦ ἰδιώτου κατηγόρου, οἵτινες ὁμῶς μετὰ τὴν κατάθεσιν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν ἐγγράφων αὐτῶν προτάσεων ἀποχωροῦσι (Ποιν. δικ. ἄρθ. 247 καὶ ἐπ.).

Ἡ ἀρμοδιότης τοῦ δικαστικοῦ συμβουλίου εἶναι ἀνακριτική, διὸ ἀποφαίνεται· πρῶτον μὲν ἐπὶ παντὸς ζητήματος, κατ' αἵτησιν τῶν ἐν τῇ ποινικῇ δίκῃ διαδίκων ἢ κατ' αἵτησιν τοῦ ἀνακριτοῦ, ὃ προκαλεῖ ἢ διαφωνία τοῦ ἀνακριτοῦ πρὸς τινὰ τῶν διαδίκων ἢ ἡ μεταξὺ τῶν διαδίκων διαφωνία ἢ ἡ δυσχέρεια τοῦ κανονισμοῦ ἀντικειμένου τινὸς ἐν τῇ προδικασίᾳ καὶ δεύτερον ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἀποπερατώσεως ἢ ἐξακολουθήσεως τῆς ἀνακρι-

σεως. Ὅθεν καὶ κατὰ τὴν τελευταίαν περίπτωσηιν δὲν δικάζει κυρίως εἰπεῖν, διότι δὲν ἀποφαίνεται ἂν ἡ πρᾶξις ἐτελέσθῃ καὶ οἱ κατηγορούμενοι ὧσιν ἔνοχοι. ἀλλ' ἂν δύναται νὰ ὑποστηριχθῇ κατηγορία. Καὶ ἀποφαίνεται μὲν ὅτι δὲν πρέπει νὰ γίνῃ κατηγορία, ὡσάκις ἡ περὶ τῆς πρόκειται πρᾶξις εἶναι ἀτιμώρητος, εἴτε διότι δὲν εἶναι καθ' ἑαυτὴν ἀξιόποινος, εἴτε διότι ὑπάρχουσιν ἄλλοι λόγοι, καθιστῶντες αὐτὴν μὴ τιμωρητέαν (διότι λ. γ. ἡμνηστεύθη ἢ παρεγράφη ἢ δὲν δύναται νὰ καταλογισθῇ ἢ πρᾶξις εἰς τὸν κατηγορούμενον ἢ ἐξηλείφθη τὸ ἀξιόποινον αὐτῆς), εἴτε διότι δὲν ὑπάρχουσιν ἀποχρῶσαι ἐνδείξεις περὶ τῆς ἐνοχῆς τοῦ κατηγορουμένου (Ποιν. δικ. ἄρθ. 152). ἀποφαίνεται δὲ ὅτι δέον νὰ παυθῇ προσωρινῶς ἡ περαιτέρω καταδίωξις, ὡσάκις ὑπάρχουσιν μὲν ἱκαναὶ ἐνδείξεις, ἀλλὰ δὲν εἶναι τοσοῦτον ἐπαρκεῖς ὥστε νὰ στηριχθῇ εἰς αὐτὰς κατηγορία (Ποιν. δικ. ἄρθ. 253). διατάσσει δὲ περαιτέρω ἀνάκρισιν, ὡσάκις θεωρεῖ ἀτελεῖς τὰς γενομένας ἤδη ἀνακρίσεις καὶ νομίζει ὅτι πρὸς ἀπαρτισμὸν τῆς προδικασίας πρέπει νὰ ἐξακολουθήσωσιν αἱ ἀνακριτικαὶ ἔρευναι, ὅτε καὶ ἀποστέλλονται τὰ ἔγγραφα ἀνυπερθέτως εἰς τὸν ἀνακριτὴν (Ποιν. δικ. ἄρθ. 254). παραπέμπει δὲ τὴν δίκην εἰς τὸ ἀκροατήριον τῶν πλημμελειοδικῶν ἢ τῶν κακουργιοδικῶν, ὡσάκις εὐρίσκει ὅτι ἐκ τῶν ἐνεργηθεισῶν ἀνακρίσεων προκύπτουσιν αἱ ἀπαιτούμεναι ἀποδείξεις, ὅπως ὑποστηριχθῇ κατηγορία (Ποιν. δικ. 256 καὶ ἐπ.). Καὶ εἰ μὲν ἡ δίκη παρεπέμφθη εἰς τὸ δικαστήριον τῶν κακουργιοδικῶν, σχεδιάζει ὁ Εἰσαγγελεὺς ἐντὸς πέντε ἡμερῶν τὸ κατηγορητήριον καὶ παραπέμπει αὐτὸ μετὰ τῶν ἐγγράφων εἰς τὸν παρ' Ἐφέταις Εἰσαγγελέα, ὅστις ἐπιθεωρεῖ αὐτὸ ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν μετὰ τὴν λήψιν τῶν ἐγγράφων ἢ καταρτίζει ἕτερον, ὑπογράφων αὐτὸ καὶ διατάσσει τὴν εἰς τὸν κατηγορούμενον ἐγ-

χείρισιν αὐτοῦ σὺν τῷ παραπεμπτικῷ βουλεύματι (Ποιν. δικ. ἄρθ. 264 καὶ 266). Ἔχει δὲ τὸ δικαίωμα, καὶ ἂν ὁ κατηγορούμενος δὲν ἀνέκοψε τὸ βούλευμα, νὰ ὑποβάλῃ τὴν ὑπόθεσιν ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς παραλαβῆς τῶν ἐγγράφων εἰς τὸ συμβούλιον τῶν Ἐφετῶν, ἐὰν σχηματίσῃ τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ κατηγορία δὲν εἶναι βásiμος ἢ προσηκόντως ἀποδεδειγμένη ἢ δεόντως κεχαρκτηρισμένη (ἄρθ. 267), τὸ δὲ συμβούλιον τοῦτο δικαιοῦται νὰ παύσῃ προσωρινῶς τὴν κατηγορίαν ἢ νὰ ποφανθῇ ὅτι δὲν πρέπει νὰ γίνῃ κατηγορία ἢ νὰ διατάξῃ περαιτέρω ἀνάκρισιν, μεταρρυθμίζον τὸ πρωτόδικον βούλευμα, ἢ νὰ ἐπικυρώσῃ τὸ πρωτόδικον βούλευμα (ἄρθ. 267 καὶ ἐπ.). Εἰ δὲ διὰ τοῦ βουλεύματος τῶν πλημμελειοδικῶν παρεπέμφθη εἰς τὸ δικαστήριον τῶν πλημμελειοδικῶν, κλητεύεται ὑπὸ τοῦ Εἰσαγγελέως ὁ κατηγορούμενος διὰ κλητηρίου θεσπίσματος, ἔχει δ' ἐκτοτε τὸ δικαίωμα νὰ λάβῃ γνῶσιν τῶν ἀνακριτικῶν ἐγγράφων (Ποιν. δικ. ἄρθ. 257). Εἰ δὲ παρεπέμφθη εἰς τὸ πταισματοδικεῖον ἢ εἰς τὸ πλημμελειοδικεῖον, ἀλλὰ πλημμελειοδικεῖον ἄλλο (τὸ ἀρμόδιον δηλ. πλημμελειοδικεῖον), τὰ ἀνακριτικὰ ἔγγραφα στέλλονται ἀνυπερθέτως εἰς τὸν ἀρμόδιον Εἰσαγγελέα ἢ δημόσιον κατήγορον (Ποιν. δικ. ἄρθ. 258).

Ἐν τῷ βουλεύματι προσῆκον νὰ ὀρίζεται ῥητῶς ἂν πρέπει νὰ διαρκέσῃ ἡ προφυλάκισις τοῦ κατηγορουμένου ἢ νὰ παύσῃ (Ποιν. δικ. ἄρθ. 259).

Οἱ Εἰσαγγελεῖς, οἱ ἰδιῶται κατήγοροι, οἱ πολιτικῶς ἐνάγοντες καὶ οἱ κατηγορούμενοι δικαιοῦνται ἀείποτε νὰ ἀνακόπτωσι τὰ πρωτόδικα βουλεύματα ἐνώπιον τοῦ ἀρμοδίου συμβουλίου τῶν Ἐφετῶν ἐντὸς 24 ὥρῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ βουλεύματος ἐνώπιον τοῦ γραμματέως τοῦ δικαστηρίου τῶν Πλημμελειοδικῶν, συντασσομένης ἐκθέσεως, περιλαμβανούσης τοὺς λόγους, ἥτις ὑπογράφεται ὑπὸ τε τοῦ

ἀνακόπτοντος καὶ τοῦ γραμματέως (Ποιν. δικ. 260 καὶ ἐπ.). Δὲν ἐπιτρέπεται δὲ κατ' ἐξαίρεσιν ἀνακοπὴ μόνον ὁσάκις διατάσσεται περαιτέρω ἀνάκρισις (Ποιν. δικ. 260 ἐν συνδ. πρὸς 251). Ἀναμφιβόλως εἶναι ἄτοπος ἡ ἐξαίρεσις, διότι ἐκ τῆς ἀμελείας ἢ τῆς δυστροπίας τῶν κατωτέρων δικαστηρίων δύναται νὰ ἐπέλθῃ πολλάκις παράτασις ἐπ' ἄπειρον τῆς ἀνακρίσεως ἐπὶ μεγάλη βλάβῃ τοῦ κατηγορουμένου ἄνευ τῆς ἐκ τῆς ἀνακοπῆς ἐγγυήσεως.

Σημειωτέον ὅτι ἡ προθεσμία τῶν 24 ὥρῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ βουλεύματος ὑπολογίζεται, ὡς πᾶσαι αἱ προθεσμίαι, ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν καὶ οὐχὶ ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν κατὰ τὴν παγίαν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου. Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι ἡ προθεσμία ἄρχεται οὐχὶ ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς καθ' ἑαυτὴν τοῦ βουλεύματος, ἀλλ' ἀπὸ τῆς γνωστοποιήσεως τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ, τουτέστιν ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως αὐτοῦ, κατὰ τὴν σταθερὰν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου. Τοῦ νόμου χορηγήσαντος εἰς τὸν πολιτικῶς ἐνάγοντα, τὸν ἰδιώτην κατήγορον καὶ τὸν κατηγορούμενον τὸ δικαίωμα τοῦ ἀνακόπτειν, οὐχὶ παιδιᾶς χάριν ἀλλὰ σπουδαίως, οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι ἡ λέξις ἐκδόσεως δὲν πρέπει νὰ ληφθῇ κατὰ τὸ ξηρὸν γράμμα, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἀληθὲς αὐτοῦ πνεῦμα. Ἐννοεῖται ὅμως ὅτι, ἐὰν ὁ πολιτικῶς ἐνάγων ἢ ὁ ἰδιώτης κατήγορος, κατοικῶν μακρὰν τοῦ δικαστηρίου, δὲν διώρισεν ἀντίκλητον, ὡς ὥφειλε, ἡ προθεσμία πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἀρχομένη οὐχὶ ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως, διότι δὲν εἶναι δίκαιον νὰ ἐπηρεάζεται ἡ τύχη τοῦ κατηγορουμένου ἐκ τῆς ἀμελείας ἢ τῆς δυστροπίας τοῦ παθόντος. Δικαίως ὅμως παρεδέξατο ὁ Ἀρειος Πάγος ὅτι εἰς τὴν εἰκοσιτετράωρον ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως τοῦ βουλεύματος προθεσμίαν εἰς τὸν κατηγορούμενον πρέπει νὰ προστεθῇ καὶ ἡ προθεσμία τῆς ἀποστάσεως,

διότι ἄλλως δὲν ἤθελε χρησιμεύει εἰς τὸν μακρὰν τοῦ δικαστηρίου πεφυλαχισμένον κατηγορούμενον ἡ ἀπλὴ ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως προθεσμία.

Εἰς τὸν Εἰσαγγελέα ἀρκεῖ ἡ εἰκοσιτετράωρος ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως τοῦ βουλεύματος προθεσμία, διότι εἰς αὐτὸν καθῆκον ἔχουσιν οἱ γραμματεῖς νὰ κοινοποιῶσι παρευθὺς τὰ ἐκδιδόμενα βουλεύματα, ὅθεν οὐδεμία ἄλλη προθεσμία δοτέα αὐτῷ κατὰ τὴν ὀρθοτάτην νομολογίαν τοῦ Ἀκυρωτικοῦ τῆς Γαλλίας καὶ τοῦ ἡμετέρου Ἀρείου Πάγου.

Ἀλλὰ δύναται τὸ Ἐφετεῖον, ὁσάκις ἐπελάβετο τῆς ὑποθέσεως ἐπὶ τῇ ἀνακοπῇ τοῦ κατηγορουμένου, νὰ δεινώσῃ τὴν θέσιν τοῦ κατηγορουμένου; Ὁ Ἀρειος Πάγος ἀπὸ πολλοῦ παραδέχεται τὴν ἀποφατικὴν λύσιν ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι τὸ ἔνδικον τῆς ἀνακοπῆς μέσον ἀπενεμήθη τῷ κατηγορουμένῳ, ὅπως βελτιοῖ τὴν θέσιν αὐτοῦ, ὁσάκις νομίζει ὅτι ἡδίκηθη.

Κατὰ τὴν ποινικὴν ἡμῶν δικονομίαν (ἄρθ. 261 καὶ 247) καὶ ἐὰν διὰ τοῦ βουλεύματος διετάχθῃ ἡ ἀπόλυσις τοῦ κατηγορουμένου, διαμένει οὗτος ἐν τῇ φυλακῇ ὑπὸ προφυλάκισιν μέχρι τῆς ἐκδόσεως τοῦ βουλεύματος τοῦ συμβουλίου τῶν Ἐφετῶν. Ἡ διάταξις αὕτη εἶναι καταδήλως ἀπρεπεστάτη, διότι, ἐὰν ἡ προφυλάκισις, καίπερ καθ' ἑαυτὴν ἀδικωτάτη, ἐθεωρήθη δικαιολογουμένη ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ἣν ἔχει ἡ Πολιτεία, καθιερωθεῖσα εἰς ἀποτροπὴν τῆς δραπετεύσεως τοῦ ὑπόπτου ἐνοχῆς, καθίσταται παντελῶς ἀδικαιολόγητος, ὁσάκις εἰς τὸ μέχρι τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως ἐπικρατοῦν τεκμήριον τῆς ἀθωότητος προστίθεται καὶ ἡ πεποίθησις τοῦ συμβουλίου ὅτι δὲν ὑπάρχουσιν ἐνδείξεις κατὰ τοῦ κατηγορουμένου.

Οἱ Εἰσαγγελεῖς, οἱ ἰδιῶται κατήγοροι, οἱ κατηγορούμενοι καὶ οἱ πολιτικῶς ἐνάγοντες δύνανται νὰ αἰτῶσι καὶ τὴν ἀναίρεσιν τοῦ βουλεύματος· ἀλλὰ μόνον ὁσά-

κίς τὸ ἐκδὸν συμβούλιον τῶν Πλημμελειοδικῶν ἢ τῶν Ἐφετῶν δὲν ἦτο προσηκόντως συντεθειμένον ἢ δὲν παρετέθη τὸ προσῆκον ἄρθρον τοῦ ποινικοῦ νόμου ἢ παρετέθη μὲν ἄλλ' ἡρμηνεύθη ἢ ἐφηρμόσθη ἐσφαλμένως. Ἀρχεται δὲ ἡ εἰκοσιτετράωρος προθεσμία τῆς ἀναιρέσεως κατὰ μὲν βουλεύματος τοῦ συμβουλίου τῶν Πλημμελειοδικῶν ἀπὸ τῆς παρελεύσεως τῆς πρὸς ἀνακοπὴν εἰκοσιτετραώρου προθεσμίας, κατὰ δὲ βουλεύματος τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐφετῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ βουλεύματος (Ποιν. δικ. 263). Φρονοῦμεν ὅμως ὅτι ἡ διάταξις τοῦ νόμου περὶ λόγων ἀναιρέσεως εἶναι ἐλλιπής, διότι πολλά διικονομικὰ παραβιάσεις εἶναι πολλῶ σπουδαιότεραι εἰς ἀναίρεσιν παρὰ τὰς οὐσιαστικάς, ὅποῖαι ἢ παράβασις διατυπώσεων ἀπτομένων τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας ἢ ἀναγομένων εἰς τὴν ἀρμοδιότητα. Προδήλως ὅμως χωρεῖ δυνάμει τοῦ Συντάγματος ἀναίρεσις, ὡς αἰς διικονομικὰ παραβιάσεις συνδέονται πρὸς διατάξεις, ἀναγεγραμμένας ἐν τῷ Συντάγματι.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπόφασις. Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ γλώσσῃ ἀπόφασις ἐκαλεῖτο ἡ δῆλωσις τῆς γνώμης τῶν δικαστῶν, ἔτι δὲ ἡ πρὸς παραπεμπτικὸν βούλευμα ἰσοφαρίζουσα ἀπόφασις τοῦ Ἀρείου Πάγου περὶ παραπομπῆς τῶν κατηγορουμένων ἐπὶ διασαλεύσει τῶν βάσεων τῆς πολιτείας, καὶ αὐτὴ ἡ ὀριστικὴ ἐκδίκησις τῆς ὑποθέσεως· ἄλλ' ὅ,τι ἡμεῖς νοοῦμεν νῦν διὰ τῆς λέξεως ἀπόφασις, δηλονότι πρᾶξιν δι' ἧς τὸ δικαστήριον ἀποφαίνεται διατακτικῶς περὶ τοῦ ἐνεργηθησομένου ἐπὶ τῶν ὑποβληθέντων εἰς τὴν κρίσιν αὐτοῦ ἀντικειμένων, ἔτι δὲ καὶ αὐτὸ τὸ ἔγγραφον, ἐν ᾧ διαλαμβάνεται ἡ τοιαύτη πρᾶξις, ἐκάλουν οἱ ἀρχαῖοι κυρίως ψῆφον ἢ κρίσιν.

Οὐσιώδη στοιχεῖα τῆς ἀποφάσεως (πολιτικῆς ἢ ποινικῆς) κατὰ τὴν παρ' ἡμῖν διικονομικὴν διαδικασίαν εἰσὶ τὰ ἐξῆς: 1)

τὸ νὰ συνταχθῇ ἔγγραφον διατυποῦν τὰς διατάξεις αὐτῆς, 2) τὸ νὰ βεβαιουῖται ἐν τῇ ἀποφάσει, ὅτι τὸ δικαστήριον ἀπετελέσθη προσηκόντως, μνημονευόμενων καὶ τῶν ὀνομάτων τῶν μετασχόντων δικαστῶν (Πολιτ. Δικ. ἄρθρ. 528 Ποιν. 363 καὶ 415). Ὅθεν, ἂν μετέσχον τῆς συγκροτήσεως αὐτοῦ ἀναπληρωτικὰ μέλη τοῦ δικαστηρίου, δεόν νὰ μνημονεύηται ῥητῶς, ὅτι τὰ τακτικὰ μέλη ἐκωλύοντο, ἅτε τῆς συνθέσεως τοῦ δικαστηρίου ἀφορώσης εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν. (Contra A. Π. 99 τοῦ 66 καὶ ἔνιαι ἄλλαι, καθ' ἃς τὸ κώλυμα τοῦ ἀρμοδιωτέρου τεκμαίρεται). Δὲν εἶναι ὅμως ἀναγκαῖον νὰ αναφέρηται καὶ ὁ λόγος τοῦ κωλύματος (A. Π. 19 καὶ 184 τοῦ 50, 85 τοῦ 53, 149 τοῦ 69, 243 τοῦ 73). Ἄν ἐπομένως παραλείπηται ἡ μνεία τῶν δικασάντων δικαστῶν, ἢ ἀπόφασις εἶναι ἀναιρετέα, ἔστω καὶ ἂν ἐκ τῶν πρακτικῶν προκύπτῃ ὅτι συνεδρίασεν ὁ ἀπαιτούμενος ἀριθμὸς δικαστῶν (A. Π. 54 τοῦ 57), 3) τὸ νὰ ἀναφερῶνται ἐν τῇ ἀποφάσει, εἴτε ἐν τῷ ἱστορικῷ, εἴτε ἐν τῷ σκεπτικῷ, εἴτε ἐν τῷ διατακτικῷ (A. Π. 23 τοῦ 54, 24 τοῦ 45), τὰ ὀνόματα τῶν διαδίκων ἢ τῶν πληρεξουσίων αὐτῶν, καὶ ἂν οὗτοι ἐνεφανίσθησαν ἢ οὐ· ἔτι δὲ καὶ σημειώσεις τῆς δικαζομένης ὑποθέσεως, 4) τὸ νὰ διαλαμβάνηται αἰτιολογικόν, περιλαμβάνον τὰς σκέψεις τοῦ δικαστηρίου, τὰς ἀναφερομένας εἰς τε τὰ πραγματικὰ καὶ νομικὰ ζητήματα τῆς δίκης, αἵτινες ἡγαγον αὐτὸ εἰς τὴν ἐκδοσιν τῶν ἐν τῇ ἀποφάσει διατάξεων (Πολ. Δικ. 182), Σημειωτέον ὅμως, ὅτι δὲν ὑποχρεοῦται ὁ πολιτικὸς δικαστὴς νὰ παραθέσῃ ῥητῶς τὸν νόμον, εἰς ὃν ἐστήριξε τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ, ἐκτὸς ἂν πρόκειται περὶ νόμου ἀλλοδαποῦ ἢ τοπικοῦ τινος ἐθίμου (δηλονότι νόμων θεωρουμένων ὡς πραγματικῶν γεγονότων, ἅπερ πρέπει νὰ ὑποβάλῃ αὐτὸς ὁ διάδικος)· ἐν ᾧ τούναντίον ὁ ποινικὸς δικαστὴς

ὀφείλει νὰ παραθέσῃ ὁλόκληρον τὸ ἐφαρ-
μοζόμενον ἄρθρον τοῦ νόμου (Ποιν. δικ.
81). Δέον ὅμως αἱ αἰτιολογίαι νὰ συν-
δέωνται πρὸς πάντα τὰ ἀναφερόμενα ἐν
τῇ δίκῃ ἰδιαίτερα κεφάλαια. Οὕτω διεκ-
δικοῦντος τοῦ ἐνάγοντος ἀκίνητον κτῆμα
καὶ ἀξιοῦντος προσέτι τοὺς καρποὺς αὐτοῦ,
ἀνάγκη ἰδίας αἰτιολογίας ὡς πρὸς τὸ
κτῆμα καὶ ἰδίας ὡς πρὸς τοὺς καρπούς,
ἂν ὁ ἐναγόμενος ἀμφισβητῇ τὸ δικαίωμα
αὐτοῦ καὶ ὡς πρὸς τὸ κτῆμα καὶ ὡς πρὸς
τοὺς καρπούς. Ἀλλ' ὁσάκις ἡ τῶν καρ-
πῶν ἀπόδοσις εἶναι ἀναγκαίως νόμιμον
ἐπακολούθημα τῆς κυρίας υποχρεώσεως
τοῦ ἐναγομένου περὶ τῆς ἀποδόσεως τῶν
κτημάτων τούτων, αἱ περὶ αὐτῶν αἰτιο-
λογίαι τῆς ἀποφάσεως εἰσιν ἀποχρῶσαι
εἰς δικαιολόγησιν καὶ τῆς εἰς τὴν ἀπό-
δοσιν τῶν καρπῶν τῆς καταδίκης, κατὰ
τὴν ὀρθὴν ἀπόφασιν τοῦ Ἀρ. Πάγου 196
τοῦ 48. Ἀλλ' οὐδεμίᾳ ἀνάγκῃ καὶ νᾶπαντᾷ
ὁ δικαστὴς εἰς πάντα τὰ ὑπὸ τῶν δια-
δίκων προβαλλόμενα πραγματικὰ ἢ νο-
μικὰ ἐπιχειρήματα πρὸς ὑποστήριξιν τῶν
προτάσεων αὐτῶν. (Α. Π. 277 τοῦ 51,
402 τοῦ 52, 175 τοῦ 56 κτλ.). Σημει-
ωτέον ἔτι, ὅτι θεωρεῖται ἐπαρκὲς τὸ αἰ-
τιολογικὸν τὸ ἐπικαλούμενον τὰς αἰτιο-
λογίας προτέρας ἀποφάσεως τοῦ αὐτοῦ ἢ
ἄλλου δικαστηρίου. ἐκδοθείσης ἐπὶ τῆς
αὐτῆς ὑποθέσεως· οἷον τὸ αἰτιολογικὸν
ἀποφάσεως Ἐφετείου ἀναφερόμενον εἰς
τὰς σκέψεις τῆς πρωτοδίκου ἀποφάσεως
(Α. Μ. 246 τοῦ 38, 69 τοῦ 49, 354
τοῦ 65 κτλ.) ἢ τὸ αἰτιολογικὸν ἀποφά-
σεως τοῦ δικαστηρίου μετ' ἀνακοπὴν ἀνα-
φερόμενον εἰς τὰς σκέψεις τῆς ἀνακοπεί-
σης ἀποφάσεως αὐτοῦ (Α. Π. 252 τοῦ
51)· ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ αἰτιολογικὸν τὸ
ἐπικαλούμενον τὰς αἰτιολογίας ἄλλης ἀπο-
φάσεως, ἣν οὐδέτερος τῶν διαδίκων ἐπε-
καλέσατο (Α. Π. 135 τοῦ 56). 4). Τὸ
διατακτικὸν δέον νὰ ᾔῃ σαφὲς καὶ πλη-
ρες (ἀποφαινόμενον δηλ. περὶ πασῶν τῶν

αἰτήσεων) καὶ θετικὸν (μὴ ἐξαρτώμενον
ἀπὸ ὅρου). Κατ' ἐξαίρεσιν ἐπιτρέπεται
νὰ διατάσσῃται ἡ ἀπόρριψις ἢ παραδοχὴ
τῆς ἀγωγῆς ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς δόσεως ἢ
μὴ δόσεως τοῦ ὅρκου. 5) Ἡ ἀπόφασις ἐν
τῷ διατακτικῷ πρέπει νὰ ᾔῃ δεκτικὴ
ἐκτελέσεως. Πρὸς τοῦτο δὲ πρέπει νὰ ᾔῃ
αὕτη βεβαία καὶ νὰ προκύπτῃ ἀκριβῶς
ἐξ αὐτῆς ποῖα τὰ ἀναγνωρισθέντα δικαιώ-
ματα ἢ αἱ ἐπιβαλλόμεναι τοῖς διαδίκους
υποχρεώσεις. (Πολιτ. Δικον. ἄρθρ. 182
καὶ 807. Α. Π. 87 τοῦ 54). Κατ' ἀκο-
λουθίαν ἢ ἔλλειψις ἐνὸς τῶν στοιχείων
τούτων καθίστησιν ἄκυρον τὴν ἀπόφασιν.
Ἀλλ' ἄλλαι ἐλλείψεις, ἥττον οὐσιώδεις,
δὲν καθιστῶσιν αὐτὴν ἄκυρον. Οὕτως ἡ
ἐλλειψις χρονολογίας τῆς διασκέψεως τοῦ
δικαστηρίου ἢ σφάλμα περὶ τὴν χρονολο-
γίαν δὲν ἐπιφέρει ἀκυρότητα, ἅτε περὶ
αὐτῆς συντασσομένου ἰδιαιτέρου πρακτι-
κοῦ· δέον δὲ μόνον νὰ παγγελθῇ πειθαρ-
χικὴ ποινὴ κατὰ τοῦ γραμματέως τοῦ ἐκ
ῥαθυμίας ἐπικυρώσαντος ἀπόφασιν φέρου-
σαν δημοσίευσιν τῆς ἀποφάσεως προγενε-
στέραν τῆς διασκέψεως (Α. Π. 36 τοῦ
42, 258 τοῦ 59). Ὡσαύτως ἡ ἐλλειψις
τῆς υπογραφῆς τινῶν δικαστῶν δὲν ἐπι-
φέρει ἀκυρότητα τῆς ἀποφάσεως (Α. Π.
28 τοῦ 46). Ὡσαύτως δὲν καθιστῶσι
πλημμελῆ τὴν ἀπόφασιν αἱ περιτταὶ ἢ καὶ
πλημμελεῖς ἐν τῇ ἀποφάσει αἰτιολογίαι
καὶ σκέψεις, ὅποταν δι' ἄλλης αἰτιολο-
γίας ὀρθῆς ὑποστηρίζεται τὸ διατακτικὸν
(Α. Π. 296 τοῦ 59, 257 καὶ 354 τοῦ
65). Ὡσαύτως γραφικόν τι κατάδηλον
σφάλμα (Α. Π. 224 τοῦ 55).

Σημειωτέον ὅτι αἱ ἀποφάσεις τῶν πο-
λυμελῶν δικαστηρίων καταρτίζονται διὰ
τῆς ψήφου τῶν πλειόνων. Δικαιοῦνται ὅ-
μως οἱ μειονοψηφήσαντες δικασταί, του-
τέστιν οἱ διαφωνήσαντες ὀλιγώτεροι τὸν
ἄριθμόν δικασταί, νὰ καταχωρίσωσιν ἐν
τῷ αἰτιολογικῷ τῆς ἀποφάσεως τὴν γνώ-
μην αὐτῶν ὡς λόγον ἀμφισβολίας (Πολ.

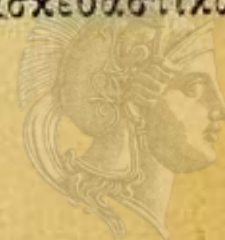
Δικ. 177. Ποιν. δικ. 395). Ἐὰν δὲ κατὰ τὴν ψηφοφορίαν σχηματισθῶσι πλείονες τῶν δύο γνώμων, οἱ ἐκφράσαντες ἰδίαν ἕκαστος γνώμην ἢ ἀποτελοῦντες τὴν ἀσθενεστέραν μειονοψηφίαν ὀφείλουσι νὰ ταχθῶσιν ὑπὲρ μιᾶς τῶν γνώμων, ἃς ἀπήγγειλαν τὰ δύο ἐπικρατέστερα μέρη. Ἀλλ' ἐὰν πᾶσαι αἱ σχηματισθεῖσαι γνώμαι ὥσιν ἰσόψηφοι, ἀνασυζητεῖται ἡ ὑπόθεσις, προσλαμβανομένου καὶ ἐνὸς περιπλέον δικαστοῦ εἰς κατάρτισιν τοῦ δικαστηρίου, καί, τοιούτου μὴ ὑπάρχοντος, ἐνὸς τῶν παρέδρων τοῦ δικαστηρίου, μὴ ὄντος δὲ καὶ τοιούτου, ἐνὸς δικηγόρου ἐκ τῶν παρὰ τῷ δικαστηρίῳ διωρισμένων (Πολ. Δικ. 178 καὶ 179).

Δημοσιεύονται δὲ αἱ ἀποφάσεις διὰ τῆς ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ ἀναγνώσεως αὐτῶν ὑπὸ τοῦ προέδρου τοῦ δικαστηρίου· ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως δὲ αὐτῶν ἄρχεται ἡ ἰσχὺς αὐτῶν. Κατὰ ῥητὴν δὲ διάταξιν τοῦ νόμου μέχρι τῆς δημοσιεύσεως δικαιούται ὁ δικαστὴς νὰ μεταβάλῃ γνώμην καὶ νὰ προκαλέσῃ ἐπομένως τὴν παρακώλυσιν τῆς δημοσιεύσεως αὐτῆς (Πολ. Δικ. 180). Ἐκ τούτου δὲ ἔπεται ὅτι, ἐὰν συμβῇ πρὸ τῆς δημοσιεύσεως νὰ ἐκλίπῃ εἰς τῶν δικαστῶν, ἀποθνήσκων λ. χ. ἢ μετατιθέμενος, ἀνάγκη νὰ ἀνασυζητηθῇ ἡ ὑπόθεσις, ἅτε ἀποφάσεως μὴ ὑπαρχούσης, διότι ἡ γνώμη τοῦ ἐκλιπόντος δικαστοῦ ἐδύνατο νὰ μεταβληθῇ (Α. Π. 345 τοῦ 60). Ἀλλ' ἐκ τούτου ἔπεται καὶ ὅτι αὐτοὶ οὗτοι οἱ δικασταί, οἱ τὴν ἀπόφασιν ἐκδόντες, πρέπει νὰ δημοσιεύωσι τὰς ἀποφάσεις αὐτῶν, διότι μόνον διὰ τούτου παρέχεται βεβαίωσις ὅτι προῆλθεν ἀπ' αὐτῶν ἡ ἀπόφασις καὶ προσέτι μέχρι τῆς δημοσιεύσεως τῆς ἀποφάσεως ἐτήρησαν ἀμετάβλητον τὴν γνώμην αὐτῶν. Ἐν τούτοις ὁ ἡμέτερος Ἀρειος Πάγος δι' ἐπανειλημμένων αὐτοῦ ἀποφάσεων ἀπεφάνετο ὅτι, οὐδεμιᾶς τοῦ νόμου διατάξεως ὀρίζουσης τὴν ὑπ' αὐτῶν τῶν δικασάντων

δημοσιέυσιν τῶν ἀποφάσεων (ὧν ἡ ἐκδοσις ἀνεβλήθη μετὰ τὴν συζήτησιν), περιττῆς δὲ οὖσης ἄλλως τῆς ὑπ' αὐτῶν τούτων δημοσιεύσεως, ἅτε συντασσομένου πρὸ τῆς δημοσιεύσεως ἐκάστης ἀποφάσεως ἰδιαιτέρου πρακτικοῦ διασκέψεως, περιλαμβάνοντος τὴν γνώμην ἐκάστου τῶν εἰς τὴν συζήτησιν παρευρεθέντων δικαστῶν, καὶ ἰδιαιτέρου ἄλλου ἐγγράφου περιέχοντος τὴν ὅλην κατ' ἀκολουθίαν τῆς συνδιασκέψεως ἀπόφασιν, ἀμφοτέρων ὑπογραφομένων ὑπὸ τε τοῦ προέδρου καὶ γραμματέως, ἅπερ μαρτυροῦσι τὴν νόμιμον ὕπαρξιν τῆς ὑπὸ τῶν συνδικασάντων δικαστῶν καταρτισθείσης καὶ δημοσιευτέας ἀποφάσεως, οὐδαμῶς ἀναγκαῖον τυγχάνει νὰ δημοσιεύηται ἡ ἀπόφασις ὑπὸ τῶν μετασχόντων τῆς καταρτίσεως αὐτῆς δικαστῶν.

Σημειωτέον ὅτι τῶν ποινικῶν ἀποφάσεων, δι' ὧν καταδικάζεται τις εἰς ἐγκληματικὴν ποινὴν, ἀνάγκη νὰ τυποῦται συνοπτικὴ ἐκθεσις, περιέχουσα τὸ ὄνομα, τὴν τελευταίαν τοῦ καταδικασθέντος κατοικίαν, τὸ κύριον αὐτοῦ κακούργημα, καὶ τὴν καταγνωσθεῖσαν ποινὴν, νὰ τοιχοκολλᾶται δ' αὕτη εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ νομοῦ, ἐν ᾗ ἐξεδόθη ἡ ἀπόφασις, τὴν πρωτεύουσαν τοῦ νομοῦ ἐν ᾗ διεπράχθη τὸ κακούργημα, καὶ τὴν κατοικίαν τοῦ καταδικασθέντος καὶ νὰ καταχωρίζηται εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως· ἐπὶ δὲ τῶν ἀδικημάτων, τῶν τιμωρηθέντων διὰ φυλακίσεως (ἐὰν αὕτη ᾖ τούλάχιστον τρίμηνος) ἢ χρηματικῆς ποινῆς (ἐὰν ᾖ τούλάχιστον τριακοσιόδραχμος) δημοσιεύεται μόνον τὸ εἶδος, ὁ τόπος καὶ ὁ χρόνος τῆς πράξεως σὺν τῇ ποινῇ, οὐχὶ δὲ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ πράξαντος (Ποιν. νόμου ἄρθρ. 28 καὶ 29).

Αἱ ἀποφάσεις τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων διαίρουνται εἰς ἀποφάσεις ὀριστικὰς (τὰς λυούσας ὀριστικῶς τὸ ἐπίδικον ζήτημα) καὶ μὴ ὀριστικὰς, αἱ δὲ μὴ ὀριστικαὶ εἰς προπαρασκευαστικὰς

(τὰς ἀποφάσεις δηλονότι, ἃς ἐκδίδωσιν ὁ δικαστὴς πρὸς προπαρασκευὴν τῆς λύσεως τῆς ὑποθέσεως, ὅποια φέρ' εἰπεῖν ἢ περὶ ἀναβολῆς τῆς συζητήσεως ἀπόφασις) καὶ παρεμπιπτούσας (τὰς ἀποφάσεις, αἵτινες συνδέονται μὲν πρὸς τὴν οὐσίαν τῆς ὑποθέσεως, ἀλλὰ δὲν λύουσιν ὀριστικῶς τὸ ἐπίδικον ζήτημα). Εἶναι ὅμως πλειστάκις δυσδιάγνωστον τίς εἶναι ἡ λύουσα τὸ ἐπίδικον ζήτημα ἀπόφασις, τίς ἐπομένως εἶναι ὀριστική. Κατὰ τὴν ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἐπικρατοῦσαν παρ' ἡμῖν νομολογίαν, ἀκολουθήσασαν τὴν γνώμην τοῦ μακαρίτου Οἰκονομίδου, ὀριστικαὶ εἶναι αἱ ἀποφάσεις, δι' ὧν γίνεται δεκτὴ ἢ ἀπορρίπτεται ἡ ἀγωγή, ἀλλ' οὐχὶ καὶ αἱ ἀπορρίπτουσαι ἐνστάσεις. Εἶναι ἐπομένως ὀριστικὴ καὶ ἡ δεχομένη τὴν ἀγωγὴν περὶ διανομῆς κοινοῦ πράγματος, καὶ καταπαύουσα ἐπομένως τὴν ἔριδα περὶ τοῦ πρὸς διανομὴν δικαιώματος, καίπερ μὴ ὀρίζουσα τὰ καθ' ἕκαστον τῆς πραγματοποιήσεως τῆς διανομῆς. ἀποτελοῦντα τὸ ἀντικείμενον δευτέρας δίκης (ἐὰν ἡ ἀμφισβήτησις στρέφεται καὶ περὶ τοῦτο). Ἐπίσης εἶναι ὀριστικὴ καὶ ἡ δι' ἧς τὸ δικαστήριον ἀποφαίνεται ὀριστικῶς περὶ τοῦ δικαιώματος τοῦ ἐνάγοντος καὶ ἀπαίτησιν λογοδοσίας, εἰ καί, ἂν προκύψῃ φιλονεικία περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τοῦ λογαριασμοῦ, ἐκδοθήσεται ἄλλη ἀπόφασις.

Ἄλλ' ἀρχαιότερον ἐπεκράτει παρὰ τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ (ἀποφ. 36 τοῦ 42, 48 τοῦ 45) ἡ δόξα, συνωδὰ πρὸς τὴν γνώμην καὶ τῶν διασῆμων δικονομολόγων Carré καὶ Dalloz, ὅτι ὀριστικαὶ ἀποφάσεις εἶναι αἱ ἀπορρίπτουσαι οὐ μόνον τὴν ἀγωγὴν, ἀλλὰ καὶ αἱ λύουσαι ὀριστικῶς παρεμπίπτοντι ζήτημα ἐν τῇ δίκῃ, ἰδίως δὲ αἱ ἀπορρίπτουσαι ἐνστάσεις. Τὴν γνώμην δὲ ταύτην ὑπεστήριξε παρ' ἡμῖν ἐρωμένως, ἀντικρούων τὴν ὑπερισχύσασαν ἀντίθετον νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου, ὁ ἐπὶ νομικῇ καὶ πολιτικῇ πολυμαθεία

διαπρέψας μακαρίτης Ἀθανάσιος Ῥοντήρης. Κατὰ τὴν παρατήρησιν αὐτοῦ, ἡ ἐνστάσις εἶναι οὐχὶ προτεινόμενον γέγονός βεβαιούμενον ἢ ἀμφισβητούμενον, τιθέμενον ἢ αἰρόμενον, ἀλλὰ προτεινόμενον δικαίωμα τοῦ ἐναγομένου, κεκτημένον ἐκ νομίμου λόγου καὶ ἱστορικῆς αἰτίας, ἀντιτασσόμενον κατὰ δικαίωματος τοῦ ἐνάγοντος, ὁμοίως κεκτημένου· ὅθεν εἶναι κατὰ πάντα ἰσοδύναμος τῇ προτάσει τοῦ ἐνάγοντος καὶ ἐπομένως ἐξ ἴσου ἰσχυρά, ἀναγνωρίζομένη αὐθεντικῶς ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου. Προδικαστικαὶ ἀποφάσεις εἶναι φυσικῶς αἱ ἀφορῶσαι ἀπλῶς εἰς ἐξέτασιν τῆς ὑποθέσεως, μὴδὲν προδικάζουσαι περὶ τῶν ἀμφισβητούμενων κεκτημένων δικαιωμάτων καὶ μηδαμῶς ἀπτόμεναι τῆς βασεως τῆς ἀγωγῆς ἢ τῆς ἐνστάσεως. Ἄλλ' ἡ ἀπορρίπτουσα ἐνστάσιν οὐ μόνον προδικάζει, ἥτοι δικάζει διὰ τοῦ αἰτιολογικοῦ ἄνευ παραδοχῆς τῆς κυρίας αὐτοτελοῦς αἰτήσεως, ἀλλὰ καὶ δικάζει καθ' αὐτὸ παραδεχομένη διὰ τοῦ διατακτικοῦ ῥητῶς σχετικὴν αὐτοτελεῖ αἴτησιν. Ἄλλ' ὡς εἴρηται, ἡ νομολογία ἐπιμένει ἀκράδαντως εἰς τὴν ἐκτεθεῖσαν ἀνωτέρω γνώμην.

Τελεσίδικος καλεῖται ἡ ἀπόφασις ἡ μὴ ὑποκειμένη εἰς τακτικόν τι ἐνδικὸν μέσον (ἀνακοπῆς ἢ ἐφέσεως), εἴτε ὡς παρελθούσης τῆς πρὸς χρῆσιν αὐτοῦ προθεσμίας ἢ ἀποβάσης ἤδη ματαίας τῆς χρήσεως αὐτοῦ, εἴτε ὡς μὴ ἐπιτρεπομένης τῆς χρήσεως τοιούτου διὰ τὸ ἀνέκκλητον καὶ κατ' ἀντιμωλίαν τῆς ἀποφάσεως. Ὑπάρχουσι δὲ τριῶν εἰδῶν ἀποφάσεις τελεσίδικαι, κατὰ δικαστικά, ἀπολυτικά, σύνθετοι. Καὶ καταδικαστικαὶ μὲν καλοῦνται αἱ ὑποχρεοῦσαι εἰς παροχὴν τινα τὸν ἐναγόμενον ἢ ἀναγνωρίζουσαι ἀπλῶς τὸ δικαίωμα τοῦ ἐνάγοντος. Σημειωτέον, ὅτι ἐνίοτε ἡ καταψήφισις τοῦ ἐναγομένου γίνεται ἐπὶ τῷ ὄρῳ τοῦ νὰ προεκτελέσῃ ὁ ἐνάγων ὑποχρέωσιν

τινα ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἀποφάσεως ἐπιβαλλομένην αὐτῷ, οὕτω φέρ' εἰπεῖν καταβάλλῃ τὸ τίμημα (ἐπὶ πωλήσεως) ἢ ἀποδώσῃ τὰς ἐν τῷ πράγματι δαπάνας τοῦ ἐναγομένου ἐπὶ παρακρατήσεως ἢ ἐκχωρήσῃ τὰς ἀγωγάς. Ἀπολυτικά δὲ αἱ ἀπολύουσαι τὸν ἐναγόμενον, ἥτοι ἀποφαινόμεναι μὴ βάσιμον τὴν ἀξίωσιν τοῦ ἐνάγοντος, σύνθετοι δὲ αἱ καταδικάζουσαι ἐν μέρει καὶ ἀπολύουσαι ἐν μέρει, ἥτοι μὴ κρίνουςαι νόμιμον τὴν ὅλην ἀπαίτησιν τοῦ ἐνάγοντος, ἀλλὰ μέρος μόνον αὐτῆς, καὶ ἐπιδικάζουσαι ὅσον μέρος κρίνει ὁ δικαστὴς βάσιμον.

Ἐκ τῶν πολιτικῶν ἀποφάσεων ὑπόκεινται εἰς ἔφεσιν 1) αἱ ὀριστικαὶ ἀποφάσεις καὶ 2) αἱ περὶ ἀποδείξεως παρεμπίπτουσαι ἀποφάσεις, οὐχὶ δὲ αἱ λοιπαὶ ἀποφάσεις (οἷον αἱ προπαρασκευαστικαί), αἵτινες μόνον μετὰ τῆς ὀριστικῆς δύνανται νὰ συνεκκληθῶσι. Αἱ περὶ ἀποδείξεως δύνανται νὰ ἐκκληθῶσι κατ' ἰδίαν (πρὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς ὀριστικῆς ἀποφάσεως)· ἀλλὰ δύνανται νὰ ἐκκληθῶσι καὶ μετὰ τῆς ὀριστικῆς.

Ὑπόκεινται δ' εἰς ἀνάκλησιν μόνον αἱ μὴ ὀριστικαὶ ἀποφάσεις, ἥτοι αἱ παρεμπίπτουσαι καὶ προπαρασκευαστικαί. Ἄλλ' ἀπόφασις Πρωτοδικῶν περὶ ἀποδείξεως, ἐκκληθεῖσα καὶ ἐπικυρωθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἐφετῶν, δύναται νὰ ἀνακληθῇ ὑπὸ τῶν ἐκδόντων αὐτὴν Πρωτοδικῶν. Οἱ συγγραφεῖς διχάζονται· ἀλλ' ἡ νομολογία ἡμῶν ἀποκλίνει εἰς τὴν ἀποφατικὴν γνώμην ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι, ἐπικυρωθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἐφετῶν, κατέστη ἤδη ἀπόφασις τῶν ἐφετῶν, διὸ δὲν δύναται νὰ ἀνακληθῇ ὑπὸ τῶν Πρωτοδικῶν.

Ἡ ἀπόφασις ἀποτελεῖται ἐκ τριῶν διακεκριμένων μερῶν, ἥτοι τοῦ ἱστορικοῦ ἢ διηγηματικοῦ, (ἐν ᾧ περιλαμβάνεται κατὰ διηγηματικὸν τρόπον περίληψις τῆς ὅλης συζητήσεως), τοῦ σκεπτικοῦ ἢ αἰτιολογικοῦ (ἐν ᾧ διατυποῦνται αἱ αἰτιολογίαι τῆς ἀποφάσεως, ἐκτιθεμένων οὐ μόνον

τῶν περιστατικῶν, εἰς ᾧ στηρίζεται ἡ ἀπόφασις, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐφαρμοζομένων νομικῶν κανόνων) καὶ τοῦ διατακτικοῦ, ὅπερ ἀποτελεῖ τρόπον τινὰ τὴν οὐσίαν τῆς ἀποφάσεως (Πολ. Δικ. 182 Συντ. ἄρθ. 93). Καὶ τὸ μὲν διηγηματικὸν τῆς ἀποφάσεως ἀπαραίτητον νὰ διαλαμβάνῃ 1) τὰ ὀνόματα τῶν μετασχόντων τῆς συζητήσεως δικαστῶν, τοῦ ἐκτελέσαντος καθήκοντα εἰσαγγελέως καὶ τοῦ ἐκτελέσαντος καθήκοντα γραμματέως, 2) τὰ ὀνόματα τῶν διαδίκων ἢ τῶν πληρεξουσίων αὐτῶν σὺν τῇ παρατηρήσει ἂν ἐνεφανίσθησαν ἢ δὲν ἐνεφανίσθησαν εἰς τὸ δικαστήριον, 3) περιληπτικὴν σημείωσιν τῆς ὑποθέσεως, περὶ ἧς ἡ ἀπόφασις, καὶ τῶν αἰτήσεων ἐκάστου διαδίκου. (Πολ. Δικ. 182). Παράλειψις δὲ τις περὶ ταῦτα παντελὴς τοῦ διηγηματικοῦ φέρει ἀναγκαίως ἀκυρότητα, πλὴν ἐὰν αὕτη ἀναπληροῦται ἐκ τοῦ αἰτιολογικοῦ ἢ τοῦ διατακτικοῦ. (Α. Π. 24 τοῦ 82 τοῦ 45, 55 τοῦ 77, 144 τοῦ 77, 139 τοῦ 83). Ἐκ δὲ τοῦ διατακτικοῦ τῆς ἀποφάσεως πρέπει νὰ προκύπτῃ ἀκριβῶς τίνα τὰ ἀναγνωρισθέντα δικαιώματα ἢ αἱ ἐπιβαλλόμεναι τοῖς διαδίκου ὑποχρεώσεις, ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος τῆς ἀποφάσεως (Α. Π. 87 τοῦ 54). Ἀλλὰ δὲν ἀπαιτεῖται ἡ χρῆσις ὠρισμένων τύπων ἢ λέξεων, ἀλλ' ἀρκεῖ οἱαδήποτε ἔκφρασις, ἔχουσα ἀναμφίβολον ἔννοιαν. Σημειωτέον ὅτι καὶ παράλειψις τις τοῦ διατακτικοῦ, ἀναπληρουμένη ὑπὸ τοῦ ἱστορικοῦ ἢ τοῦ αἰτιολογικοῦ, δὲν ἐπιφέρει ἀκυρότητα, ἅτε σαφοῦς καθισταμένης διὰ τῆς ἀναπληρώσεως ταύτης τῆς ἐννοίας τοῦ διατακτικοῦ (Α. Π. 116 τοῦ 47)· οὐδ' ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ περιλαμβάνηται ἐν τῇ ἀποφάσει διατακτικὸν διὰ πᾶσαν ἰδιαιτέραν αἵτησιν, ὅσας καὶ αὐτῆς ἡ τύχη συναποφασίζεται διὰ γενικῆς ἐκφράσεως ἐν τῷ διατακτικῷ (Α. Π. 72 46, 113 τοῦ 48). Δὲν θεωρεῖται δ' ἑλλίπες τὸ διατακτικόν, ἐὰν ἀποφαίνεται μό-

νον περὶ τοῦ δικαιώματος, οὐχὶ δὲ καὶ περὶ τῆς χορηγητέας ποσότητος (Πολιτ. Δικ. 849, 850).

Ἐκ τῶν ὀριστικῶν ἀποφάσεων μόνον αἱ τελεσίδικοι δύνανται νὰ ἐκτελεσθῶσι, πλὴν ἐὰν ἐν τῇ ὀριστικῇ ἀποφάσει ῥητῶς ὠρίσθῃ ἡ δι' ἐγγυήσεως ἢ ἄνευ ἐγγυήσεως προσωρινὴ ἐκτέλεσις (Πολιτ. Δικ. 185). Ἄλλ' αἱ προπαρασκευαστικαὶ καὶ παρεμπίπτουσαι ἐκτελοῦνται; Ἡ νομολογία τῶν δικαστηρίων παρεδέξατο ὅτι δὲν ἐκτελοῦνται, ἐξ οὗ προέρχεται ὅτι εὐρίσκει στάδιον ἢ στρεψοδικία νὰ παρατείνῃ τὰς δίκας. Ὅθεν ἀναγκαῖον νὰ ὀρισθῇ νομοθετικῶς ὅτι ἡ ἔφεσις δὲν ἀναστέλλει τὴν ἐκτέλεσιν τῶν μὴ ὀριστικῶν ἀποφάσεων, ἥτοι δὲν ἀναστέλλει τὴν πρόδον τῆς πρωτοδίκου δίκης.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀποχὴ (διαδικαστικῆς πράξεως κτλ.). Ἰδε Παραίτησις.

Ἀποχώρησις ὀνομάζεται ἡ μεθ' ὠρισμένα ἔτη ὑπηρεσίας ἢ ἔνεκα χρονίας παθήσεως ἀπομάκρυνσις τοῦ δημοσίου ὑπαλλήλου τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας (προερχομένη εἴτε ἀπὸ τῆς θελήσεως τοῦ ἀποχωροῦντος, ὅτε ἡ ἀποχώρησις ἀποτελεῖ δικαίωμα, εἴτε ἀπὸ ἐπιβολῆς τοῦ νόμου, ὅτε ἀποτελεῖ ὑποχρέωσιν). Δυνάμει τοῦ νόμου ΥΜΓ' τῆς 29 Ἰουνίου 1871 (ὃν ἰδὲ ἐν Δικαστικῶν Νομῶν ἀ τόμῳ σελ. 205 πρώτης ἐκδόσεως) οἱ ἰσόβιοι δικασταὶ καὶ τὰ μέλη τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου ἀποχωροῦσιν ὑποχρεωτικῶς ἔνεκα παθήσεως σωματικῆς ἢ νοσητικῆς ἢ ἔνεκα συμπληρώσεως τοῦ ἐβδομηχοστοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτῶν (ὡς πρὸς τοὺς ἀρεοπαγίτας ἔνεκα συμπληρώσεως τοῦ ἐβδομηχοστοῦ πέμπτου ἔτους). Δυνάμει δὲ τοῦ νόμου ΑΜΓ' τῆς 22 Ἰουνίου 1882 (ὃν ἰδὲ ἐν Παραρτ. δευτέρῳ Δικ. Νόμων σελ. 110 ὑποσ.) δύνανται νὰ ἀποχωρήσωσιν οἱ καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου ἐπὶ ἀπολήψει ὅλου τοῦ μισθοῦ καὶ τοῦ βαθ-

μοῦ αὐτῶν μετὰ τεσσαρακονταετῇ διδασκαλίαν.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀποχώρησις (ἀντιπολιτεύσεως ἐκ τῆς Βουλῆς). Ὅρα Ψήφισις νόμων.

Ἀπόλεια τῶν δικαιωμάτων. Τὸ κτηθὲν ἅπαξ δικαίωμα διατηρεῖ τὴν ὑπαρξιν αὐτοῦ, ἂν μὴ ἐπέλθωσι γεγονότα ἐπιφέροντα τὴν καταστροφὴν αὐτοῦ. Τοιαῦτα δὲ γεγονότα (ἄλλοτε μὲν ἀπορρέοντα ἀπὸ τῆς θελήσεως τοῦ δικαίου οὐχου καὶ ἄλλοτε μὴ ἀπορρέοντα ἀπὸ τῆς θελήσεως αὐτοῦ) εἶναι ἡ ἢ καταστροφὴ αὐτοῦ τοῦ ἀντικειμένου τοῦ δικαιώματος ἡ ἢ μεταβολὴ αὐτοῦ εἰς πρᾶγμα μὴ δεκτικὸν συναλλαγῆς, ἡ ἢ ἐθελουσία ὑπὸ τοῦ δικαιοῦχου μεταβίβασις εἰς ἕτερον ἢ παραίτησις τοῦ δικαιώματος ἡ ἢ τελευτὴ τοῦ δικαιοῦχου ἐπὶ τῶν πρὸς αὐτὸ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀχωρίστως ἠνωμένων προσωπικῶν δικαιωμάτων (τῶν προσωποπαγῶν ὀνομαζομένων ὑπὸ τοῦ Οἰκονομίδου) ἡ ἢ ἔνωσις δικαιοῦχου καὶ ὀφειλέτου ἐν τῷ αὐτῷ προσώπῳ.

Τὰ καταστρεπτικὰ δὲ ταῦτα ἡ καταλυτικὰ τοῦ δικαιώματος γεγονότα ἡ ἀναιροῦσιν ἀφ' ἑαυτῶν τὸ δικαίωμα (οἷον ἡ καταβολὴ τοῦ χρέους ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου ἀναιρεῖ τὸ ἐκ τῆς ὀφειλῆς δικαίωμα τοῦ πιστωτοῦ) ἡ ἀπλῶς χρησιμεύουσιν εἰς τὸν ὀφειλέτην ὡς μέσον νὰ προσβάλλῃ κατὰ καταστρέψῃ αὐτό.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀργία καλεῖται ἡ κατάστασις τοῦ ἀξιωματικοῦ, καθ' ἣν οὗτος παύεται ἀνήκων εἰς θέσιν τινὰ τῶν σωμάτων τοῦ στρατοῦ. Περιέρχεται δὲ εἰς τὴν κατάστασιν ταύτην ὁ ἀξιωματικός, μετατίθεται δηλονότι εἰς ἀργίαν, διὰ Βασιλικοῦ Διατάγματος, προκαλουμένου ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν Ὑπουργοῦ α') μὲν ἔνεκα διαλύσεως σώματος, καταργήσεως θέσεως, ἐπανόδου ἐξ αἰχμαλωσίας ἢ χρονίας νόσου καὶ β') ἔνεκα ὑπηρεσιακῶν πει-

θαρχικῶν λόγων, ὅποιοι εἶναι ἡ πα-
ράβασις τῆς ἀπαιτουμένης ἐχευθείας, ἡ
ἐπέκεινα τῶν ἑξ μηνῶν φυλάξεις, ἡ
καταδειχθεῖσα περὶ τὸ διοικεῖν ἀνικανό-
της ἡ ἐπιδεκτικὴ ἐπανορθώσεως, ἡ ἐπίδει-
ξις ἀσυμβιβάστου πρὸς τὸ ἀξίωμα τοῦ
ἀξιωματικοῦ διαγωγῆς. Σημειωτέον ὅτι ἡ
ἐνεκα πειθαρχικῶν λόγων ἐπιβαλλομένη
ἀργία διαιρεῖται εἰς ἀργίαν διὰ
προσκαίρου παύσεως, (ὅποτε ἡ
θέσις τοῦ εἰς ἀργίαν τεθέντος δὲν πληροῦ-
ται ἐπὶ ἓν ἔτος, πλήν ἐὰν κατὰ τὸ διά-
στημα τοῦτο ὁ τιμωρηθεὶς ἀξιωματικὸς
δὲν ἀπευθύνῃ αἵτησιν περὶ ἀναλήψεως ὑ-
πηρεσίας ἢ ἀπορριφθῇ ἢ αἵτησις αὐτοῦ),
καὶ εἰς ἀργίαν δι' ἀπολύσεως
ἐκ τῆς θέσεως (ὅποτε ὁ εἰς ἀργίαν
τεθεὶς διαμένει ἐν τῇ ἀργίᾳ ἕως οὗ ἡ ἀ-
νάγκη τῆς ὑπηρεσίας συγχωρήσῃ ἢ ἐπι-
τάξῃ τὴν ἀνάκλησιν αὐτοῦ εἰς ἐνέργειαν
ἢ τεθῇ εἰς ἀποστρατείαν ἢ ἀπόταξιν).
Καί, ὅπως τεθῇ μὲν ὁ ἀξιωματικὸς εἰς
ἀργίαν διὰ προσκαίρου παύσεως, ἀπαιτεῖ-
ται ἔκθεσις τοῦ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν
Ὑπουργοῦ, στηριζομένου εἰς δικαιολογη-
τικὰς ἐκθέσεις τῶν δυνάμει τοῦ νόμου ἀρ-
μοδίων στρατιωτικῶν ἀρχῶν· ὅπως τεθῇ
δὲ εἰς ἀργίαν δι' ἀπολύσεως ἐκ τῆς θέσεως,
ἀπαιτεῖται ἔκθεσις, στηριζομένη εἰς κατα-
φατικὴν γνωμοδότησιν ἀνακριτικοῦ συμ-
βουλίου (*Ἴδε Ἀνακριτικὸν Συμβούλιον).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἄρειος Πάγος. Ἐν Γαλλίᾳ
τὸ πρῶτον μετὰ τὴν μεγάλην Γαλλικὴν
ἐπανάστασιν τοῦ 1789, τὴν καὶ ἐν ἄλ-
λοις πολλοῖς καινοτομήσασαν, ἐπενοήθη ἡ
σύστασις ὑπάτου δικαστικοῦ σώματος, ἀπο-
σκοποῦντος εἰς τὴν τήρησιν τῆς τοῦ νόμου
ἐνότητος καὶ τῆς περὶ τὴν ἐφαρμογὴν αὐ-
τοῦ δικαστικῆς ὁμονοίας καὶ πρὸς τοῦτο
δικαιουμένου ἐπὶ τῇ προτάσει τῶν ἐνδια-
φερομένων ιδιωτῶν ἢ τῶν δημοσίων ἀρ-
χῶν νὰ ἐκμηδενίσῃ τὰς εἰς τοὺς νόμους

ἀντιβαινούσας κατὰ τὴν κρίσιν αὐτοῦ ἀπο-
φάσεις τῶν κατωτέρων δικαστηρίων, εἰς ὃ
καὶ ἀπεδόθη τὸ ὄνομα Ἀκυρωτικὸν
(Cour de Cassation). Κατὰ τὰ περὶ
αὐτοῦ νομοθετηθέντα, αἱ ἀποφάσεις τοῦ
Ἀκυρωτικοῦ οὐδαμῶς ὑποχρεοῦσι τὰ κα-
τώτερα δικαστήρια νὰ ἐφαρμόζωσι τὸν
νόμον κατὰ τὴν ἐν αὐταῖς ἐρμηνείαν αὐ-
τοῦ· ἀλλ' ἐνθεν μὲν ὁ ἕλλογος φόβος μὴ
τὸ Ἀκυρωτικὸν ἐμμένον εἰς τὴν ἰδίαν κρί-
σιν ἐκμηδενίσῃ δι' ἀναιρέσεως τὰς ἀποφά-
σεις αὐτῶν, τὰς ἀλλοίως ἐφαρμοζούσας
τὸν νόμον, ἐνθεν δὲ καὶ κυριώτατα ἡ κατὰ
τὸ πλεῖστον κατάρτισις τοῦ Ἀκυρωτικοῦ
ἐκ τῶν σπουδαιοτάτων τῆς Πολιτείας νο-
μομαθῶν, ἀγωνιζομένων ἐνδελεχῶς νὰ πε-
ριποιήσωσιν εἰς τὴν ὀρθὴν τοῦ νόμου ἐν-
νοιαν τὸ προσήκον αὐτῇ κράτος, κατέ-
στησαν τὸ Ἀκυρωτικὸν τιμαλφῇ σύμβου-
λον καὶ προεξέχοντα ὁδηγὸν τῶν κατωτέ-
ρων δικαστηρίων. Ἀληθῶς δὲ τὸ Γαλλικὸν
Ἀκυρωτικόν, οὐδέποτε ὀκνήσαν νὰ ἀπο-
δεχθῇ τὰ διὰ μακρᾶς καὶ πεφωτισμένης
ἐπιστημονικῆς συζητήσεως ἀποδειχθέντα
πορίσματα τῆς νομικῆς ἐπιστήμης, ἔστω
καὶ προσκρούοντα εἰς τὰ διὰ ἄλλεπαλ-
λήλων αὐτοῦ προηγουμένων ἀποφάσεων
καθιερωμένα, κατέστη κατὰ τὴν κοινὴν
ὁμολογίαν τὸ σπουδαιότατον ὄργανον τῆς
ἐπιστημονικῆς διαπλάσεως καὶ ἀναπτύ-
ξεως τοῦ δικαίου.

Ἡ εὐδοκίμησις αὐτοῦ ἐν Γαλλίᾳ ἔδω-
κεν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἐν βραχυτάτῳ δια-
στήματι κατασκευὴν ὁμοίων δικαστικῶν
σωμάτων ἐν πάσαις ταῖς Γερμανικαῖς Ἐ-
πικρατεῖαις, ἐν Ἰταλίᾳ, ἐν Ἰσπανίᾳ, ἐν
Πορτογαλίᾳ καὶ ἐν γένει ἐν πάσαις ταῖς
Εὐρωπαϊκαῖς ἐπικρατεῖαις ἐνθα ἡ δικαι-
οσύνη ἀπονέμεται ὑπὸ τακτικῶν δικαστῶν.
Ἐξαιρεῖται δὲ μόνῃ ἡ Ἀγγλία, ἐν ἣ ἐπι-
κρατεῖ παντελῶς διάφορος δικαστικὴ διορ-
γάνωσις (*Ἴδε Ἐξουσία Δικαστική).

Ὅτε διὰ τοῦ Ὁργανισμοῦ τῶν Δικα-
στηρίων συνεστάθησαν καὶ παρ' ἡμῖν

τακτικὰ δικαστήρια, κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν Γαλλικῶν καὶ Γερμανικῶν δικαστηρίων, συνεστάθη καὶ Ἀκυρωτικόν· ἀλλ' ἀντὶ τοῦ ὀνόματος τούτου ἐδόθη καταλληλότερα παρ' ἡμῖν εἰς τὸ ὑπατον τοῦτο ἑλληνικὸν δικαστήριον τὸ ὄνομα Ἀρειος Πάγος, ὅπερ ἔφερε τὸ πάλαι τὸ πολυθρύλητον ἐπὶ σοφίᾳ καὶ δικαιοσύνῃ ἀρχαιότατον Ἀθηναϊκὸν συνέδριον. Εἶχε δὲ δοθῇ αὐτῷ τὸ ὄνομα τοῦτο, εἴτε διότι, ὡς ἐμυθολογεῖτο, ἐδικάσθη ἐνώπιον αὐτοῦ ὁ θεὸς Ἀρης, εἴτε διότι αἱ συνεδρίαὶ αὐτοῦ ἐγίνοντο ἐπὶ τῆς ἀντικρὺ τῆς Ἀκροπόλεως ἀποτόμου πέτρας, ἅτε μὴ ἐπιτρεπομένης ὑπὸ τῶν ἐπικρατουσῶν κατὰ τὴν σύστασιν αὐτοῦ προλήψεων τῆς ἐν τῇ πόλει διεξαγωγῆς φονικῶν δικῶν, ἵνα μὴ μολυνθῇ ἡ πόλις ἐκ τῆς παρουσίας τοῦ βδελυροῦ φονέως, ὅθεν Ἀρειος Πάγος (δηλονότι πολεμικὴ ἢ φονικὴ πέτρα) ἦν ἡ θέσις, ἐνθα συνήρχετο, καὶ ἀπὸ τῆς θέσεως ὠνομάσθη καὶ τὸ δικαστήριον.

Κατὰ τὴν πρώτην σύστασιν τῶν ἑλληνικῶν δικαστηρίων τὸ δικαστήριον τοῦ Ἀρείου Πάγου ἀπετελεῖτο ἐξ ἑνὸς προέδρου, ἑνὸς ἀντιπροέδρου, πέντε δικαστῶν, ἑνὸς παρέδρου, ἑνὸς εἰσαγγελέως, ἑνὸς ἀντεισαγγελέως καὶ ἑνὸς γραμματέως (Ὁργ. Δικ. ἄρθ. 9)· ἀλλ' ἀκολούθως ηὐξήθη ἄλλεπαλλήλως ὁ ἀριθμὸς τῶν δικαστῶν καὶ τῶν παρέδρων (Ἰδε Διατ. τῆς 25 Φεβρ. 1836, τῆς 8 Δεκ. 1837 κτλ.). Τανῦν δὲ διαιρούμενον εἰς δύο τμήματα, ἀποτελεῖται ἐξ ἑνὸς προέδρου, ἑνὸς ἀντιπροέδρου, δέκα καὶ πέντε δικαστῶν, ἑνὸς εἰσαγγελέως, ἑνὸς τοῦλάχιστον ἀντεισαγγελέως καὶ ἑνὸς γραμματέως· δὲν μετέχουσι δὲ τῆς καταρτίσεως αὐτοῦ πάρεδροι (ἄρθρ. 1 τοῦ νόμου ΧΜΖ' τῆς 28 Ἰουλίου 1877, περιλαμβανομένου ἐν Δικαστ. Νόμων Φλογαίτου τόμῳ 1 ὑπὸ τὸ ἄρθρ. 9 Ὁργ. Δικαστηρίων, ἐν συνδ. πρὸς ἄρθρον 1 τοῦ νόμου ΑΩΜΒ' τῆς 27 Μαρτίου 1891 περιλαμβανομένου ἐν τρίτῳ Συμπλ. Δικ.

Νόμων σελ. 294). Σημειωτέον ὅτι ἀπὸ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ προμνημονευθέντος νόμου ΧΜΖ' τῆς 28 Ἰουλίου 1871 τὸ μὲν πρῶτον τμήμα, ὅπερ καὶ καλεῖται εἰδικώτερον Ἀκυρωτικὸν τμήμα, δικάζει τὰς αἰτήσεις ἀναιρέσεως κατὰ τῶν ἀποφάσεων τῶν ἀστικῶν δικαστηρίων καὶ τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου, τὸ δὲ δεύτερον τὰς αἰτήσεις ἀναιρέσεως κατὰ τῶν ἀποφάσεων καὶ βουλευμάτων τῶν ποινικῶν δικαστηρίων, προσέτι δὲ τὰς παραπεμπομένας εἰς αὐτὸ ὑποθέσεις ὑπὸ τοῦ πρώτου τμήματος. Διαφωνούντων τῶν δύο τμημάτων περὶ τὴν λύσιν νομικοῦ τινος ζητήματος, δικάζει ἐν ὁλομελείᾳ ὁ Ἀρειος Πάγος, συγκροτούμενος ἐξ ἑνδεκα τοῦλάχιστον δικαστῶν. Δικάζει δὲ ὁ Ἀρειος Πάγος ὡσαύτως ἀπὸ τῆς συνταγματικῆς μεταπολιτεύσεως τῆς 3 Σεπτεμβρίου τὰς ἄρσεις συγκρούσεως (Συντ. τοῦ 1844 ἄρθ. 101, Συντ. τοῦ 1864 ἄρθ. 101)· ἐπίσης δὲ δυνάμει τῶν διατάξεων τῆς δικονομικῆς ἡμῶν νομοθεσίας κανονίζει τὴν ἀμφιβαλλομένην ἀρμοδιότητα τῶν δικαστηρίων καὶ ἀποφαίνεται περὶ τῆς παραπομπῆς τῶν ὑποθέσεων ἀπὸ δικαστηρίου εἰς δικαστήριον, ὡσάκις ἐνεκεν ἐξαίρέσεως ἢ κωλύματος ὁλοκλήρου δικαστηρίου ἢ πολλῶν δικαστῶν καθίσταται ἀδύνατος ἢ ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου ἐκδίκασις ἢ κινδυνεύει ἢ δημοσία ἀσφάλεια ἐκ τῆς συζητήσεως τῆς ὑποθέσεως ἐν ὠρισμένῳ τόπῳ (Πολ.Δικ. ἄρθ. 29 καὶ ἐπ. ἄρθ. 49 καὶ ἐπ. Ποιν. Δικ. ἄρθ. 46 καὶ ἐπ., 60 καὶ ἐπ.).

Θ Ν. Φλογαίτης

Ἀρμενοπούλου Ἐξάβιλος. Ὁ Κωνσταντῖνος Ἀρμενόπουλος, εἰς τῶν πολυγραφωτέρων Βυζαντινῶν νομοδιδασκάλων, διατελέσας νομοφύλαξ τοῦ βασιλικοῦ σεκρέτου καὶ κριτὴς τῆς Θεσσαλονίκης, ἤχμασε κατὰ τὸν δέκατον τέταρτον αἰῶνα. Καὶ ἔγραψε μὲν πολλὰ καὶ παντοῖα· ἀλλὰ τὸ κυριώτατον τῶν

συγγραφικῶν αὐτοῦ ἔργων εἶναι τὸ ὑπ' αὐτοῦ καταρτισθὲν *Πρόχειρον νόμων* ἢ *Ἐξάβιβλος*, διαιρούμενον εἰς ἑξ βιβλία (ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα *Ἐξάβιβλος*), ὅπερ ἠξιώθη τῆς τιμῆς διὰ τὸ σύντομον καὶ περιεκτικὸν αὐτοῦ οὐ μόνον νὰ χρησιμεύῃ ὡς ὁ κυριώτατος ὁδηγὸς τῶν ἐν τῷ διαστήματι τῆς δουλείας τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους δικαζόντων κατὰ τοὺς Βυζαντιακοὺς νόμους τὰς μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων ἰδιωτικὰς διαφορὰς ὑπὸ τὸν τύπον αἵρετοῦ κριτοῦ ἀρχιερέων καὶ λοιπῶν προεστώτων τοῦ ἔθνους. ἀλλὰ καὶ νὰ ἀνακηρυχθῇ ὡς ὁ ἰσχύων ἀστικὸς κώδιξ τῆς Ἑλλάδος μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν πραγμάτων διὰ τε τοῦ ψηφίσματος τῆς 15 Δεκ. 1828 τοῦ ἀοιδίμου Καποδιστρίου καὶ τοῦ Διατ. τῆς 23 Φεβρ. (7 Μαρτίου) 1835 τῆς Βαυαρικῆς ἀντιβασιλείας. (Ἴδε *Ἀστικὸν Δίκαιον*).

Τὸ *Πρόχειρον* τοῦτο, ὅπερ ἄλλοι μὲν ἐν προλαβοῦσι χρόνοις παρέστησαν ὡς ἀριστοτέχνημα νομικῆς συλλογῆς (λ.χ. ὁ Νικόλαος Κομνηνὸς Παπαδόπουλος, καθηγητὴς ἐν Παταυίῳ), ἄλλοι δὲ ἐσχάτως κατεχλεύασαν καὶ κατεμυκτήρισαν ὡς ἰσχνὸν συνονθύλευμα ἐξ ἄλλων νομικῶν συλλογῶν (οἷον ὁ Zachariae von Lingenthal), κατηρτίσθη ἐπὶ τῇ βάσει τῆς *Συνόψεως τῶν Βασιλικῶν* (τῆς γνωστῆς ὑπὸ τὸ ὄνομα *Synopsis Major*, ἥτοι τῆς κατ' ἀλφαβητικὴν τάξιν ἐπιτομῆς τῶν Βασιλικῶν μετὰ παραπομπῶν εἰς τὰ συναφῇ χωρία αὐτῶν), τῶν μεταγενεστέρων Νεαρῶν (πρὸ πάντων Λέοντος τοῦ σοφοῦ, Κωνσταντίνου τοῦ πορφυρογεννήτου, Ῥωμανοῦ τοῦ Α', Ῥωμανοῦ τοῦ Γ', Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ κτλ.), τῶν Ῥωμαϊκῶν τοῦ Μαγίστρου, τῆς καλουμένης ἄλλως *Πείρας* (ἥτοι συλλογῆς ἀποφάσεων τοῦ ἐν τῷ ἵπποδρομίῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐδρεύοντος ἀνωτέρου δικαστηρίου), τῶν *Ἐπαρχιακῶν*, (ἥτοι τῆς ὑπὸ τοῦ ἀρχιτέκτονος

Ἰουλιανοῦ τοῦ Ἀσκαλωνίτου γενομένης συλλογῆς τῶν διαταγμάτων τῶν Ἐπαρχίων τῆς πόλεως) καὶ τοῦ *Προχείρου Νόμου* (ἥτοι τῆς ἐπὶ Βασιλείου τοῦ Μακεδόνοιο δημοσιευθείσης ἐπιτομῆς τῶν οὐσιωδεστέρων διατάξεων τῶν Ἰουστινιανείων συλλογῶν καὶ τῆς Ἐκλογῆς τοῦ Λέοντος καὶ τοῦ Κωνσταντίνου). Εἶναι δ' ἀληθὲς ὅτι περιλαμβάνει μὲν ἐν τισὶ διατάξεις ἀντιφασκούσας ἀλλήλαις, παραλείπει δὲ παντελῶς τὴν ῥύθμισιν εἰδῶν τινων ἐννόμων σχέσεων, (οἷον τῆς ἐκχωρήσεως καὶ τῶν αἱρέσεων καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῶν)· ὅθεν ἡ εἰσαγωγή αὐτοῦ ὡς ἀστικοῦ κώδικος ἔμελλε νὰ γεννήσῃ τινὰς δυσχερείας. Ἀλλ' ὁμολογητέον ἐξ ἄλλου ὅτι καὶ πᾶσαι αἱ λοιπαὶ τῶν χρόνων ἐκείνων ἐπίσημοι καὶ ἰδιωτικαὶ συλλογαὶ τῶν Ῥωμαϊκῶν καὶ βυζαντιακῶν νόμων δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ἀπηλλαγμέναι ἐλλείψεων καὶ ἐλαττωμάτων.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀρμοδιότης καὶ δικαιοδοσία

(τῶν Ἀστικῶν δικαστηρίων). Πρὸς ὀρθὴν ἐξάσκησιν τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας ἀπαιτεῖται ἡ διαίρεσις αὐτῆς εἰς δικαστήρια, ἔχοντα ὠρισμένην δικαιοδοσίαν, δηλονότι ὠρισμένην ἔκτασιν ἐνεργείας. Ἡ ἔκτασις δὲ αὕτη ὀρίζεται ἢ κατὰ γεωγραφικὰ ὅρια ἢ καὶ κατὰ τὰ εἶδη τῶν διαφορῶν. Ἡ δικαιοδοσία δὲ αὕτη (δωσιδικία κατ' Οἰκονομίδην) διαιρεῖται 1) εἰς νόμιμον, τὴν ἐκ νομικῆς διατάξεως πηγάζουσαν, ἥτις ὑποδιαιρεῖται εἰς γενικὴν καὶ εἰδικήν, 2) εἰς αἵρετὴν ἢ κατὰ παρέκτασιν, τὴν πηγάζουσαν ἐκ τῆς θελήσεως τῶν διαφερομένων, καὶ 3) εἰς ἔκτακτον ἢ κατὰ παραπομπήν, τὴν ἀπορρέουσαν ἀπὸ δικαστικῆς ἀποφάσεως, δι' ἧς παραπέμπεται ἡ υπόθεσις εἰς ἄλλο δικαστήριον ὁμοειδὲς καὶ ἰσόβαθμον. (Πολ. Δικ. 49).

Κατὰ κανόνα ἀρμόδιον δικαστήριον, ὁ-

πως ἐπιληφθῇ τῆς ἀναφυσίσης διαφορᾶς ἡμεδαποῦ, εἶναι τὸ δικαστήριον, ἐνθα ὁ ἐναγόμενος ἔχει τὴν μόνιμον κατοικίαν αὐτοῦ, ἢτοι τὸ μόνιμον κέντρον τῶν οἰκιακῶν καὶ κοινωνικῶν αὐτοῦ σχέσεων καὶ ἐνεργειῶν, ἢ, ἂν τοιαύτην δὲν ἐκτήσατο ἔτι, τὸ δικαστήριον τῆς περιφερείας, ἐνθα ὁ ἐναγόμενος ἔχει τὴν διαμονὴν αὐτοῦ. Ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ ἐξαιρετικαὶ περιπτώσεις, καθ' ἃς τὸ δικαστήριον τοῦτο εἶναι ἀναρμόδιον, περὶ ὧν διαλαμβάνομεν ἄμέσως κατωτέρω. Σημειωτέον, ὅτι κατὰ τὸν Ἀστ. ἡμῶν νόμον (ἄρθ. 92) δὲν δύναται τις νὰ ἔχῃ δύο κατοικίας, διὸ θεωρεῖται τις διατηρῶν τὴν κατοικίαν αὐτοῦ μέχρις οὗ δηλώσῃ ῥητῶς πρὸς τὸ δημαρχεῖον τοῦ τε καταλιμπανομένου τόπου καὶ τοῦ εἰς ὃν ἡ μετοίκησις γίνεται τὴν πρόθεσιν αὐτοῦ περὶ μεταβολῆς κατοικίας ἢ ἐγκατοικήσῃ εἰς τῆς νέας κατοικίας τὸν τόπον, ὅπερ συνάγεται ἐκ τῶν περιστάσεων. Ἡ δ' ἀπλῆ μεταφορὰ τῶν δημοτικῶν δικαιωμάτων δὲν ἐμφαίνει τὴν πρόθεσιν μεταβολῆς κατοικίας. (Α. Π. 97 τοῦ 66). Ἀλλ' ἐάν τις διατρίβῃ οἰκογενειακῶς ἐπὶ μακρὸν ἐν δύο τόποις ἀλληλοδιαδόχως, ἐξασκῶν ἐν ἀμφοτέροις τὸ ἐπιτήδευμα αὐτοῦ, ἀπόκειται εἰς τὸν δικαστὴν νὰ κρίνῃ τίς τῶν δύο εἶναι ἡ κύρια αὐτοῦ κατοικία.

Ῥητῶς ὁμως καθιεροῦται ὑπὸ τοῦ νόμου ἡ κατοικία τινῶν προσώπων. Οὕτως οἱ ἀναδεξάμενοι ἰσόβιον καὶ συνεχῇ ὑπηρεσίαν κατοικοῦσιν ἐν ᾧ τόπῳ ἐκτελοῦσιν αὐτὴν (Ἀστ. Νόμου ἄρθρον 93). Ἀρα οἱ ἀρχιερεῖς ἐν ταῖς ἑδραῖς τῶν Ἐπισκοπῶν αὐτῶν (Ἀποφ. Ἐφετ. Ναυπλίας 18 τοῦ 35). Ἀλλ' οἱ λοιποὶ δημόσιοι ὑπάλληλοι κατὰ τὰς περιστάσεις θεωροῦνται κατοικοῦντες ἢ μὴ ἐνθα ἐκπληροῦσι τὰ καθήκοντα αὐτῶν. Οἱ δὲ βουλευταί, προσκαίρως διαμένοντες ἐν Ἀθήναις, διατηροῦσι τὴν μόνιμον αὐτῶν κατοικίαν (Α. Π. 54 τοῦ 53). Ἡ σύζυγος ἔχει κατοικίαν

τὴν τοῦ συζύγου αὐτῆς· φυλάττει δὲ αὐτὴν καὶ χρηρεύσασα ἢ διαζευχθεῖσα, ἕως οὗ κτήσῃται νέαν (Πολ. Δικ. 18 § 2). Οἱ ἀχειράφετοι ἀνήλικοι ἔχουσι κατοικίαν τὴν τοῦ πατρὸς μὲν διαρκοῦντος τοῦ γάμου ἢ ἐπελθούσης διαζεύξεως, τὴν τοῦ ἐπιζῶντος δὲ γονέως μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἐνὸς τῶν δύο γονέων. Ἐὰν δὲ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ γάμου ἀπαγορευθέντος τοῦ πατρὸς ἀνατεθῇ ἡ κηδεμονία αὐτοῦ εἰς τὴν γυναῖκα, ἔχουσι προδήλως κατοικίαν οἱ τε ἀχειράφετοι ἀνήλικοι καὶ ὁ ὑπὸ ἀπαγόρευσιν διατελῶν τὴν τῆς γυναικὸς (Dallos domicile ἄρθ. 92). Οἱ δὲ ἐπιτροπευόμενοι ἔχουσι τὴν τοῦ ἐπιτρόπου κατοικίαν. Ὅθεν, μεταβάλλοντος τοῦ ἐπιτρόπου κατοικίαν, συµμεταβάλλουσι καὶ οὗτοι (Dallos dom. 84). Τὰ δὲ μὴ ἀνεγνωρισμένα νόθα τέκνα ἔχουσι τὴν τῆς μητρὸς κατοικίαν· τὰ δὲ ἐκθετα τὴν τοῦ τόπου, ἐν ᾧ εὐρέθησαν ἢ ἀνετράφησαν, ἐνθα ἐγγράφονται καὶ δημόται (Νόμου περὶ δήμων ἄρθ. 9). Οἱ δὲ ἀπηγορευμένοι τὴν τοῦ ἐπιτρόπου (Ἀστ. Ν. ἄρθ. 94). (Ἴδε καὶ τὴν λέξιν Κατοικία).

Τὰ νομικὰ πρόσωπα (οἷα τὸ δημόσιον, οἱ δῆμοι, αἱ κοινότητες κτλ.) ἔχουσι κατοικίαν τὸν τόπον, ἐν ᾧ ὑπάρχει ἡ διοίκησις τῆς περιουσίας αὐτῶν. Ὅθεν τὸ δημόσιον ἔχει κατοικίαν αὐτοῦ τὰς Ἀθήνας (Α. Π. 194 τοῦ 63, 138 τοῦ 64 κτλ.). Διὸ τὸ δημόσιον ἐνῶγεται ἐνώπιον τοῦ Πρωτοδικείου Ἀθηνῶν καὶ ὁπότε συνενάγεται καὶ ἕτερος διάφορον ἔχων κατοικίαν (Α. Π. 295 τοῦ 73, 237 τοῦ 74, 72 τοῦ 76). Προκειμένης δὲ εἰρηνοδικιακῆς ὑποθέσεως, ἐνάγεται εἰς οἶονδήποτε τῶν ἐν Ἀθήναις Εἰρηνοδικείων, διότι πάντα ἔχουσιν ἐξ ἴσου ἀρμοδιότητα, οὐδεμίαν ἐπιρροὴν ἐχούσης τῆς θέσεως, ἐν ᾗ κεῖται τὸ κατὰστημα τοῦ Ὑπ. τῶν Οἰκονομικῶν (Α. Π. 138 τοῦ 64). Αἱ δὲ ἐμπορικαὶ ἐταιρίαι τὸν τόπον, ἐν ᾧ καθίδρυνται, ἐνθα δηλονότι ἔχουσι τὸ κύριον

αὐτῶν ἐταιρικὸν κατὰστημα (Πολ. Δικ. 17 ἀριθ. 4), ὅθεν οὐχὶ τὸν τόπον, ἐν ᾧ κεῖται παραρτηματικόν τι κατὰστημα ἢ ἐργαστάσιον (Α. Π. 29 τοῦ 46). Ἄλλ' ἡ κατοικία αὕτη παύει διαλυομένης τῆς ἐταιρίας. Ὅθεν ἡ ἀγωγή, δι' ἧς ἐξαιτεῖται ὁ ἐνάγων νὰ υποχρεωθῇ εἰς λογοδοσίαν ὁ διαχειριστῆς διαλυθείσης ἐμπορικῆς ἐταιρίας, προσῆκον νὰ κινηθῇ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τῆς κατοικίας τοῦ ἐναγομένου, ὡς ὀρθῶς ἀπεφάνητο ἄλλοτε τὸ Ἐφετεῖον Ναυπλίας διὰ τῶν ἀποφάσεων αὐτοῦ 171 τοῦ 48 καὶ 223 τοῦ 48 (ἅς ἀτόπως ἀνῆρσεν ὁ Ἀρειος Πάγος διὰ τῆς ἀποφ. αὐτοῦ 197 τοῦ 50).

Κατὰ κανόνα λοιπὸν ἀρμόδιον εἶναι τὸ δικαστήριον, ἐνθα κατοικεῖ ὁ ἐναγόμενος, οὐχὶ ὅμως κατὰ τὴν ἐπίδοσιν τῆς ἀγωγῆς, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐγγραφὴν τῆς ὑποθέσεως εἰς τὸ πινάκιον (ἄρθ. 16 ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθ. 575). Ὅθεν ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως τῆς ἀγωγῆς μέχρι τῆς ἐγγραφῆς αὐτῆς εἰς τὸ πινάκιον δύναται ὁ ἐναγόμενος, μεταβάλλων κατοικίαν, νὰ καταστήσῃ ἀναρμόδιον τὸ δικαστήριον, οὗ ἐνώπιον ἐκινήθη ἡ ἀγωγή.

Ἡ περὶ ἀκινήτου πραγματική, ἡ περὶ ἀκινήτου μικτὴ ἀγωγή (δηλονότι περὶ διανομῆς ἀκινήτου ἢ περὶ ἰθύνσεως ὀρίων), ἡ κατὰ παντὸς διακατόχου ἀπευθυνομένη προσωπικὴ ἀγωγή, καὶ ἡ περὶ διακατοχῆς ἀγωγή (ἥτοι περὶ κτήσεως, διατηρήσεως καὶ ἀνακτήσεως τῆς νομῆς) κινεῖται ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, ἐν οὗ τῇ περιφερείᾳ κεῖται τὸ ἀκίνητον (Πολ. Δικ. 20). Ἡ τοιαύτη δὲ εἰδικὴ δικαιοδοσία ἢ δωσιδικία καλεῖται δωσιδικία τῆς τοποθεσίας τοῦ πράγματος. Ἄλλ' οὐχ ἥττον καθίσταται ἀρμόδιον καὶ τὸ ἀναρμόδιον δικαστήριον νὰ δικάσῃ τὴν περὶ ἀκινήτου ἀγωγήν διὰ σιωπηρᾶς παρεκτάσεως τῆς ἀρμοδιότητος αὐτοῦ δυνάμει τοῦ ἄρθρου 24 τῆς Πόλ. δικον., ἐὰν μὴ προτείνῃ ὁ ἐναγόμενος πρὸ πάσης

ἄλλης ἐνστάσεως τὴν ἐνστασιν τῆς ἀρμοδιότητος (Α. Π. 179 τοῦ 69).— Ὅσάκις μεταξὺ πολλῶν δικῶν συνεχόμενων πρὸς ἀλλήλας ὑπάρχει τοιαύτη συνάφεια, ὥστε, χωριζομένων αὐτῶν, δύναται νὰ ἐπέλθῃ βλάβη εἰς τὴν ἀνάκρισιν ἢ διάγνωσιν αὐτῶν, καθίσταται ἀρμόδιον τὸ δικάζον τὴν κυρίαν δίκην δικαστήριον νὰ δικάσῃ καὶ τὰς λοιπὰς. Ἐὰν δὲ ἀμφότεραι ἦναι κύριαι, ἡ πρότερον ἐκκρεμῆς καταστᾶσα ἐλκύει τὴν ἐτέραν· ὅθεν, ὑποβληθείσης τυχὸν αὐτῆς εἰς ἄλλον δικαστὴν, δύναται νὰ ζητηθῇ ἡ παραπομπή αὐτῆς εἰς τὸν τῆς ἐκκρεμοῦς ἤδη καταστάσεως ἀρμόδιον δικαστὴν. Ἐξηρητημέναι προδήλως ἀπὸ τῆς κυρίας δίκης εἶναι αἱ προπαρασκευαστικαὶ δίκαι καὶ αἱ ἀφορῶσαι εἰς προδικαστικόν, παροδικόν ἢ παρεμπίπτον τι ζήτημα, εἰσαγόμενα· πᾶσαι κατὰ τὴν ῥητὴν διάταξιν τῆς Πολ. δικον. (Πολ. δικ. 21) εἰς τὸ κατὰ τὴν κυρίαν δίκην ἀρμόδιον δικαστήριον. Ὡσαύτως αἱ παρεμπίπτουσαι ἀγωγαὶ (οἷαι ἡ περὶ ἀποδοκιμᾶσεως ἢ μὴ ἀναγνωρίσεως τῶν πράξεων πληρεξουσίου, ἡ περὶ ἀνατροπῆς ἀγωγῆς, καὶ πᾶσα ἐν γένει κατὰ τὸ 229 ἄρθρον τῆς Πολ. δικ. ἀγωγή, δι' ἧς ὁ ἕτερος τῶν διαδίκων προστίθῃσι τι εἰς τὴν κυρίαν πρότασιν κτλ.) καὶ αἱ περὶ ἐγγυήσεως, αἱ περὶ δικαστικῶν δαπανῶν καὶ τῶν δικαιομάτων τῶν δικαστικῶν ὑπαλλήλων εἰσάγονται εἰς τὸ δικαστήριον τῆς κυρίας δίκης. Κατὰ τὰν ἑξῆς περὶ ἀκυρώσεως τῆς παρὰ τρίτῳ κατασχέσεως ἀγωγή εἰσάγεται εἰς τὸ δικαστήριον, οὗ ἐνώπιον διατελεῖ ἡδη ἐκκρεμῆς ἡ κυρία ἀγωγή· ὅθεν καὶ ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου, ὅσάκις ἡ κυρία ἀγωγή καὶ ἡ περὶ κύρους κατασχέσεως εἶναι ἐκκρεμῆς ἐνώπιον αὐτοῦ (Α. Π. 217 τοῦ 53).

Αἱ ἐμπορικαὶ δίκαι ἢ εἰσάγονται εἰς τὸ δικαστήριον τῆς κατοικίας τοῦ ἐναγομένου κατὰ τὸν ἀνωτέρω ἀναπτυχθέντα γενικὸν κανόνα ἢ εἰς τὸ δικαστήριον τοῦ

συναφθέντος συμβολαίου ἢ τοῦ τόπου τῆς πληρωμῆς· διὰ τῶν λέξεων δὲ τόπου τῆς πληρωμῆς προδήλως νοεῖται οὐ μόνον ὁ τόπος τῆς παραδόσεως τοῦ ἐμπορεύματος, ἀλλὰ καὶ ὁ τόπος τῆς καταβολῆς τοῦ τιμήματος, ἅτε τῆς ἐκτελέσεως ἀφορώσης εἰς τὰς ἐκατέρωθεν παροχάς, αἵτινες περιλαμβάνονται εἰς τὸν γενικὸν ὅσον τῆς πληρωμῆς· καὶ ὅπου ἐγένετο ἡ πληρωμή, δύνανται νὰ δικασθῶσι πᾶσαι αἱ σχετικαὶ πρὸς αὐτὴν ἀμφισβητήσεις (Ἀπόφασις Ἐφετείου Ἀθηνῶν 16,811 τοῦ 59). Ἐχει ἐπομένως ἐκλεκτικὸν δικαίωμα ὁ ἐνάγων νὰ εἰσαγάγῃ τὴν ἀγωγὴν ἐνώπιον οἰουδήποτε δικαστηρίου ἐκ τῶν ἀρμοδίων θέλει. Ἐπίσης αἱ ἀπὸ συναλλάγματος πηγάζουσαι ἀγωγαί, εἴτε περὶ καταβολῆς ἢ ἀποζημιώσεως διὰ τὴν μὴ καταβολήν, εἴτε περὶ ἀκυρώσεως ἢ καταργήσεως, εἰσάγονται ἢ εἰς τὸ δικαστήριον τῆς κατοικίας τοῦ ἐναγομένου ἢ εἰς τὸ δικαστήριον τοῦ τόπου τῆς ἐκτελέσεως τοῦ συναλλάγματος, ἐὰν οὗτος ἐμφαίνηται ἐξ αὐτοῦ. Ἐπίσης αἱ ἐκ τῆς διαχειρίσεως προερχόμεναι ἀγωγαὶ εἰσάγονται ἢ εἰς τὸ δικαστήριον τῆς κατοικίας τοῦ ἐναγομένου ἢ εἰς τὸ δικαστήριον τοῦ τόπου τῆς διεξαγωγῆς τῆς διαχειρίσεως, πλὴν ἐὰν ἡ διαχείρισις προέκυψεν ἀπὸ δικαστικῆς ἐντολῆς, ὅτε ἀρμόδιον εἶναι τὸ ἐντειλάμενον δικαστήριον. Ὡσαύτως αἱ κατὰ τῶν ἀνηλίκων τέκνων ἀγωγαὶ εἰσάγονται ἢ εἰς τὸ δικαστήριον τῆς κατοικίας αὐτῶν (δηλονότι τῆς κατοικίας τοῦ πατρὸς αὐτῶν, ἂν ᾧσι γνήσια, τῆς κατοικίας τῆς μητρὸς αὐτῶν, ἂν ᾧσι νόθα) ἢ καὶ εἰς τὸ δικαστήριον τῆς διαμονῆς αὐτῶν, ἐὰν τυχὸν ᾧσιν ἀπομεμακρυσμένα τῆς πατρικῆς αὐτῶν οἰκίας ὡς μαθητεύοντες, τεχνῖται, χειροτέχναι, στρατιῶται ἢ ὑπηρέται. Ἐπει δὲ νοεῖται ὅτι ἐκλεκτικὸν δικαίωμα νὰ εἰσαγάγῃ τὴν ἀγωγὴν αὐτοῦ ἐνώπιον οἰουδήποτε ἐκ τῶν εἰρημένων

δικαστηρίων θέλει. Ἐπίσης εἰσάγονται αἱ ἐκ κολασίμου πράξεως ἰδιωτικαὶ ἀπαιτήσεις κατὰ τὴν θέλησιν τοῦ ἐνάγοντος εἴτε εἰς τὸ δικαστήριον τῆς κατοικίας τοῦ ἐναγομένου, εἴτε εἰς τὸ δικαστήριον τοῦ τόπου, ἐν ᾧ ἐτελέσθη ἡ πράξις. Ἐπίσης ἡ κατὰ πολλῶν ὀφειλετῶν, ὑπαγομένων εἰς διάφορον δικαιοδοσίαν, ἐπὶ τῇ αὐτῇ ὀφειλῇ ἀγωγὴ εἰσάγεται εἰς οἰονδήποτε ἐκ τῶν δικαστηρίων τούτων κατὰ προτίμησιν τοῦ ἐνάγοντος. Ἐπίσης ἡ ἐκ τῆς αὐτῆς αἰτίας πραγματικὴ ἀγωγὴ περὶ πολλῶν ἀκινήτων κειμένων ἐν διαφόροις δικαστικαῖς περιφερείαις κατὰ τοῦ αὐτοῦ ἐναγομένου εἰσάγεται εἰς ἐν τῶν ἀρμοδίων λόγῳ τοποθεσίας δικαστηρίων τούτων.

Ἐπέρχεται σιωπηρὰ παρέκτασις τῆς ἀρμοδιότητος, ὡς αἱς ὁ ἐναγόμενος, ἐμφανιζόμενος εἰς τὸ δικαστήριον, δὲν προβάλλει ἐνστάσιν ἀναρμοδιότητος (Πολ. Δικ. 24). Ὅθεν τὸ Πρωτοδικεῖον δύναται νὰ δικάσῃ ὑποθέσεις τῆς ἀρμοδιότητος τοῦ Εἰρηνοδικείου, μὴ προβληθείσης ἐνστάσεως ἀναρμοδιότητος (Α.Π. 62 τοῦ 56). Ἀλλὰ τοῦτο, ἐμφανισθέντος τοῦ ἐναγομένου. Διὸ τοῦ ἐναγομένου μὴ τυχὸν ἐμφανισθέντος, τὸ μὴ ἀρμόδιον δικαστήριον ὀφείλει νὰ κηρύξῃ ἐαυτὸ ἀναρμόδιον, μὴ δυνάμενον νὰ ἐπιληφθῇ τῆς διαφορᾶς (Α.Π. 254 τοῦ 64). Ἀλλὰ κατ' ἐξαιρέσιν δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ κατὰ παρέκτασιν ἀρμόδιον τὸ Εἰρηνοδικεῖον, (ἐκτὸς ἂν ῥητῶς ἐξεδηλώθῃ ἡ θέλησις τῶν διαφορομένων περὶ παρεκτάσεως τῆς δικαιοδοσίας) ἐπὶ τῶν θεμάτων τῶν μὴ ἀναγραφόμενων ἐν τῷ ἄρθρῳ 490, (ὡς αἱς δηλ. ἡ ἀναρμοδιότης τοῦ εἰρηνοδίκου προέρχεται ἐκ τοῦ ἀντικειμένου τῆς διαφορᾶς καὶ οὐχὶ λόγῳ κατοικίας κτλ.). Χωρεῖ δὲ μόνον ἐπὶ τῶν θεμάτων τούτων ῥητὴ παρέκτασις τῆς ἀρμοδιότητος, ἥτις γίνεται διὰ δηλώσεως καταχωριζομένης εἰς τὰ πρακτικά. (Α.Π. 91 καὶ 380 τοῦ 52). Ὅθεν ἐὰν εἰσῆχθῃ ἀγωγὴ κατὰ τοῦ ἐνα-